

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.”

CCI No: 2007BG161PO005

СОФИЯ 2007

Съдържание на оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”:

A.	Въведение	5
B.	Заклучения и препоръки от предварителната оценка	7
B.	Анализ на настоящата ситуация.....	14
I.	Води.....	14
1	Водоснабдяване и водоползване	14
2	Канализационни системи	15
3	Национална система за мониторинг на водите	17
4	Законодателство и институционална рамка в сектора	17
II.	Отпадъци	21
1	Генериране на отпадъци	21
2	Събиране на отпадъци (включително разделно).....	23
3	Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци	23
4	Депониране.....	26
5	Законодателство и институционална рамка в сектора	27
III.	Терени, замърсени с отпадъци	29
1	Съществуващи депа за битови отпадъци и нерегламентирани сметища	29
2	Други замърсявания с отпадъци.....	30
IV.	Въздух	31
1	Емисии на вредни вещества	31
2	Законодателство	32
V.	Емисии на парникови газове (ПГ)	34
VI.	Биоразнообразие	35
1	Диви растителни и животински видове и природни местообитания	35
2	Защитени територии и планове за управление	37
3	Разработване на националната част на мрежата НАТУРА 2000	38
4	Законодателство	38
VII.	Шум.....	39
VIII.	Хоризонтални мерки.....	39
IX.	Нужди от финансиране в сектор “околна среда”	40
1	Оценка на необходимите разходи за сектор “околна среда”.....	40
2	Преходни периоди и програми за прилагане на директиви на ЕС	41
X.	Роля на предприемаческите инструменти на ЕС за сектор “околна среда”	42
1	Програма ИСПА	42
2	Програма ФАР	42
3	Програма САПАРА	43
4	Опитът от предприемаческите фондове	43
G.	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.	45
A.	Стратегически цели и приоритетни направления на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”.....	49
I.	Стратегически цели на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	49
1	Главна стратегическа цел	49
2	Специфични стратегически цели	50
II.	Приоритетни оси на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	52
1	Приоритетна ос 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух	53
2	Приоритетна ос 2: Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци	62
3	Приоритетна ос 3: Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие.....	68
4	Приоритетна ос 4: Техническа помощ	75
E.	Съответствие на политиките и законодателството на Европейската Общност.....	79
1	Партньорство	79

2	Устойчиво развитие	80
3	Опазване на околната среда	82
4	Равни възможности	83
5	Защита на конкуренцията	84
6	Обществени поръчки	86
Ж.	Финансов план на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	88
3.	Институционална рамка за изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	92
I.	Основни институции, участващи в рамката	92
1	Управляващ орган	92
2	Сертифициращ орган	93
3	Одитиращ орган	94
4	Дирекция “Вътрешен одит”	95
5	Орган за оценка на съответствието	95
6	Комитет за наблюдение на ОП “Околна среда 2007–2013 г.”	95
7	Комитет за избор и координация на проекти по ОП “Околна среда 2007 –2013 г.”	95
II.	Разпределение на задачите между управляващия орган и бенефициентите	96
1	Задачи на управляващия орган	96
2	Задачи за изпълнение от страна на Бенефициента	103
III.	Оценка на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	105
IV.	Финансово управление и контрол на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	106
1	Информация за компетентния орган за получаване на плащанията от ЕК и за компетентния орган за извършване на плащания към бенефициентите	107
1.3	Сертифициране и плащания	107
2	Описание на финансовите потоци по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	108
3.	Счетоводна система, използвана за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	111 110
4.	Разкриване и докладване на нередности	111 110
5.	Одит	111 110
5.1	Институции, извършващи одити по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	111 110
5.2	Видове одити, извършвани по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	112 111
5.3	Документи за одитната дейност	113 112
V.	Публичност и информация за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	114 113
VI.	Процедура за компютъризиран обмен на данни с ЕК	115 114
VII.	Информационна система за управление и наблюдение (ИСУН)	116 115
И.	Списък с големи проекти за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	117 116
К.	Приложения	121 120
	Приложение 1	122 121
	Приложение 2	122 121
	Приложение 3	124 123
	Приложение 4	126 125
	Приложение 5	129 128
	Приложение 6	131 130
	Приложение 7	140 139

А. Въведение

Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” е една от седемте оперативни програми, разработени като част от Националната стратегическа референтна рамка на Република България за програмния период 2007-2013 г. На базата на анализ на настоящата ситуация програмата определя приоритетните за страната области по отношение на сектор “околна среда”, които ще намерят своята реализация и финансиране в рамките на този документ и през този период.

Чрез подобряване и развитие на базисната инфраструктура, свързана с опазване на околната среда, оперативната програма ще допринесе за осъществяването на стратегическата визия за България съгласно Националната стратегическа референтна рамка за периода 2007 – 2013 г., а именно: **Към 2015 г. България да стане динамична, конкурентоспособна и достъпна държава-членка на ЕС с високи качество на живот, доходи и социална чувствителност на обществото.**

Оперативната програма (ОП) се основава на целите и приоритетите на екологичната политика на ЕС и отразява поетите от България международни ангажменти в сектор “околна среда”, както ангажментите към ЕС, поети по време на предприсъединителния период, заедно със специфичните национални интереси. ОП е изготвена в съответствие с принципите, формулирани в основните национални документи за сектор “околна среда”.

ОП съдейства за постигането на следните средносрочни стратегически цели на Националната стратегическа референтна рамка (НСРР) на страната за периода 2007 – 2013 г.:

- *Засилване на конкурентоспособността на икономиката с оглед постигане на висок и устойчив растеж;*
- *Развитие на човешкия капитал с цел осигуряване на по-висока заетост, доходи и социална интеграция.*

За да постигне тези средносрочни цели, България трябва да се фокусира върху четири стратегически приоритета, като първият от тях е приоритет “Подобряване на базисната инфраструктура”. Настоящата ОП ще допринесе основно към този стратегически приоритет на НСРР чрез инвестиции главно в инфраструктурата, свързана с опазване на околната среда, които ще целят да подпомагат растежа на икономиката и да осигурят по-добър стандарт на живот.

ОП “Околна среда 2007-2013 г.” се разработва в рамките на цел **“Сходство”** на Европейската общност и нейното изпълнение ще се осъществява с финансовата подкрепа на Европейския съюз (чрез Кохезионния фонд и Европейския фонд за регионално развитие).

ОП включва **анализ** на настоящата ситуация в сектор “околна среда” и **анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите**. (SWOT анализ¹) На базата на резултатите от тези анализи са формулирани стратегията на ОП, нейните цели и приоритетни оси, както и финансовия план за тяхната реализация и рамката за изпълнение, като са взети предвид различията между средното ниво в страната и това в Европейския съюз по основни показатели за сектор “околна среда”.

Цялостният процес по разработването на програмата е организиран от Управляващия орган (УО) на ОП – дирекция “Кохезионна политика за околна среда”. Считано от 25.03.2014 г. с Постановление № 58 на Министерския съвет от 14.03.2014 г. (обн., ДВ, бр. 27 от 2014 г.), Устройственият правилник на МОСВ е изменен като за Управляващ орган на оперативна програма „Околна среда“ за програмни периоди 2007-2013 г. и 2014-2020 г. е определена

¹ SWOT анализ (от англ.) - “Strengths, weaknesses, opportunities and threats analysis”

Главна дирекция „Оперативна програма Околна среда“ (ГД ОПОС) в Министерството на околната среда и водите.

Цялостната дейност на **Министерство на околната среда и водите (МОСВ)** е под ръководството на Министъра на околната среда и водите. Той отговаря за изпълнението на държавната политика за околна среда. Министърът ръководи, координира и контролира разработването и провеждането на държавната политика за опазването на околната среда, опазването и използването на водите. Той упражнява компетенциите си в съответствие със Закона за опазване на околната среда и другите нормативни актове в сектора. Министерството на околната среда и водите се състои от главна дирекция и 12 дирекции. В рамките на МОСВ функционират и следните независими звена:

- **Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС)** – администрация към Министъра на околната среда и водите за осъществяване прилагането на изискванията на законодателството, свързано с околната среда, в т.ч. ръководство на Националната система за мониторинг на околната среда. ИАОС се ръководи от изпълнителен директор.
- **16 регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ)** – административни структури към Министъра на околната среда и водите, ръководени от директори и осигуряващи провеждането на държавната политика по опазване на околната среда на регионално равнище. РИОСВ контролират изпълнението на изискванията за опазване на околната среда от страна на общините и от промишлените предприятия.
- **3 дирекции на национални паркове** – административни структури към Министъра на околната среда и водите, управлявани от директори и осигуряващи провеждането на държавната политика за управление и опазване на поверените им защитени територии.
- **4 Басейнови дирекции** – органи към МОСВ, управлявани от директори. Басейновите дирекции са отговорни за изпълнението на държавната политика за управление на водите на басейново ниво.
- **Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)** – орган, реализиращ екологични проекти и дейности в изпълнение на национални и общински стратегии и програми в областта на опазване на околната среда. Източници на финансиране са държавния бюджет, външни донори, събрани такси, наложени санкции и други постъпления, определени в нормативен акт.

ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е разработена при пълно спазване на принципа на партньорство и при активно участие на всички административни и социално-икономически партньори: представители на заинтересовани министерства, Националния статистически институт, Националното сдружение на общините в Р България, Асоциацията на еколозите от общините в България, представители на областни администрации, Българската стопанска камара, Национален съвет на хората с увреждания, представители на екологични неправителствени организации (НПО)², синдикати, Българската академия на науките и т. н.

² В Приложение 4 се съдържа подробна информация за процедурите за избор на представители на екологични НПО и за тяхната представителност в работната група.

Б. Заключение и препоръки от предварителната оценка

Предварителната оценка на ОП “Околна среда 2007–2013 г.” е извършена през 2006 г. от независими консултанти (“DFC”), избрани чрез конкурентна тръжна процедура, с финансиране по програма ФАР. **Междинният доклад за предварителната оценка и неговите заключения се отнасят до работната версия на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” от май 2006 г. Основните заключения от междинния доклад за предварителната оценка са представени в точка 3.7 от доклада, изготвен през юли 2006 г.) и са както следва:**

- Анализът на настоящата ситуация показва редица слабости (описани в част 3.3.1 от доклада), които следва да бъдат отстранени, за да се подобри качеството на програмния документ. Слабостите включват:
 - В глава А (въведение) липсва кратко описание на ролята, отговорностите и организационната структура на МОСВ;
 - При представянето на отделните екологични подсектори липсва единен подход и последователност (например в подсектор “води”, където е направено сравнение на индикатори между България и други страни от ЕС, докато за другите подсектори такава информация липсва).
 - Липсват някои основни социално-икономически характеристики на сектор “околна среда” като цяло, както и на неговите подсектори (като например дял от БВП, процент на заетост и т. н.).
 - Липсват данни за общите финансови нужди по подсектори;
 - Липсва връзка с предходни достижения и придобит опит от финансирането от предприєдинителните фондове (ФАР, ИСПА, САПАРД и т. н.) на сходни интервенции и особено на такива, свързани с прилагачи програми за изпълнение на изискванията на ключови европейски директиви за сектора (напр. 91/271 и 1999/31);
 - Липсва яснота и съответна информация по всички подсектори за ролята, отговорностите и допирните точки между заинтересованите страни;
 - Липсва ясна обосновка какво точно финансира оперативната програма във всеки сектор и защо;
 - Липсва яснота по таблици 4 и 5 (стр. 20-21) и разликите между тях. Същото е валидно и за таблици 6 и 7 (стр. 25-26);
 - Необходимост от допълнителни пояснения по отношение на типологията на действия по приоритет 3 (“Биоразнообразие”), където би могло да се дадат някои примери.

Общите препоръки на консултанта са липсващата информация, описана по-горе, да бъде допълнена по унифициран и последователен начин, за да се подобри качеството на анализа и връзката му със SWOT анализа.

- **Двата SWOT анализа** (на ОП и този на консултантите) са в по-голямата си част идентични, с изключение на някои допълнителни виждания на консултантите, особено по отношение на формулирането и представянето на слабите страни. И двата SWOT анализа се приемат за пълни и адекватни по отношение представянето на несъответствията, идентифицирането на нуждите и избора на подходяща стратегия на

ОП. Следва да се отбележи, че по време на третата мисия на консултантския екип (септември 2006 г.) бяха изяснени някои институционални, управленски и икономически въпроси, след което окончателната версия на SWOT анализа бе включена в проекта на окончателен доклад на консултантите.

- **Релевантност на предложената стратегия и йерархията на приоритетите** бяха оценени независимо от екипа по проекта, от работната група за разработване на ОП и от обществеността. Резултатите от тези оценки показват, че предложената стратегия съответства на нуждите и има широко обществено одобрение. Разпределението на финансовите ресурси е в съответствие с йерархията на приоритетите.
- **Като алтернатива на съществуващата стратегия на ОП** консултантите са предложили включване на дейностите по водоснабдяване в рамките на приоритетна ос 1 на ОП "Околна среда 2007-2013 г.", а не по ОП "Регионално развитие". Чрез приемане на тази възможност, всички дейности във водния сектор ще бъдат съсредоточени в ОП "Околна среда 2007-2013 г." и цялата отговорност ще бъде прехвърлена на МОСВ. Така ще се гарантира интегрирано управление на водите, което ще даде възможност за ясни схеми на ръководство и за подобряване на отчетността.
- При разглеждането на типологията на действията **в приоритет 1 и 2 на ОП** е направен изводът, че не е обърнато внимание на укрепването на техническия и административен капацитет на ключовите министерства и оператори (общини, ВиК дружества и др.) Този пропуск може сериозно да попречи на устойчивостта на инфраструктурата. Поради това се предлага:
 - в действията по първите два приоритета да се включат изследвания за оценка на техническите и управленски нужди и установяване на съответните разходи за обучение;
 - в действията по първите два приоритета да се включат посочените по-горе дейности по обучение и да се предвиди бюджет за тяхното изпълнение.
- Допълнителен риск по отношение на втория приоритет, както изрично е посочено в SWOT анализа, е негативната обществена нагласа спрямо изграждането на съоръжения за третиране на отпадъци. Във връзка с това се препоръчва своевременно да се проведе кампания за повишаване информираността на общественото с цел подчертаване на необходимостта от нови съвременни и безопасни депа и предимствата им в сравнение с нерегламентираните сметища.
- Общата **вътрешна съгласуваност** на програмата е висока, като общият индекс на съгласуваност е равен на 3.57 съгласно приетата скала за оценка (1 – минимална оценка, 5 – максимална оценка). Според приетата скала тази оценка означава, че всички приоритети са съгласувани до степен по-висока от задоволителна, като по-голямата част от планираните дейности са важни и често решаващи за останалите дейности. Следователно програмата е не само съгласувана, но и добре интегрирана.
- Общият индекс на **външна съгласуваност** на ОП "Околна среда 2007 – 2013 г." е повече от задоволителен – 3.35. Той демонстрира задоволително ниво на координация с другите свързани планове и програми и в повечето случаи положителни взаимни влияния. Това е важно постижение, тъй като екологичните политики обикновено изпадат в конфликт с икономическите политики и с политиките за развитие на бизнеса, особено в областта на инфраструктурното развитие. Следователно не е изненадващ фактът, че най-ниското ниво на съгласуваност е с ОП "Транспорт 2007 – 2013 г."

- За да се гарантира приемлив компромис между изграждането на транспортна инфраструктура и опазването на околната среда, особено по отношение на местата от мрежата “НАТУРА 2000”, е необходимо тясно и конструктивно сътрудничество между министерствата, отговорни за ОП “Околна среда 2007-2013 г.” и ОП “Транспорт 2007 - 2013”. Предлага се това сътрудничество да бъде установено и поддържано в рамките на Комитета за избор и координация на проекти (КИКП) по ОП “Околна среда 2007-2013 г.” или чрез общи усилия на отговорните УО. Такова сътрудничество е от решаващо значение при извършването на оценката за въздействие върху околната среда (ОВОС) на големи транспортни инфраструктурни проекти.

Окончателният доклад за предварителната оценка е издаден в края на 2006 г. (декември 2006 г.) и е достъпен на www.opre.moew.government.bg. Екологичната оценка е част от окончателния доклад за предварителната оценка. Окончателният доклад за предварителната оценка и неговите заключения се отнасят до работния вариант на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” от декември 2006 г.

Всички препоръки на оценителния екип, отправени в доклада за предварителна оценка, са приети от Управляващия орган и са извършени и необходимите корекции в текста на оперативната програма.

По отношение на оценката и препоръките, отправени в междинния доклад към частта **“Анализ на настоящата ситуация”**, следва да се отбележи, че те бяха приети от УО и отразени в ОП. Последният вариант на ОП включва цялата искана допълнителна информация и по този въпрос няма отправени допълнителни препоръки от страна на консултантите.

По отношение на оценката и препоръките, отправени към частта **“SWOT анализ”**, следва да се отбележи, че допълнителните коментари на консултантите бяха приети от УО и включени в ОП. Освен това SWOT анализът става по-ясен посредством разделянето му на подсектори от сектор “околната среда” и запазване на общата част. Това е показано в “част Г” от настоящия документ (стр. 42): “Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите” (SWOT анализ), която представя съвместния SWOT анализ на УО и на консултантите.

По отношение на оценката и препоръките, отправени към частта **“Стратегически цели и приоритетни направления”** от ОП, следва да се отбележи, че УО се съгласи с допълнителните коментари на консултантите и в последния вариант на ОП всички дейности във водния сектор за населени места с над 2000 екв. ж. попадат под отговорността на МОСВ и ОП “Околна среда 2007-2013 г.” Компонентите, свързани с изграждане, реконструкция и рехабилитация на връзки и отклонения от водоснабдителни и канализационни системи, свързващи основните мрежи с отделни обекти от икономическата и социалната инфраструктура попадат в обхвата на приоритетите и операциите на ОП “Регионално развитие”. Освен това действията за укрепване на техническия и управленски капацитет на ключовите министерства и оператори са включени в приоритет 4 на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” По отношение на **оценката на финансовото разпределение** за целите на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” консултантите са предложили следните незначителни модификации/допълнения:

- Да се добави ясно формулиран текст, който да указва, че в случай на проекти, които генерират приходи, ще се прилага член 55 от Регламент на Съвета 1083/2006. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че тя е приета от УО и необходимите промени са включени в ОП.

- Да се допълни в част Ж “Финансов план на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” или да се добави таблица с (като приложение към ОП) с индикативно разпределение на общите разходи по категория (член 37, точка “г” от Регламент 1083/2006), като се използват вече дефинираните кодове във всеки приоритет на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че УО счита за подходящо да представи такава таблица като приложение към ОП.

По отношение на **оценката на количественото измерване на целите** за нуждите на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, консултантите са предложили следните промени:

- Индикаторите за приоритетна ос 4 (Техническа помощ) да бъдат премахнати, тъй като този приоритет е “подкрепящ”, а не “реален” и представлява само около 2,5% от общия бюджет на ОП. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че тя е приета от УО и необходимите промени са включени в ОП.
- Да се премахне индикатора “Брой проекти за управление на отпадъците” от приоритетна ос 2, тъй като няма съответна обосновка за него. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че тя е приета от УО и необходимите промени са включени в ОП.
- Да се използва индикатора “Брой картирани зони” като индикатор за изпълнение и да се използва следния индикатор за резултат: “Процент от общата територия по НАТУРА 2000, който следва да бъде картиран”. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че тя е приета от УО и необходимите промени са включени в ОП.

С оглед на ключовото значение на индикаторите за мониторинг и оценка и съответните доклади, консултантите са предложили следните промени, свързани с условията на изпълнение:

- Ясно формулиран текст, който да указва, че за целите на мониторинга и оценката ще бъдат използвани съответните индикатори за изпълнение и резултат, по възможност заедно с подходящи финансови индикатори. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че тя е приета от УО и необходимите промени са включени в ОП.
- Ясно формулиран текст, който да указва, че в процедурните наръчници на УО и МЗ ще бъдат включени специфични и практически насоки за изчисляването на гореспоменатите индикатори. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че тя е приета от УО и необходимите промени са включени в ОП.
- Ясно формулиран текст, който да указва, че докладите за мониторинг ще бъдат изготвяни по стандартни образци и съответните формуляри ще бъдат включени в процедурните наръчници на УО и Междинното звено (МЗ). Особено по отношение на месечните доклади се препоръчва да се сведе до минимум информацията, изисквана от бенефициентите, с цел да се избегне излишно административно натоварване на бенефициентите. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че тя е приета от УО и необходимите промени са включени в ОП.

По отношение на **условията за провеждане на оценки на ОП** консултантите са предложили следната промяна:

- Описанието на условията за провеждане на оценки да бъде допълнено с текст, който указва ангажмента за изготвяне на План за оценки и сформирание на Управляващ комитет за изпълнението и мониторинга на този план. По отношение на тази препоръка следва да се отбележи, че тя е приета от УО и необходимите промени са включени в ОП.

По отношение на **административния капацитет на УО** консултантите са препоръчали следното действие:

- Ускоряване на процедурата за наемане на допълнителни служители (до 25 души). По отношение на тази препоръка МОСВ вече е предприело мерки и набирането на експерти е започнало.

По отношение на **административния капацитет на МЗ** и имайки предвид, че натоварването на МЗ от гледна точка на обществени поръчки ще се увеличи значително през следващите две години, консултантите са препоръчали предприемането на следните действия:

- Ускоряване на процедурата за набиране на първата група допълнителни служители (19 души), с особен акцент върху експерти със значителен опит в областта на обществените поръчки и подготовката на проекти. По отношение на тази препоръка МОСВ вече е предприело мерки и набирането на експерти е започнало.
- Ускоряване на вече започналата процедура (съответна работна група вече е създадена) за изготвяне на стандартни тръжни документи, включително доколкото е възможно технически спецификации и стандартни чертежи. Стандартните документи следва да се основават на договорите FIDIC³ и да вземат предвид съответните стандартни документи на други страни от ЕС (напр. Германия). По отношение на тази препоръка МОСВ вече е предприело мерки и е създадена работна група в рамките на Министерство на финансите на Република България.

Екологичната оценка (ЕО) на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” бе проведена в съответствие с изискванията на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (обн. ДВ, бр. 57 от 2.07.2004 г., в сила от 1.07.2004 г., изм. и доп. бр. 3 от 10.01.2006 г.)*, с които са транспонирани изискванията на Директива 2001/42/ЕО. ЕО е проведена като част от предварителната оценка на програмата, в съответствие с указанията на Европейската Комисия и препоръките на компетентния орган за ЕО в Република България.

През януари 2006 г. УО на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” внесе искане за преценка на необходимостта от ЕО на програмата в дирекция “Превантивна дейност” в МОСВ. Въз основа на представената документация е издадено решение на Министъра на околната среда и водите, с което е изискано да се извърши екологична оценка на програмата, като част от предварителната оценка.

Разработването на доклада за екологична оценка бе извършено от консултантите по предварителната оценка в периода юли-декември 2006 г. За целите на ЕО бяха проведени консултации в рамките на работната група за разработването на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, както и с широката общественост и с компетентния орган съгласно схемата, разработена от УО. Беше предоставен достъп до документацията чрез интернет страницата на МОСВ и в информационния център на министерството. Консултациите включваха оценка на потребностите в сектор “околна среда” и тяхното съответствие с дефинираните цели и приоритетни направления на програмата, както и предоставяне на достъп на обществеността до проекта на доклад за ЕО. В резултат на получените мнения по време на консултациите, експертите по ЕО стигнаха до заключението, че стратегията в рамките на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е широко възприета и в значителна степен съответства на нуждите на сектора. Резултатите от консултациите бяха надлежно отразени в проекта на окончателен доклад за ЕО от декември 2006 г.

³ FIDIK – Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils (ФИДИК – Международната федерация на националните асоциации на независимите инженери-консултанти).

Основният извод от окончателния доклад за ЕО е, че след включването на дейностите по водоснабдяване като част от приоритетна ос 1 от оперативната програма (посочено като препоръка в междинния доклад за предварителна оценка), стратегията на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е оптимална и не съществуват реални съпоставими алтернативи на тази стратегия. Реализацията на програмата ще допринесе за положително въздействие върху околната среда с ползи за качеството на живот на населението и за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие. Евентуалните отрицателни въздействия от прилагането на програмата са с временен характер и в ЕО са предложени мерки за намаляването и предотвратяването им.

През януари 2007 г. проектът на окончателен доклад за ЕО е представен на компетентния орган в МОСВ, който излиза със становище по ЕО. В съответствие с изискванията на *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка (ЕО) на планове и програми*, от страна на компетентния орган бяха предложени мерки за наблюдение и контрол при прилагането на програмата, които бяха приети от УО. На 7 февруари 2007 г. бе проведено заседание на Междуправителствена комисия – специализиран състав към Висшия експертен екологичен съвет, на което, въз основа на изготвената ЕО е взето решение, с което се предлага на Министъра на околната среда и водите да издаде становище за съгласуване на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”. Официалното становище по ЕО на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” (№ 1 – 1/2007) бе издадено на 21.02.2007 г.

Въз основа на становището по ЕО и с оглед предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от изпълнението на програмата, УО на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще прилага следните мерки:

- Проекти, кандидатстващи за финансиране по оперативната програма, за които се изисква ОВОС/ЕО, ще се одобряват само след положително становище по ОВОС/ЕО и при съобразяване с препоръките в извършените оценки;
- При оценката на проекти по приоритети 1 и 2 местоположението на обектите ще бъде подходящо определяно, като се взема предвид разстоянието им до населени места, до обекти, подлежащи на здравна защита, както и до територии с особено екологично значение, ползи и разходи;
- При проектиране на обектите по приоритети 1 и 2, бенефициентите следва да вземат предвид границите на паметниците на културата и на техните охранителни зони, както и на всички територии, защитени по реда на специален закон;
- При изпълнението на програмата ще се дава приоритет на изграждането на селищни пречиствателни станции за отпадни води (СПСОВ) за населени места с над 10 000 екв. жит., както и на дейности за намаляване на водните загуби от водоносната мрежа и за подобряване на качеството на питейните води;
- По отношение на проекти за депа за отпадъци ще се изисква обследване на възможността за изграждане на съоръжения за предварително третиране преди обезвреждане на отпадъците, с оглед на възможностите за оползотворяване им;
- По време на строителството на съоръжения, в рамките на проекти по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, ще се изискват планове за минимизиране на неблагоприятните въздействия (шум, прах), които следва да се изпълняват от страна на съответните възложители (изпълнители).

С цел да се гарантира предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни въздействия от изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, УО ще включи съответните мерки от становището по ЕО в системата от критерии за избор на проекти и ще ги прилага в процеса на оценка и избор на операции за

финансиране. При осъществяване на проверки на място на бенефициентите ще се има предвид и изпълнението на горепосочените мерки.

На всеки три години от изпълнението на програмата, не по-късно от 15 април, УО на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще изготвя специален доклад за наблюдението и контрола по прилагането на програмата, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни въздействия от осъществяването на програмата. Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда ще се извършва въз основа на набор от индикатори за въздействие върху околната среда, които се съдържат в становището по ЕО и които са както следва:

- **По Приоритетна ос 1:** качество на повърхностните води; качество на подземните води; качество на питейните води; количество на заустените отпадъчни води; качество на пречистените отпадъчни води; качество на непречистените отпадъчни води;
- **По Приоритетна ос 2:** образувани битови отпадъци – общо; събрани битови отпадъци; рециклирани битови отпадъци; третиран отпадъци според вида на третиране – компостиране, сортиране и сепариране; обезвреждане на битови отпадъци; капацитет на депата, в съответствие с нормативните изисквания; обезвреждане на производствени и опасни отпадъци;
- **По Приоритетна ос 3:** защитени застрашени видове; защитени зони по директивата за птиците; защитени природни местообитания; защитени зони по директивата за местообитанията.

През 2012 г. работна група, създадена със заповед на министъра на околната среда и водите разгледа и предложи допълнителни мерки, които да бъдат финансирани от КФ и ЕФРР чрез ОПОС. Бяха проведени консултации с други заинтересовани ведомства. Управляващият орган на ОПОС извърши анализ на предложените мерки въз основа на следните критерии: капацитет за усвояване на голям обем от средства в кратки срокове, спешност на ангажиментите в областта на околната среда и съответствие с настоящите приоритети и изисквания на ОПОС.

В резултат от анализа бяха идентифицирани няколко нови групи мерки, вкл. подобряване качеството на атмосферния въздух, мониторинг и опазване на водите използвани за корабоплавателна дейност, повишаване на капацитета за реагиране при наводнения и борба с горски пожари и техническо обезпечаване за прилагане на политиката по околна среда.

В. Анализ на настоящата ситуация

Основните документи, които ръководят политиката за околна среда в България, са Националната стратегия по околна среда 2000–2006 г. и Националният план за действие към нея и също така Националната стратегия по околна среда 2005–2014 г. и съответните национални планове за действие.

Настоящият анализ е изготвен въз основа на направеното подробно проучване на сектор “околна среда” за целите на Националната стратегия по околна среда 2005–2014 г. В допълнение, за целите на настоящия анализ са използвани и други национални документи, като например: Национална програма за управление на дейностите по отпадъци 2003–2007 г.; Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор 2004–2015 г.; разработените през 2003 г. програми за прилагане изискванията на различни “тежки” директиви, каквито са директивите 91/271/ЕИО относно пречистването на градските отпадъчни води от населени места, 94/62/ЕО относно опаковките и отпадъците от опаковки, 1999/31/ЕО относно депониране на отпадъци, 2001/80/ЕО относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации и др.

Анализът обхваща и основните различия и с други държави-членки на ЕС, засягащи основни за ОП направления: управление на отпадъчните води и управление на отпадъците.

Данните, използвани в анализа, са за периода 1999–2004 г., като там където не са били налични данни за 2004 г., са използвани данните за 2003 г. Източниците на използваните статистически данни са: Национален статистически институт, Изпълнителна агенция по околна среда към Министерство на околната среда и водите, ЕВРОСТАТ.

I. Води

1 Водоснабдяване и водоползване

Водните ресурси, формирани на територията на страната, като цяло са достатъчни да обезпечат нормалното водоснабдяване на населените места. Общото количество използвана вода от 5 401 014 хил. куб. метра (2004 г.) съставлява 81% от количеството изнета вода за същата година по данни на Националния статистически институт (НСИ). Основната част от изнетите за ползване водни ресурси за 2004 г. се добиват от собствени водоизточници на стопанските отрасли, докато общественото водоснабдяване (местните ВиК фирми) добива 15% от тях (НСИ).

Таблица 1: Използвана вода (1999 – 2004 г.) в хил. куб. метра

Използвана вода (показатели)	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ⁴
Селско, ловно и горско стопанство (вкл. рибно)	124 715	234 738	184 828	157 853	184 887	171 176
Индустриален сектор	5 367 033	4 177 697	4 426 815	5 265 269	5 282 157	4 893 085
Битов сектор	396 680	404 749	372 937	337 472	342 626	336 752
Общо използвана вода – бруто	5 888 428	4 817 184	4 984 580	5 760 594	5 809 670	5 401 014

⁴ Всички данни за 2004 г., представени в таблицата, са предварителни.

България има добре развита **водоснабдителна система**, която осигурява вода на 5031 населени места и обхваща 98.8% от населението на страната (2004 г.). През 2004 г. делът от населението, което се обслужва от пречиствателни станции за питейни води (ПСПВ), е 42.9% (НСИ). Въпреки това един от основните проблеми във водоснабдителния сектор за много региони в страната е режима при водоподаването, дължащ се на вътрешните загуби по разпределителните мрежи и липсата на съоръжения за съхранение и складиране на вода.

В страната **потреблението на вода** остава сравнително ниско. За 2004 г. водата, употребявана на глава от населението, е 94 (л/ч/ден), което е по-малко в сравнение с ЕС (15)⁵ – 150 (л/ч/ден) според НСИ. В същото време количеството добита вода е почти двойно по-голямо в сравнение с други страни, което до голяма степен се дължи на амортизация на водопроводната мрежа, която на места се нуждае от цялостна подмяна.

В последните години **загубите на вода** при преноса до крайните потребители варират между 40% и 79% (средно 59.5%) в зависимост от възрастта и вида на тръбите и налягането в мрежата. През 2004 г. загубите на вода при преноса до крайните потребители са средно 51.6% от постъпилите води. За периода 1980 – 2001 г. относителният дял на полезно използваната вода намалява от 84.90% до 38.95%. Основните действия, които е необходимо да се предприемат с оглед намаляване загубите на вода, са свързани със: закупуване на уреди и апаратура за откриване на течове; постапна реконструкция на разпределителната водопроводна мрежа и на водопроводните отклонения; изготвяне на проекти за действен контрол върху загубите на вода.

Като цяло **качеството на водите** в страната е добро, с изключение на определени райони, които имат проблеми с местен характер. Качеството на питейните води, които се доставят за населението, се регулира съгласно изискванията на Наредба № 9/16.03.2001 г. Основните замърсители на повърхностните води са битово-фекални води от градската канализация на големите селища и промишлените отпадъчни води, които се вливат неперечистени в реките.

Основен замърсител на подземните води във всички басейнови райони са нитратите. За периода 1997-2004 г. беше постигнат положителен напредък по отношение изчистването на пестицидите, което се дължи на взетите мерки по ликвидиране на старите складове със залежали пестициди в страната.

С цел отразяване на изискванията на директивите на ЕС по отношение на питейните води, през 2002 г. бе разработена Национална програма за приоритетно изграждане на пречиствателни станции за питейни води (ПСПВ) и свързаната водоснабдителна инфраструктура и също така Стратегия за управление на секторите водоснабдяване и канализация в страната. Стратегията е одобрена от Министерския съвет на 18.03.2004 г. Съгласно нея състоянието на **инфраструктурните активи във водоснабдителния сектор** е както следва:

- Обща дължина на водоснабдителната мрежа - 70,62 км;
- 15 язовира с общ обем от 1,158.4 млн. м³;
- 3,560 помпени станции за водоснабдяване;
- 42 изградени ПСПВ с обща производителност 480,506 м³/г. (15.24 м³/сед.);
- 6,087 резервоара за питейни води с общ капацитет 2,613,735 м³.

2 Канализационни системи

По степен на изграденост на **канализационната мрежа** в населените места и на СПСОВ страната изостава в сравнение със степента на изграденост на **водоснабдителните мрежи**.

⁵ Данни за периода, в който Европейският съюз наброява 15 държави-членки.

Броят на населените места с канализационна мрежа е 277, като 167 от тях са градове и 100 са села. Приблизително 95% от градовете в страната имат изградени канализационни мрежи, но по отношение на селата този процент е едва 9% (данни на НСИ за 2004 г.).

През 2005 г. (по данни на МОСВ) в страната съществуват 68 **СПСОВ**, от които 14 са само с механично пречистване, а останалите 54 са с биологично пречистване на отпадъчните води. Те обслужват 71 агломерации, включително 54 населени места с 3,342,075 жители. Общият брой на обслужваните еквивалентни жители е 5,648,184. Ефикасността на СПСОВ остава ниска (през 2004 г. те функционират с 53% от капацитета си) – главно поради незавършени или неизградени канализационни системи.

Към 2004 г. (по данни на НСИ) 69.2% от **населението е включено към канализационни мрежи**, което е прираст от едва 2.2 % спрямо 2000 г. Към същата година (2004) 40.5 % от населението на страната е свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води, което е прираст с 3.4% спрямо 2000 г.

За 2003-2004 г. (Таблица 2) се наблюдава значително повишаване на общото количество образувани отпадъчни води. Това се дължи на активизирането на промишления сектор във връзка със завършването на реструктурирането на промишлеността и икономическия растеж на страната през последните години.

Таблица 2: Образувани отпадъчни води в хил. куб. метра

Образувани отпадъчни води (показатели)	1999	2000	2001	2002	2003	2004
В селското стопанство	10 156	5 572	5 090	3 442	3 172	3 172
В индустриалния сектор	377 265	328 497	274 475	225 023	666 142	657 812
В битовия сектор	300 463	304 679	277 273	257 789	269 344	260 973
ОБЩО образувани отпадъчни води	687 884	638 748	556 838	486 254	938 658	921 958

Източник: Национален статистически институт

Общото **количество зауствени отпадъчни води** нараства с около 63% през 2003-2004 г. спрямо 2002 г. (Таблица 3). Нарастването на третираните чрез СПСОВ отпадъчни води се дължи на изграждането на нови/модернизацията на стари СПСОВ през последните четири години.

Таблица 3: Зауствени отпадъчни води в хил. куб. метра

Зауствени отпадъчни води (показатели)	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ОБЩО зауствени отпадъчни води ⁶ :	955 320	878 576	785 219	746 446	1 193 984	1 191 908
От тях третирани	605 169	550 326	488 490	516 834	950 730	943 499
От тях нетретирани	350 151	328 250	296 729	229 613	243 254	248 409
% на третираните води от общото количество зауствени	63,35%	62,64%	62,21%	69,24%	79,63%	79,15%
% на нетретираните води от общото количество зауствени	36,65%	37,36%	37,79%	30,76%	20,37%	20,84%

Източник: Национален статистически институт

⁶ Разликата между общото количество зауствени отпадъчни води и общото количество образувани отпадъчни води представлява количеството дъждовна вода, което се влива в канализационните системи.

3 Национална система за мониторинг на водите

Националната система за мониторинг на водите (НСМВ) се изгражда от националните мрежи за мониторинг на валежите и повърхностните води (253 пункта за наблюдения и измервания), на подземните води (212 хидрогеоложки пункта), на морските води (23 крайбрежни пункта) и от мрежата за биологичен мониторинг (1157 пункта). Общо 111 пункта от мрежата за мониторинг на повърхностните води, както и 73 пункта от мрежата на подземните води, е включена в Европейската система за мониторинг (EUROWATERNET) на Европейската агенция по околна среда.

Що се отнася до мониторинг на качеството на водите, съществува риск от замърсяване на речните екосистеми при осъществяване на корабоплавателна дейност. Намаляването на риска от замърсяване изисква интегриран подход за превенция и последващи действия за качествено и навременно отстраняване на разливи на нефтопродукти. Предпоставка за ефективността на този подход е наличието на плаващи средства - специализирани кораби, оборудвани със средства за локализиране и ликвидиране на замърсяванията с нефтопродукти.

Настъпилите климатични промени в света и в Европа са причина за настъпването на все повече бедствия. Наводненията са една от най-големите природни заплахи за страната ни. В резултат от наводнения са повредени или унищожени жилища, обществени и стопански сгради, разрушени или повредени мостове, водостоци, защитни диги, прагове, брегозащитни съоръжения, подпорни стени, язовирни стени, пътни настилки, улици, ВиК системи, отводнителни/напоителни канали, ел. съоръжения и др. Освен материалните щети, са причинени и човешки жертви.

В тази връзка е необходимо да се предприемат мерки за подобряване готовността за справяне с вредното въздействие на водите – вкл. планове за управление на риска от наводнения, като част от плановете за управление на речните басейни, определяне на мерки за предотвратяване на наводненията и повишаване на капацитета за реагиране при наводнения.

4 Законодателство и институционална рамка в сектора

Законът за опазване на околната среда и Законът за водите са основни нормативни документи, свързани с управлението на водите. В тях са посочени основните принципи на ефективната екологична политика като “замърсителят плаща”, “обществеността има право да знае”, “споделена отговорност”, “превантивен контрол”, “интегрирано управление”. Действащите Закон за водите, заедно със Закона за държавната собственост и Закона за общинската собственост, включват основните принципи и определят собствеността на ВиК инфраструктурата. През август 2006 г. Народното събрание на Република България одобри **Закон за изменение и допълнение на Закона за водите**, който напълно въвежда в националното законодателство прилагането на принципа за басейново управление и изискванията на Рамковата директива за водите 2000/60/ЕО. Съгласно Закона за управление на водите, водните ресурси на територията на Република България се управляват като национален неразделен природен ресурс. Управлението на водните ресурси се извършва на национално ниво и на ниво басейни. Съгласно Закона за управление на водите **“управлението на водните ресурси”** включва дейности, свързани с използването, опазването и възстановяването на водите, както и дейности за предотвратяване на вредните въздействия на водата.

На национално ниво политиката за управление на водите се изпълнява от Министерство на околната среда и водите, което е отговорно за управлението на водните ресурси и тяхното разпределение между потребителите. Министерството е и отговорният орган в следните основни области:

- разработване на националната политика за управление на водите, включително подготовка на проекти на нормативни актове в областта на опазване на водите, включително от замърсяване от битови отпадъчни води;
- одобряване на планове за басейново управление;
- издаване на разрешителни за водовземане и издаване на разрешителни за заустване на третиранни отпадъчни води в съответния воден обект;
- подготовка на годишен доклад за състоянието на околната среда, включително на водите, с цел да се предостави информация на обществеността.

Речните басейни са основните единици на **интегрираното управление на водите**. Има **четири района за басейново управление** в страната, които са определени според естественото положение на вододелите, разделящи отводнителните райони на една или няколко главни реки на територията на страната. Обособените басейни не съвпадат с административното деление на Република България. За тези райони са създадени **Басейнови дирекции за управление на водите**, които са структури към Министерство на околната среда и водите и които осъществяват политиката за управление на водите на басейново ниво.

Басейновите дирекции за управление на водите изпълняват следните основни функции:

- Разработват и актуализират планове за управление на речните басейни и организират публично обсъждане на тези планове;
- Разработват и актуализират предварителната оценка, картите и плановете за управление на риска от наводнения на ниво район за басейново управление на водите и организират публично обсъждане на тези планове;
- Съвместно с общините установяват границите на водите и водните обекти, които са публична държавна собственост;
- Издават разрешителни за заустване на отпадъчни води, поддържат регистри и контролират изпълнението на условията и изискванията на издадените разрешителни;
- Планират, възлагат и участват в провеждането на мониторинг на водите на басейново ниво, обобщават и анализират данни, включително на количествения мониторинг на повърхностните и подземните води, за химичното и екологичното състояние на водите и на отпадъчните води;
- Поддържат и актуализират специализирани бази данни, карти, регистри и информационна система за водите и водни регистри по Закона за водите и подзаконовите нормативни актове;
- Разработват програми от мерки за подобряване, опазване и поддържане състоянието на водите и за намаляването на потенциалните неблагоприятни последици от наводненията и на вероятността от наводнения;
- Организират и управляват събирането и контрола на резултатите от собствения мониторинг на лицата, посочени в наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 14 и 21 от Закона за водите.

Басейновите дирекции за управление на водите участват в областни, общински и районни съвети по устройство на територията. Те подготвят и представят писмени становища относно инвестиционни проекти за изграждане, реконструкция и рехабилитация на ВиК мрежите и системите, включително на пречиствателни станции за питейни води и отпадъчни води.

Регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ) към Министерство на околната среда и водите (16 на брой) провеждат държавната политика за околна среда на

регионално ниво и изпълняват функции, свързани с мониторинг и контрол във връзка с изпълнението на изискванията за разрешителни за заустване на отпадъчни води. Инспекциите контролират аварийните изпускания на отпадъчни води и поддържат база данни за извършения мониторинг и контрол за състоянието на отпадъчните води.

Изпълнителната агенция по околна среда към МОСВ организира и ръководи националната система за мониторинг на околната среда, част от която е и мониторингът на водите и контролира качеството на водите по физико-химични параметри посредством мобилни лаборатории.

Съгласно действащия в момента Закон за водите, отговорностите на останалите компетентни органи са:

- **Министерство на регионалното развитие и благоустройството** – отговорно за експлоатацията, изграждането, реконструкцията и модернизацията на водоснабдителни и канализационни системи и съоръжения на населените места и за предпазване от вредното въздействие на водите в границите на населените места. Министърът на регионалното развитие и благоустройството координира управлението на ВиК системите на национално ниво. Той представлява държавата в дружествата “Водоснабдяване и канализация” с над 50% държавно участие.
- **Министерство на земеделието и храните** – отговорно за експлоатацията, изграждането, реконструкцията и модернизацията на хидромелиоративни системи и съоръжения и за предпазване от вредното въздействие на водите извън границите на населените места. Министърът на земеделието и храните, чрез Изпълнителната агенция по горите, отговаря и за насажденията в посочените системи и съоръжения.
- **Министерство на енергетиката** – отговорно за експлоатацията, изграждането, реконструкцията и модернизацията на хидроенергийни системи и обекти.
- **Министерство на здравеопазването** – извършва мониторинг и контрол на качеството на повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, и на водите за къпане и на минералните води, използвани за лечение, профилактика, питейно-битови цели, бутилиране, хигиенни цели, спорт и отдих.
- **Изпълнителна агенция "Проучване и поддържане на река Дунав"** – поддържа и развива мрежата за мониторинг, поддържа база данни за река Дунав, обработва и контролира информацията, изчислява водни и наносни количества и разработва оперативно хидроложки прогнози.
- **Национален институт по метеорология и хидрология към Българската академия на науките** - извършва мониторинг на количеството на валежите, подземните и повърхностните води, включително наносния отток, обработва и интерпретира данните, извършва научни и приложни изследвания, извършва прогнози на наводнения, засушавания, метеорологични прогнози, прогнози за валежите и др.
- **Асоциациите по ВиК** – самостоятелни юридически лица, които изпълняват функции по управление на ВиК системите в границите на съответната обособена територия. В асоциациите по ВиК участват държавата и една или повече общини - когато собствеността на ВиК системите в границите на обособената територия е разпределена между държавата и общините или между няколко общини.
- **Общинските администрации** играят важна роля в прилагането на политиката по околна среда в сектор “води”. Те осъществяват политиката, свързана с дейностите по експлоатация, изграждане, реконструкция и модернизация на водостопански системи и съоръжения - общинска собственост. Общинските администрации приемат

програми за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на съответните общини. Общините участват със свой представител в състава на асоциациите по ВиК.

Съгласно Закона за водите, кметовете на общини контролират:

- Изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи и съоръженията за пречистване на битови отпадъчни води;
 - Изграждането, поддържането и експлоатацията на водостопанските системи по чл. 19, т. 4 от Закона за водите;
 - Изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално водовземане от подземните води на територията на общината.
- Търговските **ВиК дружества** осъществяват експлоатационната дейност.

Към момента собствеността на системите и съоръженията за управление на водите се регламентира от Закона за водите. Цялата инфраструктура за водоснабдяване и канализация на населените места, която е изградена преди 1998 г., е корпоративна собственост на ВиК дружествата. Изградената след 1998 г. ВиК инфраструктура е собственост на общините.

Дружествата “Водоснабдяване и канализация” (ВиК) отговарят за дейностите, необходими за експлоатацията и поддръжката на водоснабдителните съоръжения (при източниците на питейна вода, ПСПВ, помпените станции, съоръженията за складиране и съхранение на вода и водоснабдителната мрежа) и на канализационните системи (за събиране на отпадните води, тяхното третиране и отвеждане). Съгласно Стратегията за управлението и развитието на водоснабдяването и канализацията в Република България 2014-2023 г. в страната има 66 ВиК дружества. В рамките на Стратегията е извършен анализ на 51 ВиК дружества, 28 от които са определени като регионални дружества (предоставящи услуги на повече от една община), а 23 са общински дружества (предоставящи услуги само на една община).

Основният принцип при формирането на цените на ВиК услугите е определянето на такива нива на цените, които дават възможност за пълно покриване на експлоатационните разходи. Към тези разходи се начислява рентабилност до 12%, като в някои дружества тя е различна за домакинствата и за юридическите лица. Елементите, включени в тази разходна част, са само данъчно признати разходи и не включват разходи за инвестиции, извън тези за амортизации. Инвестиции се осигуряват най-често от публичните власти под формата на субсидии. Цените на ВиК услугите се определят чрез разходите за 1м³ вода. Те се изчисляват, като пълните разходи се разделят на прогнозирания обем вода, който ще бъде продаден за съответния период. Поради различните параметри, които се използват при формирането на тарифите, всяко ВиК дружество използва различни тарифи за водоснабдяване и канализация.

От 2005 г. ценовата политика на ВиК се регулира от приетия **Закон за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги**. Законът установява нормативната база за регулиране на цените, достъпността и качеството на водоснабдителните и канализационните услуги, предоставяни от ВиК дружествата, които експлоатират съоръженията. Законът определя питейната вода като основна жизнена потребност и определя дейностите, свързани с услуги за водоснабдяване и канализация, като дейности от обществен интерес.

Комисия за енергийно и водно регулиране⁷ към Министерския съвет (съгласно **Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги**) регулира водоснабдителните и канализационни услуги. Комисията регулира цените и качеството на

⁷ Със Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката (обн., ДВ, бр. 17 от 6.3.2015 г.) Държавната комисия за енергийно и водно регулиране е преименувана на Комисия за енергийно и водно регулиране.

водоснабдителните и канализационни услуги, предоставени от ВиК операторите, независимо от формата на собственост и управлението на водоснабдителните и канализационните системи. Комисията одобрява общите условия на договорите за предоставяне на услуги на потребителите, свързани с водоснабдяването и канализацията; упражнява контрол и налага санкции; поддържа регистър на договорите за предоставяне на водоснабдителни и канализационни услуги. ВиК дружествата подготвят бизнес планове, които се представят за одобрение пред комисията и които са задължителни след тяхното одобрение. Необходимо е предварително становище на съответните общини относно предоставените бизнес планове. Контролът върху изпълнението на бизнес плановете се осъществява от комисията.

По време на преговорите за присъединяване към ЕС са договорени преходни периоди за **прилагането на изискванията на Директива 91/271/ЕИО** относно пречистването на отпадъчните води от населени места. Едно от главните предизвикателства за страната за периода 2007-2013 г. е изпълнението на ангажиментите по преходните периоди във връзка с:

- изграждане на канализационни мрежи и селищни пречиствателни станции за отпадъчни води в населени места с **над 10 000 екв. ж. – до 31.12.2010 г.**;
- изграждане на канализационни мрежи и селищни пречиствателни станции за отпадъчни води в населени места с **екв. ж. между 2 000 и 10 000 – до 31.12.2014 г.**

За целите на изпълнение на Директива 91/271/ЕИО е разработена Национална програма за приоритетно изграждане на градски пречиствателни станции за отпадъчни води от Министерство на околната среда и водите, чиято цел е да установи приоритети за изграждане на СПСОВ по поречия за всички населени места с над 10 000 екв. ж.

Законодателството в страната въвежда също така икономически инструменти, чиято цел е да регулират и направляват поведението на потребителите на водни ресурси и на състоянието на водните обекти. Ефективно се прилагат следните икономически инструменти – **потребителски такси, такси за използване на ресурси, концесии за природни ресурси, санкции и пазарни механизми**, осигуряващи инвестиционните и оперативните разходи за постигането и поддържането на екологичните стандарти.

II. Отпадъци

1 Генериране на отпадъци

За периода 2001–2004 г. средното **общо генерирано количество отпадъци** в страната е около 13 450 хил. т. През този период количествата генерирани отпадъци нарастват като цяло, като през 2004 г. нарастването е с 7.3% спрямо 2003 г. Това се дължи основно на увеличаването на производствените отпадъци, които представляват около 70% от общото количество генерирани отпадъци (в резултат на повишената икономическа активност). За същия период количествата на образуваните битови и опасни отпадъци намаляват. Битовите отпадъци представляват около 25% от общото количество генерирани отпадъци, а останалите – около 5% – са опасни отпадъци.

Таблица 4: Количество образувани отпадъци (хил. т)

Показател	Година				Средно количество
	2001	2002	2003	2004 ⁸	
Образувани битови отпадъци	4 003	3 945	3 916	3 673	3 884
Образувани производствени отпадъци	8 184	8 010	9 113	10 462	8 942

⁸ Данните за 2004 г., представени в таблиците, са предварителни.

Образувани опасни отпадъци	756	611	626	526	630
Общо образувани отпадъци	12 943	12 566	13 655	14 661	13 456

Източник: Национален статистически институт

За периода 2000–2004 г. се наблюдава тенденция към намаляване на събраните **битови отпадъци**, независимо че делът на обслужваното население за същия период се е увеличил с 6%.

Нормата на натрупване на твърди битови отпадъци от 472 кг за 2004 г. е под средната за ЕС (25)⁹ от 537 кг и значително по-малка от средната за ЕС (15)¹⁰ от 580¹¹ кг. През 2004 г. (Таблица 5) са събрани общо 3 092 хил. т битови отпадъци, което е с 4% по-малко в сравнение с 2003 г.

Таблица 5: Битови отпадъци в България

Показател	Мярка	Година					Средна величина
		2000	2001	2002	2003	2004	
Общо събрано количество битови отпадъци	хил.т/г.	3318	3211	3199	3209	3 092	3207
Дял на населението, обслужван от системи за събиране на отпадъци	%	78.6	80.2	81.1	82.0	84.2	81.22
Норма на натрупване на ТБО	кг/жит./г.	518	505	503	502	472	500

Източник: Национален статистически институт и ИАОС

За периода 2000-2004 г. общите количества образувани **производствени и опасни отпадъци** са относително постоянни. Средногодишното количество на образуваните опасни отпадъци за периода е 630 хил. т, като от 2000 г. се наблюдава тенденция към намаляване. През 2004 г. са образувани 526 хил. т **опасни отпадъци**, което е с около 16% по-малко в сравнение с 2003 г. През 2004 г. в общо образуваните производствени и опасни отпадъци преобладават отпадъците от термични процеси (71%) и отпадъците, получени при строителство и събаряне (10%), следвани от отпадъците, получени при неорганични процеси (9%). Сектор “енергетика” е най-големият генератор на производствени и опасни отпадъци, следван от преработващата промишленост.

Управлението на **залежали пестициди** се урежда от националния Закон за управление на отпадъците. Безопасното складиране на залежали пестициди се извършва чрез (1) рекултивация на съоръженията за складиране и (2) складиране в специализирани контейнери, изработени от подсилена стомана. С помощта на финансиране от държавния бюджет в периода 2001 г. – 2006 г. броят на съоръженията за складиране на залежали пестициди значително е намалял от 772 на 492, а броят на специализираните контейнери за складиране се е увеличил съответно от 468 на 1588. До края на 2006 г. 69,5% от инвентаризираните през 1997 г. съоръжения със залежали пестициди са били рекултивирани или последните са били преместени в специализирани контейнери.

През 2004 г. са събрани и анализирани първите данни за управлението на **отпадъците от утайки от пречистването на отпадъчни води**. Общото количество образувани утайки за 2004 г. е 406 хил. т, от които половината са класифицирани като опасни отпадъци, а другата половина – като неопасни отпадъци. През 2004 г. 87% от утайките от големите ПСОВ се

⁹ Данни за периода, в който Европейският съюз наброява 15 държави-членки.

¹⁰ Данни за периода, в който Европейският съюз наброява 15 държави-членки.

¹¹ Данни на Европейската агенция по околна среда за 2004 г.

депонират, 12% от тях са на временно съхранение и едва 1% са използвани за рекултивиране на нарушени терени. В момента голяма част от отпадъчните води, постъпващи в ПСОВ, е от промишлени предприятия, което влошава качеството на утайките и съответно намалява дела на подходящите за употреба в земеделието.

В периода 1999–2002 г. има тенденция за намаляване на общото количество на **образуваните отпадъци при добива и първичната преработка на подземните богатства**, вследствие на реструктурирането на минно-добивната промишленост и закриването на неефективните дейности. През 2004 г. количествата на образуваните отпадъци от добив и преработка на подземни богатства е 71 300 хил. т, което е с 5.2% по-малко от 2003 г. Основен дял при образуваните отпадъци през 2004 г. заемат добивът на руди и добивът на енергийни ресурси, съответно 74% и 15 % от общото количество на тези отпадъци.

Мерките по рекултивация на **затворените мини и минни отпадъци** се прилагат съгласно следните три постановления на Министерския съвет: (1) ПМС № 74/28.03.1998 г., (2) ПМС № 140/23.07.1992 г. и (3) ПМС № 195/ 2000 г. До края на 2005 г. съотношението *съществуващи: рекултивирани* терени съгласно ПМС № 74/28.03.1998 г. е 1:1, а съгласно ПМС №140/23.07.1992 г. – съответно 3:1. За периода 2000 – 2004 г. за мерките, свързани с ПМС №195/2000, са изразходвани 7 176 317 млн. лв. В допълнение са изразходвани още 280 млн. лв. от държавния бюджет за програми за възстановяване на стари екологични щети в приватизирани минни предприятия.

2 Събиране на отпадъци (включително разделно)

В края на 2004 г. организираното събиране на **битови отпадъци** обхваща 84.2% от населението на страната, което е с 5.6% повече в сравнение с 2000 г. През 2004 г. действащите системи за организирано събиране и транспортиране на отпадъците обслужват 1801 населени места с население 6 551 181 жители (т. е. 84% от населението на страната). В градовете организираното сметосъбиране обхваща почти 100% от населението, но обслужваното население в селата е малко под 40%.

До 2003 г. събирането на **отпадъци за рециклиране** се извършваше в зависимост от моментното търсене на пазара и бе ограничено единствено до отпадъците, разходите за чието събиране, сортиране и транспорт са по-ниски от пазарната цена на събраните материали, която се заплаща от крайните преработватели.

От 2004 г. насам МОСВ започна финансирането на системи за разделно събиране на **отпадъци от опаковки** в общините. През 2004 г. пилотни проекти са финансирани в 12 общини. През втората половина на 2004 г. са лицензирани и четири организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки. През 2004 г. общото количество опаковки, пуснати на пазара, е 446 хил. т. Генерираните отпадъци от опаковки се разпределят между домакинствата и бизнес-сектора в съотношение приблизително 59% към 41%. Потреблението на опаковки на глава от населението през 2004 г. е 57,47 кг/жит./г. (157 г/жит./д). В сравнение с останалите европейски страни тези количества са ниски, което е в тясна връзка с нивото на консумация в страната.

Събирането на **опасни отпадъци** с цел рециклиране е ограничено до изкупуване на оловно-кисели акумулатори, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти. Не е организирано изцяло събирането на някои групи специфични опасни отпадъци – като луминесцентни лампи, батерии, малки химически отпадъци и др.

3 Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци

В страната (чрез ИАОС) са регистрирани и се поддържат данни за 370 инсталации и съоръжения за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци. Това са съоръжения, които

имат възможност да оползотворяват или обезвреждат отпадъци, получени от други предприятия. Има тенденция на нарастване дела на отпадъците, предадени за оползотворяване, спрямо общите образувани отпадъци, което е свързано с въвеждане в експлоатация на инсталации за повторно използване и рециклиране на отпадъци. За оползотворяване се предават основно опасни отпадъци, съдържащи метали – като алуминиева шлака, оловна шлака, цинкова пепел, цинкови утайки, оловно-кисели акумулатори извън употреба и отработени масла. Количеството общо оползотворени отпадъци в страната за 2004 г. е 2175 хил.т.

3.1 Инсталации и съоръжения за изгаряне и съвместно изгаряне

Изгарянето на отпадъци не е разпространена практика в страната. Към настоящия момент няма изградена инсталация за изгаряне на **битови отпадъци**.

През периода 2000-2004 г. обезвредените чрез изгаряне производствени отпадъци са средно около 0.46 % от общото количество образувани производствени отпадъци, като през 2004 г. количеството им възлиза на 42 килотона.

Изгарянето като метод за обезвреждане е характерен за **отпадъците от лечебните заведения**. През 2004 г. приблизително 1810 т отпадъци от лечебните заведения са обезвредени в 2-те инсталации за изгаряне на опасни отпадъци от лечебните заведения (в София), които отговарят на изискванията на законодателството в областта на управление на отпадъците. Освен това в страната функционират и други по-малки съоръжения за термично третиране на отпадъците от лечебните заведения. Общият капацитет за термично третиране на отпадъци от лечебните заведения в страната е 4142 т/г.

Утайки от ПСОВ, съдържащи масла и нефтопродукти, се обезвреждат в инсталациите за изгаряне на “Лукойл Нефтохим Бургас”. Инсталациите за изгаряне на пристанище Варна приемат за обезвреждане **смесени битови отпадъци, пристигащи от влизащите кораби**.

Растителните и дървесни отпадъци се изгарят в парни котли на твърдо гориво. Типичните производствени отпадъци от дървообработващата промишленост се използват най-вече като гориво (91 %) и едва 3% се брикетират, а 6% се компостират.

Съвместно изгаряне се извършва в индустриални горивни инсталации на 5 циментови завода – общото количество енергийно оползотворени отпадъци в тях е 2 602 т

Сериозен принос в обезвреждането на **неорганични отпадъци** (предимно от 10-та група) имат циментовите заводи “Златна Панега Цимент” и “Девня Цимент”. Общите обезвредени по този начин отпадъци са 519 хил. т.

3.2 Инсталации и съоръжения за механично третиране

Механичното третиране на отпадъците в повечето случаи има значение като предварително третиране, предшестващо оползотворяване или крайно обезвреждане. Съоръженията представляват преси за балиране, брикетиращи инсталации, мелници и сепаратори. На някои депа съществуват претоварни станции и сортиращи поточни линии, но такива съоръжения има в малко общини. В тези съоръжения се третират смесени битови отпадъци, които имат висок относителен дял в общото количество отпадъци. Всички останали рециклируеми отпадъци – като пластмаси, стъкло, дърво и текстил – представляват едва около 2% от механично третираните отпадъци. Предварителното третиране на биоразградими отпадъци, което е първа стъпка от стратегията за намаляване на количествата, които отиват на депа, е слабо застъпено. В областта на обезвреждане на опасни отпадъци съществуват две инсталации в експлоатация, изградени в края на 80-те години. През 2004 г. около 9% опасни отпадъци са обезвредени чрез химични методи и изгаряне.

В стратегията на ИСПА за 2000–2006 г. се предвижда изграждането на **Национален център за третиране на опасни отпадъци** (от общините и от малките производители на опасни отпадъци). Поради различни причини проектът не се осъществи с финансиране от ИСПА. През 2006 г. правителството одобри Национална стратегия за интегрирано развитие на инфраструктурата 2006-2015 г. Съгласно нея при вземане на решение за изпълнението на проекта за Национален център за третиране на опасни отпадъци трябва да се имат предвид механизмите за по-пълно прилагане на основните принципи на ЕС (като “замърсителят плаща” и “отговорност на производителя”), които са въведени чрез Закона за управление на отпадъците – особено с оглед ограничените държавни финансови ресурси. Стратегията насърчава прилагането на публично-частно партньорство (ПЧП).

3.3 Инсталации и съоръжения за физико-химично третиране

Физико-химично третиране се прилага основно за металните отпадъци (около 90%), а също и за преработване на отпадъци от нефтопродукти, третиране на промишлени отпадъчни води и отработени галванични разтвори, обезвреждане на акумулатори и др. В последно време интерес представлява оползотворяването на домакински растителни масла и произвеждания от тях биодизел. Създадени са квоти за използването на този вид “екогориво”. В страната има такава действаща инсталация с капацитет над 10 т годишно. През 2004 г. са получени данни от 45 съоръжения с физико-химично третиране.

3.4 Инсталации за рециклиране

Общият капацитет за рециклиране на **хартисени и картонени отпадъци** е около 200 хил. т и той е съсредоточен основно в предприятията от целулозно-хартиената промишленост и в тези, произвеждащи строителни плоскости. През 2004 г. в инсталациите за рециклиране на отпадъчна хартия са рециклирани около 82 хил. т хартия.

Преработката на **пластмасови отпадъци** е съсредоточена в три основни предприятия с капацитет около 12 хил. т/г. Реалните количества преработвани отпадъци са значително по-ниски и преработката е насочена изцяло към фолийни материали от порядъка на 5400–7200 т/г. През 2004 г. започна работа и инсталация за рециклиране на отпадъци от PET¹² с капацитет 12 хил. т/г.

Преработка на **отпадъчно стъкло** се извършва в 6 предприятия в страната. Годишното количество на преработваните стъклени отпадъци е около 15 хил. т/г. В страната липсва необходимата инфраструктура за сортиране, сепариране и обработка на тези отпадъци. През 2004 г. в инсталациите за рециклиране на отпадъчно стъкло са рециклирани около 33,5 хил. т стъкло.

В страната е създадена техническа инфраструктура за преработване на **отпадъците от акумулатори**. В 3 предприятия съществуват инсталации за преработка на отпадъци от акумулатори с капацитет около 23 хил. т годишно, които могат да осигурят преработването на събраните отпадъци в страната. През 2003 г. са пуснати в експлоатация две технологични линии за преработка на **стари автомобилни гуми** с общ капацитет от 4 т./час. Наличният капацитет (5000 т) в единственото предприятие, притежаващо разрешение за регенериране на **отработени масла**, не позволява оползотворяване на цялото количество образувани отпадъци от този вид.

Рециклирането става предпочитан метод за третиране на отпадъци от опаковки и обхваща 23% от общото количество за 2004 г. – по данни на крайните преработватели. През 2004 г. са третирани общо 101 651 т **отпадъци от опаковки**, от които 100 610 т. са рециклирани, 47 т. са енергийно оползотворени и 995 т. са депонирани. Към края на 2004 г. в страната има 177

¹² PET - Polyethylene terephthalate (полиетилен терефталат)

пункта за разделно събиране на отпадъци от опаковки, 98 пункта за разделно събиране на негодни за употреба акумулатори, 12 пункта за разделно събиране на отработени масла и 20 пункта за разделно събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, в това число луминесцентни лампи и други лампи, съдържащи живак. **Компостирането и изгарянето** на отпадъците **с оползотворяване на енергията** все още са слабо разпространени практики в страната.

4 Депониране

Депонирането е единственият метод за обезвреждане на битови отпадъци в страната и основен метод за всички останали видове отпадъци. През 2004 г. 86.5% от общото количество образувани отпадъци са депонирани (Таблица 6).

Таблица 6: Количества депонирани отпадъци в периода 1999 –2004 г. в хил. т.

Показател	Мярка	Година					
		1999	2000	2001	2002	2003	2004
Битови отпадъци	хил. т.	3197	3318	3211	3199	3209	3092
Строителни отпадъци	хил.м ³	1009	651	650	600	773	732
Производствени неопасни отпадъци	хил. т	7120	7558	7451	7225	8212	7511
Опасни отпадъци	хил. т	517	478	517	346	296	316

Източник: Национален статистически институт – за битови, строителни и производствени отпадъци, ИАОС – за опасни отпадъци

По данни на НСИ (2004 г.), броят на депата за битови отпадъци е 633, които заемат 780 х-ра и в тях са депонирани 3 092 хил. т битови отпадъци. Петдесет и девет (59) от посочените депа обслужват населените места с население над 20 000 жители, т.е. приблизително 70% от населението в страната. Към 2004 г. на 110 депа има входящ контрол за отпадъците. Повечето от общинските депа за битови отпадъци не отговарят на съвременните изисквания. Изключение правят тези, които са изградени, реконструирани, модернизирани и въведени в експлоатация след 1997 г.

Съгласно поетите от Република България ангажименти във връзка с Директива 1999/31/ЕО, до 16. 07. 2009 г. в страната трябва да бъде изградена система от общо 54 съоръжения (регионални депа), което налага реконструкция на съществуващи и изграждане на нови регионални депа за обезвреждане на всички битови отпадъци, генерирани в страната. В същия срок поетапно – с въвеждането в експлоатация на съответното регионално депо – следва да бъдат закрити всички съществуващи депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания и на съвременните технически стандарти. Към края на 2004 г. 20 от предвидените регионални депа за битови отпадъци са изградени и въведени в експлоатация, 12 са в процес на строителство, а останалите са на различен етап от подготовка за реализацията им.

В настоящия момент в страната има 74¹³ депа за производствени неопасни отпадъци, които се експлоатират (други 10 са вече закрити). През периода 2000–2004 г. чрез депониране са обезвредени средно 87% от производствените отпадъци. За 2004 г. са депонирани 72% от образуваните производствени отпадъци. Към момента в страната са в експлоатация 18 депа, на които се депонират опасни отпадъци, като те не отговарят на нормативните изисквания. Те се експлоатират изцяло от предприятията, генератори на отпадъци. В страната няма

13 В общия брой на депата не са включени съоръженията за обезвреждане на отпадъци от разкриването, добива и преработването на подземни природни богатства и площадките за обратното загъване (с пепели от изгаряне на въглища) на отработените пространства в открити мини за лигнитни въглища.

съоръжение за депониране на опасни отпадъци на търговски начала. В периода 2000–2004 г. се депонират около 60% от общото количество образувани опасни отпадъци. Средно годишно се депонират около 390 хил. т. опасни отпадъци. През 2004 г. са депонирани около 316 килотона опасни отпадъци, което е с 8 % повече от количеството за 2003 г.

5 Законодателство и институционална рамка в сектора

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) и Законът за управление на отпадъците (ЗУО), Законът за ратификация на *Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане*, заедно със съответните подзаконовите нормативни актове, са основните закони в областта на управление на отпадъците в Република България. ЗООС очертава принципите за защита на компонентите на околната среда – като например “устойчиво развитие”, “предимство на предотвратяване пред обезвреждане”, “замърсителят плаща” и интегрирането на политиката за опазването на околната среда в секторните и регионалните политики.

ЗУО урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането на отпадъците. Този закон се прилага за битови, производствени, строителни и опасни отпадъци. Законът за управление на отпадъците урежда също така и йерархията за управление на отпадъците: **предотвратяване, оползотворяване** (рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, чието образуване не може да се предотврати) и **обезвреждане**.

През 2003 г. е разработена Националната програма за управление на дейностите по отпадъците (НПУДО) за периода 2003–2007 г. Формулираните в нея цели и приоритети за всички сфери от управлението на отпадъците следва да осигурят прилагането на интегрирана и ефективна система за управление на отпадъци на всички нива. НПУДО се осъвременява през 2007 год. и новата програма се предвижда да покрива периода 2008 – 2013 г.

По време на преговорния процес за присъединяване на страната към ЕС бяха договорени **преходни периоди по няколко прилагани програми**, както следва:

- за Директива 94/62/ЕО, изменена с Директива 2004/12/ЕО:
 - 2 години (т.е. до 31. 12. 2008 г.) за изискването 60% рециклиране на хартия; 50% рециклиране на метали и 15% рециклиране на дърво;
 - 6 години (т.е. до 31. 12. 2014 г.) за 60% оползотворяване на отпадъци и 55% - 80% рециклиране на отпадъци от опаковки;
 - 5 години (т.е. до 31. 12. 2013 г.) за 22,5% рециклиране на пластмаси и 60% рециклиране на стъкло.
- за Директива 2002/95/ЕО и Директива 2002/96/ЕО, изменена с Директива 2003/108/ЕО:
 - 2 години (т.е. до 31. 12. 2008 г.) за целите за разделно събиране и за повторно използване/рециклиране при норма 4 кг/жит./г.
- за Директива 99/31/ЕО:
 - 8 години (т.е. до 31. 12. 2014 г.) за 14 инсталации – във връзка със забраната за депониране на течни отпадъци.
- за Регламент 259/93/ЕО:
 - 3 години (т.е. до 31. 12. 2009 г.) за вноса на някои видове отпадъци от жълтия списък и непосочени в списък, с цел оползотворяване.

България е ратифицирала *Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане* и активно участва в срещите на страните по конвенцията и в дейността на работните групи.

Съгласно ЗУО цената за събиране на отпадъците, транспортирането, оползотворяването и обезвреждането им следва да бъде за сметка на притежателите и причинителите на отпадъци, което е в съответствие с принципите “замърсителят плаща” и “отговорност на производителя”. Общинските администрации изготвят детайлни общински наредби относно изхвърляне, събиране (вкл. разделно събиране), транспортиране, претоварване, оползотворяване и обезвреждане на битови и строителни отпадъци на територията на общината. С тези наредби се определя и размера и процедурата за плащане на местни такси за предоставяне на съответните услуги.

Съгласно чл. 58 от ЗООС лицата, извършващи дейности, свързани с образуването и/или третирането на отпадъци, са длъжни да осигурят тяхната преработване, рециклирането и обезвреждането им в правилната йерархия (чл. 6 от Закона за управление на отпадъците). ЗУО разграничава 4 общи групи “притежатели” и “причинители” на отпадъци. Това са (1) домакинствата, (2) промишлеността, (3) производителите/вносителите на продукти като източници на отпадъци, например опаковки и (4) държавата (специфична група), отговорна за стари замърсявания. Тези групи са описани в следващата част.

Съгласно националното законодателството **общините трябва да разработват общински програми за управление на отпадъците**, чийто обхват е определен в ЗУО. Специфични изисквания за управлението на отпадъците на местно ниво се регламентират и с **общинските наредби за реда и условията за изхвърлянето, събирането (вкл. разделното), транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни и масово разпространени отпадъци**. Общините са отговорни още за **избора на площадка за депо (депа) и за доставка на необходимите съоръжения** за събиране и третиране на отпадъци.

С оглед прилагане на принципа “замърсителят плаща” общинските съвети в страната определят размера на **такса “битови отпадъци”** в границите, предвидени от Закона за местните данъци и такси. Годишният размер на таксата се определя с Решение на общинския съвет за всяко населено място в страната.

Домакинствата като група “притежатели”/“причинители” на отпадъци, идентифицирани от ЗУО: тази група трябва да спазва наредбите на общинските съвети или разпоредбите на кмета за разделно обезвреждане на отпадъци. По правило кметът подписва договор с икономически оператор, който притежава разрешение за извършване на дейности по управление на отпадъците. Освен това домакинствата могат сами да депонират (на определените от кмета места) отпадъци като пластмаса, хартия, батерии, луминесцентни лампи и излезли от употреба моторни превозни средства. Домакинствата се облагат с “такса смет” за услуги, предоставени от общината. Размерът на таксата е много нисък поради социални причини.

Промишлеността като група “притежатели”/“причинители” на отпадъци, идентифицирани от ЗУО: В случаите, когато промишлените предприятия не могат сами да управляват отпадъците, генерирани от тяхната дейност, те могат да подпишат договор с организация по оползотворяване или лица, притежаващи съответните разрешителни.

Производителите/вносителите като група “притежатели”/“причинители” на отпадъци, идентифицирани от Закона за управление на отпадъците: съгласно ЗУО, лицата, пускащи на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, отговарят за разделното им събиране и третиране, както и за постигане на съответните цели за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране

и/или оползотворяване. Те имат възможност да избират между два алтернативни варианта за реализация на тази отговорност:

- индивидуално, или
- чрез колективни системи, представлявани от организация по оползотворяване.

В случай че не изпълнят задълженията си и целите, лицата, пускащи на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, заплащат продуктова такса.

Държавата като група “притежатели”/”причинители” на отпадъци, идентифицирани от Закона за опазване на околната среда и подзаконовите нормативни актове по прилагането му: съгласно ЗООС стари замърсявания на терени или строителни съоръжения на индустриални площадки с опасни за човешкото здраве или за околната среда вещества се дефинират като “нанесени щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия”. Специализиран междуведомствен съвет към Министъра на околната среда и водите взема решения относно финансирането (в съответствие с наличните финансови ресурси) на възстановяване и използване на замърсени в миналото терени, особено на територията на приватизирани предприятия след януари 1999 г.

III. Терени, замърсени с отпадъци

1 Съществуващи депа за битови отпадъци и нерегламентирани сметища

Понастоящем значителна част от **съществуващите депа за битови отпадъци** не отговарят на изискванията на националното и европейското законодателство. Изключение правят тези, които са изградени, реконструирани, модернизирани и въведени в експлоатация след 1997 г. Поради потенциалния риск, който те носят, от първостепенна важност е да бъдат рекултивирани с цел обезпечаване на бъдещата им експлоатация или да бъдат закрити и изградени съответни нови съоръжения, така както това е предвидено в Програмата за прилагане на Директива 1999/31/ЕО относно депониране на отпадъци.

През изминалите години беше изготвена Национална програма за намаляване на броя и опасността от депата и старите замърсявания с отпадъци, като предмет на нейния първи етап са депата за твърди битови отпадъци. Създаден е регистър на депата и старите замърсявания с отпадъци, поддържан от ИАОС, и в него е въведена информация за над 275 депа. Разработена е методика за приоритизация. Тя е вече използвана за обследване, инвентаризация, оценка и категоризация на базата на изготвената оценка на риска за околната среда за 59 от съществуващите депа за битови отпадъци, обслужващи населените места с население над 20 000 жители (т.е. за приблизително 70% от населението в страната). Резултатите показват, че основната част от депата за битови отпадъци не отговарят на съвременните изисквания като технически съоръжения и че те са така разположени, че създават повишен риск. Инвентаризираните депа са категоризирани по степен на риск за околната среда в четири групи:

- I-ва група — с много голям риск — 12 депа;
- II-ра група — с голям риск — 17 депа;
- III-та група — със среден риск — 28 депа;
- IV-та група — с минимален риск — 2 депа;

От съществуващите депа за битови отпадъци, обслужващи населените места с население над 20 000 жители, до края на 2006 г. се очаква да бъдат закрити 12 депа (3 бр. с много голям риск, 2 бр. с голям риск и 7 бр. със среден риск). Необходимите мерки за останалите 47 депа,

които са разположени на обща площ от 3,763 дка могат да бъдат предмет на настоящата ОП. Освен това в страната съществуват и 170 депа за битови отпадъци, които обслужват населените места с население под 20 000 жители. Необходимите мерки за тези 170 депа, които са разположени на обща площ от 3,482 дка, също могат да бъдат предмет на настоящата ОП.

Все още е голям броят на **нерегламентираните сметища** в страната. През 2001–2002 г. бяха идентифицирани 5,135 броя нерегламентирани сметища, в това число и площи, замърсени с битови отпадъци. От тях до края на 2004 г. са закрити общо 3,554 броя (551 бр. през 2002 г., 1,677 бр. през 2003 г. и 1,326 бр. през 2004 г.)

2 Други замърсявания с отпадъци

Според действащия ЗООС (2002 г.) **старо замърсяване на терени или строителни конструкции на промишлени площадки с опасни вещества и отпадъци**, породено от промишлена, селскостопанска, търговска или транспортна дейност, вследствие на което се застрашава човешкото здраве или околната среда, е "щета върху околната среда, настъпила от минали действия или бездействия".

Съгласно ЗООС държавата носи отговорността за нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия до момента на приватизация на предприятията. Отстраняването на минали екологични щети се осъществява чрез дейности по програми за отстраняване на минали екологични щети. Към 31. 12. 2004 г. са осъществени общо 16 програми, съдържащи общо 55 подпроекта за ликвидиране на замърсявания, причинени в миналото при приватизацията на промишлени предприятия. За подпомагане на държавния бюджет с необходимия финансов ресурс са сключени договори за заеми с международни финансови институции.

Околната среда се уврежда значително и в резултат на проучването, добива и първичната преработка /обогатяването на **подземни богатства**. Сериозен проблем е генерирането на огромни количества отпадъци, чието оползотворяване е ограничено главно поради липса на технологии, потребителски интерес и икономически регулатори. Преобладаващият метод за обезвреждане на отпадъците е депонирането. Образуваните отпадъци от разкриването, добива и преработването на подземни богатства се обезвреждат изцяло на специализирани депа, които се експлоатират от предприятията.

Общото количество натрупани отпадъци от **добива на въглища** към края на 2003 г. възлиза на 3717.4 млн. т. Към края на 2004 г. общата площ на нарушените терени от добива на въглища възлиза на 22,027.5 ха и само 7,926.9 ха са рекултивирани. Размерът на нарушените терени почти не се променя, докато при рекултивираните площи се забелязва значително покачване. За дейности по техническа ликвидация, рекултивация и преодоляване последиците от въгледобивната дейност през 2004 г. са изразходвани близо 8,2 млн. лв. от държавния бюджет.

Общото количество натрупани отпадъци от **добива на метални полезни изкопаеми** (руди) към края на 2004 г. възлиза на 1,318.7 млн. т. Общата площ на нарушените и рекултивирани земи от добива на метални полезни изкопаеми към края на 2004 г. е 629.7 ха нарушени и 622 ха рекултивирани земи. През 2004 г. са възстановени 38.7 ха при 76.9 ха за 2003 г. и 42.9 ха за 2002 г. През 2004 г. за техническа и биологична рекултивация на нарушени земи от добива на метални полезни изкопаеми са изразходвани около 13 млн. лв.

Общото количество натрупани отпадъци от **добива на неметални материали и суровини** към 31. 12. 2004 г. възлиза на 20 млн. т. Общата площ на нарушените и рекултивирани земи от добива на неметални материали и суровини към края на 2004 г. е 2,545.9 ха нарушени и 403.9 ха възстановени и рекултивирани земи. През 2004 г. са възстановени и рекултивирани

95.3 ха земи, близо три пъти повече в сравнение с 2002 и 2003 г. Към 31. 12. 2004 г. съотношението на нарушените площи към общо рекултивирани площи¹⁴ е 6:1; като цяло развитието на процеса е незадоволително.

За намаляване на въздействието на минно-добивната и преработвателна дейност върху околната среда се изпълняват ремедиационни мероприятия в изпълнение на следните постановления на Министерския съвет:

- ПМС № 74/28.03.1998 г. за ликвидиране на последствията от добива и преработката на уранова суровина;
- ПМС № 140/23.07.1992 г., за реструктуриране на рудодобива и поетапно закриване на неефективни производствени мощности в страната;
- ПМС № 195/2000 г. за техническа ликвидация, консервация и отстраняване на вредните последствия върху околната среда във въгледобива.

IV. Въздух

1 Емисии на вредни вещества

В периода 1999-2004 г. се наблюдава задържане на нивата на четирите основни замърсителя, попадащи в обхвата на Директива 2001/81/ЕО относно националните тавани за емисиите на определени атмосферни замърсители (SO₂, NO₂, NH₃ и NMVOC¹⁵), с известно намаляване на дела на емисиите от серни окиси, вследствие на функционирането на съоръжения за улавяне на серните окиси в ТЕЦ (10% от емисиите се улавят).

Таблица 7: Емисии на вредни вещества в атмосферата (хил. т/ год.)

Показател	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Серни окиси (SO) ¹⁶	942	982	940	965	968	929
Азотни окиси (NO) ¹⁷	202	186	191	198	210	216
Метан (CH ₄)	486	604	618	652	656	632
Неметанови летливи органични съединения (NMVOC)	283	288	301	295	292	306
Въглероден оксид (CO)	641	706	756	743	744	762
Въглероден диоксид (CO ₂)	56 778	49 033	48 606	47 454	51 674	50 729
Двуазотен оксид (N ₂ O)	41	33	42	39	39	42
Амоняк (NH ₃)	65	56	56	57	52	54

Източник: Национален статистически институт

При сегашните темпове на развитие (без пускане в действие на нови големи производства, източници на вредни вещества) и внедряването на очистиращи технологии, Република България ще успее да изгълни към 2010 г. ангажиментите си по протокола от Гьотеборг за ограничаване на годишните национални емисии към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния.

През 2004 г. в системата на МОСВ работят 70 стационарни пункта за качество на атмосферния въздух (КАВ), в това число 45 ръчни пункта.

¹⁴ Показателят се използва за оценка на общоевропейско ниво.

¹⁵ NMVOC – Non metan volatile organic compounds (неметанови летливи органични съединения)

¹⁶ Емисиите на серни окиси са изчислени като серен диоксид.

¹⁷ Емисиите на азотни окиси са изчислени като азотен диоксид.

Най-голям източник на **серен диоксид** е енергетиката с 88.2% от общото емитирано количество, като ТЕЦ продължават да емитират и 30% от азотните оксиди.

Най-голям източник на **метан** продължават да са дейностите, свързани с добив и преработка на изкопаеми горива, като през 2004 г. техният дял в общите емисии достига до 74.5% от общото количество. Основен източник на **амоняк** през 2004 г. са селскостопанските дейности и третирането и депонирането на отпадъци, съответно с 67.5% и 18% от общите емисии. Най-голям източник на **олово** през 2004 г. е индустрията с 89.3% дял от общото емитирано количество. Индустриалните горивни процеси и ТЕЦ са най-големите източници на **живак**, емитирайки съответно 52% и 34.8% от общото количество за 2004 г. Индустриалните горивни процеси емитират 95% от общото количество **кадмий**. ТЕЦ и изгарянето на горива в битовия сектор са най-големите източници на **диоксини и фурани**, емитирайки съответно 49.5% и 27.3% от общото количество, емитирано в страната от антропогенна дейност.

2 Законодателство

Основното законодателство в страната в сектор “въздух” включва ЗООС, Закона за чистотата на атмосферния въздух и подзаконовите нормативни актове. Съгласно Националната програма за постепенно прекратяване на производството и употребата на оловни бензини от 01.01.2004 г. в страната е забранена употребата и производството на оловни бензини.

По време на преговорния процес на България с ЕС бяха договорени **преходни периоди по няколко прилагачи програми**, както следва:

- **до края на 2011 г.** – за ограничаване съдържанието на сяра в котелните горива до 1% (масов) – съгласно Директива 99/32/ЕО. В програмата за прилагане на тази директива се разглежда съществуващата ситуация, калкулирани са разходите за постигане на съответствие и са дефинирани източниците на финансиране. Общите разходи за постигане на съответствие с изискванията на директивата са оценени на 1.5 млн. евро, които ще бъдат осигурени главно от държавния бюджет.
- **до края на 2007 г. и на 2009 г.** – за ограничаване емисиите на летливи органични съединения (ЛОС) при съхранение, превоз и дистрибуция на бензини за терминалите и бензиностанциите със “среден” и “нисък” капацитет – съгласно **Директива 94/63/ЕО**. Договорените преходни периоди са за постигане на съответствие с изискванията, свързани с емисиите на ЛОС, получени в резултат на съхранението, превоза и дистрибуцията на горива до терминалите и бензиностанции със “среден” и “нисък” капацитет. В програмата за прилагане на тази директива са разгледани съществуващите (или функциониращи) инсталации и бензиностанции на територията на страната, изчислени са разходите за постигане на съответствие с изискванията и са описани източниците на финансиране. Инвестиционният план за прилагане на директивата не предвижда използването на външно финансиране за осигуряване на необходимите инвестиции за постигане на съответствие. Договорено е инвестициите да бъдат осигурени от операторите на съответните терминали, бензиностанции и транспортни фирми. Инвестициите за изпълнение на мерките по отношение на армията, полицията и държавния резерв ще се разпределят поравно между държавния бюджет и ПУДООС.
- **до края на 2011 г. и до края на 2014 г.** – за поетапно привеждане в съответствие (постигане на нормите за допустими емисии) на отделни блокове на ТЕЦ “Русе”, ТЕЦ “Лукойл Нефтохим Бургас”, ТЕЦ “Варна” и ТЕЦ “Бобов дол” съгласно **Директива 2001/80/ЕО**. Преходните периоди са за поетапно постигане на съответствие (т.е. постигане на допустимите гранични стойности на емисиите) за отделни блокове на ТЕЦ “Русе”, ТЕЦ “Лукойл Нефтохим Бургас”, ТЕЦ “Варна” и

ТЕЦ "Бобовдол". Останалите 31 функциониращи големи горивни инсталации, вкл. големите замърсители в района на ТЕЦ "Марица изток" ще бъдат приведени в съответствие до края на 2007 г. Програмата за прилагане определя разходите и източниците на финансиране. За горепосочените ТЕЦ-ове се предвижда финансиране единствено от собствени източници на операторите (т.е. новите собственици на инсталациите). Програмата за прилагане предвижда финансиране на разходите, свързани с функционирането на големите горивни инсталации, които следва да постигнат съответствие до 2007 г., само от собствени източници на операторите.

Във връзка с горепосоченото настоящата ОП не предвижда финансиране от Кохезионния и/или Структурните фондове за изпълнение на изискванията на тези директиви.

Програмата за прилагане на Директива 99/13/ЕО относно ограничаване на емисиите на ЛОС от употребата на разтворители в определени производствени дейности не предвижда преходен период за нейното прилагане. В резултат на това установените с нея технически изисквания следва да бъдат приложени към действащите инсталации на територията на страната към 31.10.2007 г.

На 1 октомври 2010 г. е открита процедура по чл. 258 от Договора за функционирането на ЕС, за нарушение на нормите на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) в 30 общини за 2007 и 2008 г. На 18 февруари 2011 г. е изпратен отговор до ЕК, в който се посочва, че са предприети действия за намаляване на концентрациите на ФПЧ₁₀ в атмосферния въздух. В общо 30 общини в страната е регистрирано наднормено съдържание на ФПЧ₁₀ и независимо от усилията, полагани от регионалните инспекции по околната среда и водите за ограничаване на емисиите от индустриални източници, към момента не се наблюдава тенденция за намаляването им. С цел разрешаването на проблема са издадени предписания на общините спешно да актуализират своите програми за качество на въздуха в срок до март 2011 г., както и да осъществяват по-стриктен контрол върху изпълнението им. След актуализиране на общинските програми, българската страна отправи нотификация до ЕК за освобождаване от прилагането на нормите за ФПЧ₁₀ до юни 2011 г. Получен е отказ от страна на ЕК за предоставяне на дерогация, поради недостатъчност на срока за оценка на информацията от страна на ЕК. Наказателната процедура се намира в досъдебна фаза.

Все още остава висок процентът на населението, живеещо при нива на замърсяване с ФПЧ₁₀ над допустимите концентрации – 57 % и с азотен диоксид – 22 %. Източник на регистрираните наднормени замърсявания са промишлените, битовите и транспортните дейности на територията на съответните общини, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки.

Извършеният през 2012 г. анализ на необходимостта от финансиране на нови мерки в сектор „околна среда“ потвърди нуждата от изпълнението на мерки, свързани с подобряване на качеството на атмосферния въздух в изпълнение на Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа, например подмяна на подвижния състав на градския транспорт в общините с нарушено качество на атмосферния въздух по показател фини прахови частици (ФПЧ₁₀).

V. Емисии на парникови газове (ПГ)

Инвентаризацията¹⁸ на емисиите на парникови газове (ПГ) за 2003 г. показва, че общите емисии на ПГ в CO₂ – екв. са 69 167 Gg. Тези стойности демонстрират за първи път промяна на тенденцията от последните 14 години. В Таблица 8 са посочени сумарните емисии на основните ПГ (без отчитане на LUCF¹⁹) и дела на общите емисии от емисиите през базовата 1988 г., приети за 100 %.

Таблица 8: Общи емисии на ПГ²⁰, Gg, CO₂-екв. и дял спрямо базовата година

ПГ по години	CO ₂	CH ₄	N ₂ O	HFCs	PFCs	SF ₆	Общо	Дял (%)
1988	102 518,53	24 441,41	14 861,15	0.00	0.00	0.00	141 821	100
1990	82 807,755	25 584,33	13 681,59	0.00	0.00	0.00	122 074	86,08
1991	65 273,351	24 986,37	11 326,92	0.00	0.00	0.00	101 587	71,63
1992	58 746,64	23 626,09	9 197,47	0.00	0.00	0.00	91 570	64,57
1993	61 108,49	21 238,35	8 045,57	0.00	0.00	0.00	90 392	63,74
1994	58 279,12	15 394,90	7 742,84	0.00	0.00	0.00	81 417	57,41
1995	61 340,66	16 145,83	8 405,85	2,95	46,94	0.00	85 943	60,60
1996	59 742,71	15 042,15	8 177,27	0.00	45,88	0.00	83 008	58,53
1997	57 909,88	12 801,91	7 741,82	0.00	37,26	0.00	78 491	55,34
1998	51 602,91	11 751,47	6 608,04	0.00	69,44	0.00	70 032	49,38
1999	47 887,79	10 092,33	6 222,62	0.00	43,55	0.00	64 246	45,30
2000	46 690,42	10 164,92	6 721,68	0.00	33,14	1,06	63 611	44,85
2001	48 914,33	9 370,31	6 624,47	0.00	16,29	1,10	64 926	45,78
2002	46 755,50	9 375,51	6 274,98	0.00	21,42	1,10	62 429	44,02
2003	53 321,38	9 365,83	6 456, 39	0.00	20,69	2,52	69 167	49,98

Източник: Изпълнителна агенция по околна среда, 2004 г.

Като цяло емисиите на основните ПГ показват тенденция към намаляване. Това се дължи на намаляването на емисиите на ПГ в сектор “енергетика”, “индустриални процеси” и “отпадъци”. През 2002 г. са емитирани по-малко общи емисии на ПГ в CO₂-екв. в сравнение с базовата 1988 г., а 2003 г. е първата година, в която се наблюдава увеличаването им. Въпреки това, **намаляването на емисиите през 2003 г. е с около 50% спрямо базовата година**. През 2003 г. емисиите на CO₂ продължават да имат най-голям дял от общите емисии на ПГ изразени в CO₂-екв., емисиите на CH₄ са на второ място, а емисиите на N₂O остават на трето място. Българският енергиен сектор е източник на над 77% от агрегираните емисии на ПГ за последната инвентаризация през 2003 г.

Общото количество парникови газове, емитирано в страната през 2010 г., се равнява на 6173.475 млн. тона (61472,06 Gg) CO₂ (въглероден двуокис) еквивалент (47.8 % от емисиите през базовата година) или на 8.2 тона CO₂ еквивалент на човек от населението - по този показател България се доближава до средния за Европейския съюз. Независимо от тенденцията към намаляване на емисиите на основните парникови газове за периода 1988 – 2010 г., най-голям дял от общите емисии на парникови газове през 2010 г. продължават да

¹⁸ В процес на разработване е инвентаризацията за 2004 г.

¹⁹ LUCF – Land use and land use change and forestry (ползване на земята, промени в ползването на земята и лесовъдство)

²⁰ Без “Горско стопанство”

имат секторите енергетика, индустриални процеси и селско стопанство. Висок е делът на емисиите от транспортния сектор, особено в големите градове на страната. Остарелият подвижен състав на градския транспорт се явява източник на емисии на основните парникови газове. Съгласно Директива 2009/33/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2007 г. за “Насърчаване на чисти и енергийно-ефективни пътни превозни средства” животът на един автобус за масов градски транспорт е 800 000 км. По-голямата част от използвания парк значително надхвърля това изискване. Към настоящия момент не са осигурени средства за подмяна на автобусния състав.

Обновяването на автобусния парк с нови автобуси с двигатели за работа със съгъстен природен газ ще позволи да се извадят от експлоатация голям брой автобуси с двигатели с вредности по ЕСЕ R49. Природният газ съдържа пропорционално по-малко въглерод, отколкото водород, по отношение на другите горива (природен газ CH₄, бензол CH) и следователно неговото изгаряне произвежда по-малко СО (около 30%) в сравнение бензина и дизеловото гориво и по този начин се намалява “парниковият ефект”, предизвикан от изгорелите газове. Също така двигателят на природен газ, поради умереното и прогресивно горене, е по-малко шумен от дизеловият двигател, а шумът е важен компонент на замърсяването в градовете. От своя страна, електротранспортът е най-щадящият околната среда и климата, а също така и най-подходящ за ползване в специфичната градска среда, характерна с голямото съсредоточаване на хора на ограничена площ. Осигуряването на съвременен подвижен състав на метрото, съвременни тролейбуси и трамвайни мотриси с асинхронни двигатели, наред с основните обществени ползи, ще доведе до намаляване замърсяването на въздуха с вредни емисии и ще допринесе за намаляване нивата на шума и вибрациите в градската среда.

Наличието на нов подвижен състав на градския транспорт, отговарящ на най-съвременните изисквания за екологичност, надеждност и комфорт е предпоставка за подобряване на въздействието върху околната среда, както и за увеличаване атрактивността на градския транспорт.

Република България ратифицира **Рамковата конвенция на Обединените нации по изменението на климата** и **Протокола от Киото** през март 1995 г. и към настоящия момент изпълнява нейните изисквания. Прогнозата за развитие на емисиите на ПГ през периода до 2020 г. е базирана на допускането, че ще продължи да се прилага Планът за действие по изменението на климата и показва, че прогнозните емисии са под допустимите по протокола от Киото и страната има резерв, осигуряващ изпълнение на ангажиментите относно нивото на емисии. Като член на Европейския съюз, Република България ще се включи в първия период на дейността на Европейската схема за търговия с емисии с присъединяването си към ЕС и ще продължи участието си в нея и през втория период. България участва активно в механизма “съвместно изпълнение” на Протокола от Киото и се подготвя за въвеждане на Европейската схема за търговия с квоти на емисии на парникови газове от 2007 г.

VI. Биоразнообразие

1 Диви растителни и животински видове и природни местообитания

Република България е между страните с най-голямо биологично разнообразие в Европа, включващо около 3 700 вида висши растения, около 5 200 вида гъби, около 1 300 вида нисши растения, 709 вида лишей, 700 вида гръбначни животни, над 400 вида птици, 94 вида бозайници, около 27 000 вида безгръбначни животни. Ендемичните растителни видове в България съставляват около 5% от цялата флора, един сравнително висок процент за Европа. Наличната информация за безгръбначните показва, че 8.8% от всички видове, които не са насекоми, и 4.3% от видовете насекоми, са ендемични. Познатите ендемични групи

гръбначни включват 12 вида сладководни риби, 1 подвид земноводни, 4 подвида влечуги и най-малко 4 подвида бозайници. Според Червената книга на България (1984 г.) 158 вида висши растения са застрашени, а редки са 574 вида. Като защитени видове в Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) са включени 90 вида животни, 331 вида птици, 594 вида растения.

В България се срещат почти всички основни типове природни местообитания, представени в Европа. В приложение към Закона за биологичното разнообразие като представителни за България и Европа са включени 106 типа природни местообитания, според Единната европейска класификация на местообитанията. Все още не е извършена пълна инвентаризация и оценка на разнообразието от природни местообитания в страната. В приложение към ЗБР са включени 102 вида растения, 334 вида птици, 91 вида други животни (без птици).

Във връзка с опазването на редките и застрашени видове продължава оценката на консервационния статус и на степента на застрашеност на популациите на някои видове растения и гъби от червените списъци, а през 2004 г. започна работата по изготвянето на новата Червена книга на България. Подготвят се и планове за защита на първите 8 застрашени растителни вида и 6 застрашени вида птици.

Богатото биологично разнообразие в България често е изправено пред заплахата от горски пожари. Наблюдава се обща тенденция към увеличаване на броя, честотата и интензивността на горските пожари поради глобалното затопляне и намаленото количество валежи. Голяма част от тези пожари пряко или косвено засягат защитените територии и защитените зони, включени в мрежата НАТУРА 2000 и водят до унищожаване или застрашаване на благоприятното природозащитно състояние на приоритетни типове местообитания, приоритетни видове и биологичното разнообразие. Всяка година, в резултат на възникналите пожари, в страната ни биват унищожавани хиляди хектари горски насаждения, вследствие на което се търпят огромни икономически загуби.

В периода 1988 – 2011 г. са регистрирани 11 823 горски пожара, засегнали 2 216 440 дка. 2007 е най-тежката година в този период, с 1 479 пожара, довели до изгаряне на 429 997 дка горски площи, като щетите от тях възлизат на 9 977 276 лв. През 2012 г. регионалните звена на МОСВ са докладвали за възникването на 13 пожара, 7 от които на територията на национален парк „Централен Балкан” – резервати „Джендема”, „Царичина”, „Стенето” и „Соколна”, 3 в национален парк „Пирин”, 1 в национален парк „Рила” и 1 в резерват „Рило-манастирска гора”.

Неизмерими са вредите, които се нанасят на флората и фауната и екологичното равновесие. В атмосферата се отделят големи количества вредни вещества, нарушава се водният баланс, отвяват се фините частици от почвата, създават се предпоставки за ерозия на земните площи, унищожават се ценни и редки растителни и животински видове, за чието възстановяване впоследствие са необходими десетки и повече години, а в някои случаи изобщо не е възможно рехабилитиране на унищожените екосистеми. Не следва да се пренебрегват и човешките жертви, причинени от горските пожари или дадени в борбата с тях. Често пъти значителни размери добиват щетите, нанесени на специализирана техника и оборудване, използвани за гасенето на възникналите стихии в горите.

За да се спре загубата на биологично разнообразие, изключително важно е да се предприемат мерки за повишаване на капацитета за реагиране при горски пожари, вкл.: осигуряване на специализирана летателна техника за мониторинг и гасене на горски пожари, което ще позволи ранното откриване и локализиране на пожари, възникнали в гористи и труднодостъпни места; доставка на съвременни специализирани автомобили с висока проходимост за гасене на горски пожари; осигуряване на специализирани автомобили за доставка на гасителни вещества и логистична подкрепа; доставка на индивидуална

екипировка и защитни облекла, с помощта на които личния състав да провежда ефективни гасителни действия и да бъде предпазен от въздействието на пожара; доставка на техника за прокарване на негорими ивици за ограничаване разпространението на пожарите и осигуряване на достъп на пожарните автомобили в непроходимите райони.

2 Защитени територии и планове за управление

Отчитайки природно-историческите и социално-икономическите условия в страната, към 2010 г. площта на защитените територии (ЗТ) и защитените зони в рамките на Националната екологична мрежа трябва да представлява най-малко 15% от територията на страната. Темпът на достигане на тази цел ще бъде най-силен след очакваното присъединяване на страната към ЕС през 2007 г., когато представителни за България и Европа типови местообитания (идентифицирани и характеризирани) ще бъдат обявени като единици от Общоевропейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

Броят на защитените територии в България към края на 2004 г. възлиза на 858 с обща площ 544 394,9 ха, чието разпределение по категории е представено в Таблица 9. Намаляването на площта на защитените територии през 2003 и 2004 г. се дължи на процеса на прекатегоризация на тези територии, съгласно категориите защитени територии, установени чрез Закона за защитените територии (ЗЗТ). През 2004 г. този процес се прояви в закриването на народните паркове и историческите места. В момента площта на ЗТ в България съставлява 4.9% от общата ѝ площ. Най-голям относителен дял заемат природните паркове – 45%, следвани от националните паркове – 27.6% и резерватите – 14.1%. Най-малък е дялът на поддържаните резервати – 0.8%. Съществуващите защитени територии имат висока природозащитна стойност. Площта на девствените гори е 257 000 ха (съгласно TBFRA²¹), което нарежда България на трето място в Европа. Естествените процеси са добре представени в българските ЗТ и поради това съществува голям потенциал те да се развият като качествени паркове според Пан-Европейската оценка.

Таблица 9: Площи на защитени територии (2002 – 2004 г.)

№	Категория защитена територия (ЗТ)	Общ брой ЗТ			Обща площ на ЗТ (ха)		
		2002	2003	2004	2002	2003	2004
1.	Народни паркове	3	1	0	35690.6	1630.8	0
2.	Резервати	55	55	55	76979.0	76979.0	76979,0
3.	Поддържани резервати	35	35	35	4517.1	4517.1	4517,1
4.	Национални паркове	3	3	3	150362.3	150362.3	150362,3
5.	Природни паркове	8	10	10	210663.5	244723.3	244723,3
6.	Защитени местности	175	402	409	41634.4	50047.9	51220,9
7.	Природни забележителности	457	352	346	21833.6	16608.8	16592,3
8.	Исторически места	528	8	0	8246.7	134.8	0
	Общо:	1264	866	858	549927.2	545004.0	544394.9

Източник: Изпълнителна Агенция по околна среда, Зелена книга 2004 г.

От друга страна, съществуващата мрежа от защитени територии не е напълно представителна. Строго защитените територии, включващи резервати, национални паркове и

²¹ TBFRA – Temperate and Boreal Forest Resources Assessment, UNECE (база данни за оценка на умерените и бореални горски ресурси на Икономическата комисия за Европа на ООН), www.unecsc.org

поддържани резервати, са 2.1% от територията на страната. В МОСВ е създаден е регистър на защитените територии. Съществен проблем е липсата на компютъризирани граници на защитените територии и липсата на Географска информационна система (ГИС) за системата от ЗТ. Кадастърът на ЗТ не е обвързан изцяло с националния поземлен кадастър.

Процесът на обявяване на ЗТ е бавен. Разработването и утвърждаването на планове за управление за националните и природните паркове и поддържаните резервати се оказва голямо предизвикателство. От приемането на Закона за защитените територии до края на 2004 г. са одобрени едва 21 плана.

3 Разработване на националната част на мрежата НАТУРА 2000

ЗБР въведе нова форма на териториална защита на биологичното разнообразие чрез създаване на защитени зони за опазване на природните местообитания. През 2003 г. започна разработване на националната част от мрежата НАТУРА 2000 в България. Разработва се ГИС стратегия и национална ГИС база данни, съвместима с изискванията на Европейската Комисия. Понастоящем (януари 2007 г.) процесът на инвентаризация за целите на НАТУРА 2000 е завършен и в резултат на него са изготвени карти и стандартни описания, съобразени с изискванията за НАТУРА 2000. Във връзка с Директивата за птиците, 109²² защитени зони ще бъдат предложени за одобрение от Министерски съвет (февруари 2007 г.). Те покриват приблизително 16% от територията на страната. Впоследствие, одобреният от Министерски съвет окончателен списък от защитени зони по Директивата за птиците ще бъде обнародван в Държавен вестник. Във връзка с директивата за местообитанията в рамките на Националния съвет за биологичното разнообразие е дискутиран предварителен списък от 196 потенциални защитени зони (т.е. приблизително 15% от територията на страната). Одобреният списък от страна на горепосочения съвет ще бъде представен за одобрение пред Министерски съвет (февруари 2007 г.). Окончателният списък на защитени зони от НАТУРА 2000 по отношение на директивата за местообитания ще се обнародва едва след одобрение от Европейската комисия.

4 Законодателство

През 2003 г. България приключи преговорите с ЕС по глава 22 “Околна среда”, като в областта на биоразнообразието няма преходни периоди. България е страна - участник в почти всички глобални или общоевропейски екологични конвенции. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в страната е регламентирано от три закона (Закон за защитените територии, Закон за лечебните растения, Закон за биологичното разнообразие) и подзаконовите нормативни актове към тях. През 2004 г. са приети Закон за ратификация на Протокол за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие на Черно море към Конвенцията за опазване на Черно море от замърсяване и Закон за ратификация на Европейската конвенция за ландшафта.

Общата регламентация за опазване и използване на съответните биологични ресурси и биологично разнообразие е установена в секторните закони, покриващи, както естествените биологични ресурси, така и тези, култивирани от човека (Закон за опазването на земеделските земи, Закон за собствеността и ползването на земеделските земи, Закон за закрила на новите сортове растения и породи животни, Закон за горите, Закон за ловното стопанство и опазване на дивеча, Закон за рибарството и аквакултурите, Закон за ветеринарномедицинското дело и др.).

²² Тази цифра представлява броят на местата, който е одобрен от Националния съвет за биологичното разнообразие.

VII. Шум

Шумът в околната среда, причинен от транспорта, е един от главните екологични проблеми в големите градове на страната. Проучването на градския шум се извършва по вътрешноведомствена методика и показатели, приети в рамките на Националната система за контрол, ограничаване и снижаване на градския шум. През 2004 г. броят на наблюдателните пунктове за измерване на шума е 592, което е с 27 повече в сравнение с 2003 г. През 2004 г. в 429 от пунктовете са регистрирани нива на шума над 60 dB(A). Анализът показва трайно запазване на неблагоприятна акустична обстановка в урбанизираната среда. Транспортният шум представлява 80-85% от общото шумово натоварване в големите населени места. Проблеми, които пряко кореспондират с шумовото замърсяване от наземния транспорт са липсата на изградени шумозащитни съоръжения, както и слабости в градоустройственото планиране, неефективна организация на движение и лошо поддържана пътна мрежа. Предстои разработването на нова Наредба за пределно допустимите нива на шум отчитаща и спецификата на авиационния шум.

Основният източник на промишлен шум са малките производствени предприятия, разположени в населените места – каквито са например дървообработващите предприятия, авторемонтните работилници, предприятията за алуминиева дограма и др. Големите промишлени обекти в/ извън населените места не натоварват допълнително акустичната среда.

В националното законодателство през 2003 г. са транспонирани Директива 2000/14/ЕО относно нивото на шумови емисии, излъчвани от оборудване, което работи на открито и Директива 86/594/ЕИО относно шума от домакински уреди. В края на август 2005 г. бе приет Закона за защита от шума в околната среда, който транспонира Директива 2002/49/ЕО относно оценката и управлението на шума в околната среда. В процес на разработване е вторично законодателство, с което да се въведат изискванията на Директива 2002/49/ЕО по отношение показателите за шум в околната среда и разработването на стратегически карти за шум и планове за действие. България е поела ангажмента от датата на пълноправното ѝ членство в ЕС да прилага европейското законодателство в сектор “Шум”, прието до 2003 г.

VIII. Хоризонтални мерки

Извършеният през 2012 г. допълнителен анализ показва необходимостта от осъществяване на мерки за укрепване капацитета на институции, отговорни за прилагането на политиката по опазване на околната среда, вкл. чрез осигуряване на специализирано техническо оборудване и внедряване на информационни системи, необходими за осъществяване на ефективен контрол на компонентите на околната среда. Такива мерки могат да се финансират под формата на техническа помощ.

Също така, за ефективното провеждане на политиката по околна среда е необходимо да се финансират дейности, свързани с извършване на анализи, проучвания, оценки и др. в областта на „управлението на водите” и „управлението на отпадъците” с цел подпомагане на компетентните дирекции при разработване на изискуемите съгласно приложимото законодателство документи. В сектор „отпадъци” успешното прилагане на политиката и постигането на целите за намаляване на депонираните отпадъци зависи в голяма степен и от мерки за повишаване на информираността на населението, подобряване на обществената чувствителност и промяна в поведението с цел намаляване депонирането на отпадъците, вкл. чрез изпълнението на демонстрационни и пилотни проекти.

IX. Нужди от финансиране в сектор “околна среда”

Относителният дял на разходите за опазване и възстановяване на околната среда в България по отношение на БВП за периода 1999 – 2004 г. е следният:

Таблица 10: Относителен дял на разходите за околна среда като % от БВП (в хил. лева)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
БВП по текущи цени	23 790 440	26 752 833	29 709 210	32 335 083	34 410 000	38 301 339
Разходи за околна среда	444 400	433 300	608 400	473 700	569 800	655 232
Дял на разходите за околна среда като % от БВП	1,87%	1,62%	2,05%	1,46%	1,66%	1,71%

Източник: Национален статистически институт

През периода 1999-2001 г. разходите в сектор “околна среда” в България се увеличават. През 2002-2003 г., се наблюдава намаляване на техните нива, в сравнение с размера на инвестициите през 2001 г., но те не се променят значително през годините, както като размер, така и като структура. През 2004 г. разходите се увеличават отново. За целия период най-голям дял в общите разходи имат разходите за опазване на водите, управление на отпадъците и опазване на чистотата на въздуха.

1 Оценка на необходимите разходи за сектор “околна среда”

През 1998 г. бе проведена оценка на необходимите разходи – инвестиционни и институционални по хармонизацията на националното с европейското законодателство в сектор “околна среда”. Оценката е извършена с техническата и финансова помощ на Европейския съюз в рамките на проект “Техническа помощ за разработване на Национална програма за сближаване с Европейското законодателство”. Програмата покрива периода 1998-2015 г. и се базира на статистическа информация, експертни оценки, подготвени програми и проучвания. През 1999 г. бе направена актуална и подробна оценка на разходите за изпълнение на различни директиви, което бе осъществено в рамките на проект BUL 111 “Развитие на българска програма за прилагане на сближеното законодателство със законодателството на ЕС в областта на околната среда”, разработена също с финансовата подкрепа на ЕС.

Последното проучване по отношение на разходите свързани с присъединяването към ЕС бе проведено от експерти на Световната банка. То бе базирано на предходните две проучвания и бе завършено през 2001 г. Резултатите от това проучване са както следва:

Таблица 11: Разходи за присъединяването към ЕС (в млн. евро, 2001 г.).

Сектор	Общи инвестиционни разходи		Годишни инвестиционни разходи ²³		Годишни разходи за експлоатация и поддръжка		Общи годишни разходи	
	Мин.	Макс.	Мин.	Макс.	Мин.	Макс.	Мин.	Макс.
Замърсяване на въздуха	3051	3260	359	383	391	428	750	811
Питейни води	246	1 463	29	172	16	53	45	225
Канализация	734	1 114	86	131	16	22	102	153

²³ Това са всички разходи, свързани с поддържане и изграждане на капацитета на публичната администрация, както и субсидиите за опазване на околната среда.

Сектор	Общи инвестиционни разходи		Годишни инвестиционни разходи ²³		Годишни разходи за експлоатация и поддръжка		Общи годишни разходи	
	Мин.	Макс.	Мин.	Макс.	Мин.	Макс.	Мин.	Макс.
Третиране на отпадъчни води	476	850	56	100	49	102	105	202
Управление на отпадъците	850	1 150	100	135	93	132	193	267
Нитрати	103	155	12	18	-	-	12	18
Други ²⁴	30	30	3	3	12	12	15	15
Общо	5 490	8 022	645	942	577	749	1 222	1 691

Източник: Световна банка, 2001 г.

Необходимостта от допълнителни инвестиции във всички области, свързани с околната среда в България, са очевидни. Проучването на Световната банка относно необходимите ресурси за изпълнение изискванията на ЕС за опазване и управление на околната среда показват, че те значително надхвърлят възможностите за финансиране със съществуващи национални финансови средства и доказват нуждата от допълнително външно финансиране, особено в публичния сектор. В тази връзка, финансовата помощ от ЕС по линия на предприемаческите инструменти ФАР, ИСПА и САПАРАД през последните 6 години изигра значителна роля. За следващите 7 години, България ще разчита в значителна степен на Кохезионния и Структурните фондове на ЕС, а също и на възможностите за финансиране, които могат да се осигурят от международните финансови институции (МФИ) и чрез ПЧП.

В Анекс 6 от настоящия документ е поместен преглед на финансовите ресурси за периода 2007-2013 г., необходими за изпълнението на изискванията на европейските директиви в секторите “води”, “отпадъци” и “биоразнообразие”, попадащи в обхвата на оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”.

2 Преходни периоди и програми за прилагане на директиви на ЕС

По време на преговорите за присъединяване към ЕС по глава 22 “Околна среда” бяха положени значителни усилия за точното изясняване на параметрите на финансовите ангажименти, които страната поема във връзка с изпълнение изискванията на законодателството на ЕС. Вследствие на проведените анализи бе установено, че България не разполага с всички необходими финансови ресурси за пълното прилагане на изискванията на директивите на ЕС в рамките на съответните времеви периоди. В тази връзка бяха договорени преходни периоди за много от изискванията, свързани с изпълнение на т.нар. “тежки директиви”. С оглед обосновка на необходимите преходни периоди бяха разработени програми за прилагане на изискванията на съответните директиви. Програмите съдържат изчисления на необходимите финансови средства. В резултат на проведените преговори бяха договорени преходни периоди по отношение на 10 директиви от европейското законодателство в сектор “околна среда”.

В рамките на прилагащите програми бяха направени по-детайлни изчисления за необходимите разходи за постигане на съответствие с изискванията на ЕС. От друга страна беше направена оценка и на финансовите последици за страната във връзка с изпълнението на изисквания на европейското законодателство, тъй като в тези директиви са съсредоточени

²⁴ Разходите не включват разходи за ядрена безопасност, търговия и отстраняване на стари замърсявания. Разходите за транспортния и промишления сектор са включени частично.

повече от 90% от необходимите ресурси за осъществяване на европейските изискванията. Изразено в цифри, това означава следното:

Таблица 12: Общи инвестиционни разходи за публичния сектор съгласно програмите за прилагане (в млн. евро).

Сектор	Общи инвестиционни разходи	Инвестиционни разходи до 2005 г.	Инвестиционни разходи за периода 2005 – 2009 г. (годишно и с натрупване)						Инвестиционни разходи след 2009 г.
			2005	2006	2007	2008	2009	2005 - 2009	
Води ²⁵	2 218	144	120	151	175	211	239	896	1 177
Отпадъци	445	53	51	52	54	29	31	216	176
КПКЗ	47	16	8	7	7	6	4	31	0
ГТИ	657	137	164	195	161	0	0	520	0
Общо	3 367	350	343	405	396	245	274	1 663	1 353

Източник: Програми за прилагане на директиви на ЕС

Х. Роля на предприсъединителните инструменти на ЕС за сектор “околна среда”

1 Програма ИСПА

Главната цел на програма ИСПА в сектор “околна среда” е да осигури финансова подкрепа за инфраструктурни инвестиции (за битови отпадъчни води, питейни води, за качество на въздуха, за големи горивни инсталации, управление и изгаряне на отпадъци). Такава подкрепа е необходима за изпълнението на изискванията на т.нар. “тежки” директиви на ЕС. Финансовият инструмент ИСПА се прилага в Република България през предприсъединителния период от 2000 до 2006 г. В областта на околната среда този финансов инструмент е финансирал общо 25 проекта на обща стойност повече от 430 млн. евро в секторите “води”, “отпадъци” и “въздух”, както и проекти за техническа помощ. Общият размер на инвестиционните разходи по проектите в сектор “околна среда”, финансирани по програма ИСПА е повече от 600 млн. евро. По време на изпълнението на ИСПА в България бе даван приоритет на водния сектор, който изисква най-значителни финансови средства за постигане на съответствие с директивите на ЕС. Основната част от финансовата помощ по програма ИСПА за сектор “околна среда” бе предназначена за проекти, свързани с интегрирано управление на водите (75 %, т.е. приблизително 325 млн. евро.).

2 Програма ФАР

Чрез предприсъединителната програма ФАР България е получила финансиране в сектор “околна среда” за институционално укрепване, транспониране на законодателството и подготовка на инвестиционни проекти. Общият размер на финансовата помощ по ФАР за сектора (по линия на национална програма ФАР) е повече от 47 млн. евро. В допълнение към това проектите за транспониране на законодателството и институционално укрепване, финансирани от ФАР, са на стойност повече от 12 млн. евро.

²⁵ Програмата за прилагане на изискванията на директива 91/271/ЕО включва само инвестиции в канализационни системи, вкл. пречиствателни станции за отпадъчни води.

3 Програма САПАРД

Програмата има положителен принос за прилагането на европейските стандарти и законодателство. Опазването на околната среда, спазването на изискванията за хигиена и безопасност на храните са включени в критериите за избираемост на проектите.

Програмата допринесе за прилагането на целите на Общата селскостопанска политика и изграждането на административния капацитет. Оценката на административния капацитет, усилията за подобряване функционирането на държавните институции, ангажирани с управление на програмата, и нивото на хармонизиране на националното законодателство с европейското показаха съществен напредък в тази област.

САПАРД доведе до значителни инвестиции в българското земеделие и хранително-вкусовата промишленост (ХВП). Инвестициите в земеделските стопанства, подпомогнати по програмата за периода 2001 г. до юни 2006 г. възлизат на приблизително 111 млн. евро публични инвестиции, привлекли допълнителни 134 млн. евро собствени средства на стопаните. Инвестициите в ХВП, подпомогнати по програмата, се равняват за същия период на близо 100 млн. евро публични инвестиции, привлекли допълнителни 120 млн. евро собствени средства на преработвателите.

Що се отнася до допълняемостта и безполезна подкрепа²⁶, актуализацията на междинната оценка показва, че програмата е привлякла значителни допълнителни инвестиции. Оценителите откриха, че 89% от интервюираните са заявили, че не биха направили същата инвестиция без САПАРД, а 30% са казали, че не биха направили каквато и да било инвестиция без програмата. По отношение на ефекта на привличане на инвестиции, 80% от интервюираните са отговорили, че са направили допълнителни инвестиции в резултат на финансирането по САПАРД.

4 Опитът от предприсъединителните фондове

В светлината на опита от предприсъединителния период могат да се направят някои заключения, да се отправят препоръки и да се предприемат коригиращи действия, които са с практическо значение за бъдещото управление на фондовете на ЕС в България. Усилията следва да се насочат към преодоляване на слабостите в следните основни области:

Технически аспекти

- Подобряване на подготовката на проекти и по-специално дейностите по проектиране и подготовка на тръжната документация, както и свързаното с това укрепване на капацитета на бенефициентите за разработване на технически задания и тръжни документи с високо качество;
- Регулиране на стойността на проектите, включени в системата от проекти за финансиране – от гледна точка на изпълнението по-малките проекти са по-ефективни от големите;
- Намаляване на закъсненията в резултат на затруднения при договарянето в ранните фази на проекта;
- По-добро осигуряване на качеството и управление на времето във всички отговорни институции.

²⁶ Ефект на безполезна подкрепа (Deadweight loss) –термин за оказване на подкрепа чрез публични програми на фирми, които биха осъществили инвестициите и без тази подкрепа

Административни и институционални аспекти

- Подобряване на техническата помощ и изграждането на капацитета на всички административни нива посредством подобряване на мотивацията и повишаване на заплащането;
- Подобряване на капацитета за изпълнение и по-специфично подобряване на слабите страни в областта на управление на договорите, финансово управление и контрол и обществени поръчки;
- Подобряване на координацията между заинтересованите страни, което изисква детайлни и ясни потоци от информация, целящи постигане на единно разбиране на задачите, времевите рамки и взаимозависимостите;
- Децентрализация на управлението с оглед подsigуряване на необходимите консултации и постигане на взаимосъгласуваност или такова изпълнение на програмата, което отразява специфичните условия на местно ниво;
- Установяване на стабилна регулативна и нормативна рамка, например по отношение на обществените поръчки, ПЧП и т.н.

Финансови аспекти

- Подобряване качеството на индикаторите и постигане на съгласуваност между финансовите индикатори и индикаторите за изпълнение, предпроектните проучвания, анализите за ползите и разходите;
- Отчитане на “социалната поносимост” с оглед осигуряване на дългосрочна устойчивост на инвестицията.

Г. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

Анализът на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ) за целите на Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” бе изготвен в периода януари – март 2005 г. от работната група, разработваща оперативната програма. Съгласно прилаганата методология и на базата на анализа на настоящата ситуация първо бяха определени предметът на анализа и факторите, имащи най- голямо влияние върху сектора.

Предметът на анализа беше формулиран като: “Състоянието на околната среда в Република България от гледна точка на изискванията на европейското екологично законодателство”.

По време на предварителната (*ex-ante*) оценка на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” бе направена препоръка (в проекта на доклад за предварителна оценка) за допълнително разделение на заключенията от SWOT анализа по сектори (напр. води, отпадъци и т.н.), а също така и за по-детайлно описание на идентифицираните силни и слаби страни, възможности и заплахи.

В следващата таблица са представени резултатите от SWOT анализа, с отразените препоръки от *ex-ante* оценката (последните представени в курсив)²⁷:

СИЛНИ СТРАНИ (STRENGTHS)	СЛАБИ СТРАНИ (WEAKNESSES)
ОБЩИ	
1. Сравнително добре развита система за мониторинг на повечето компоненти на околната среда (с изключение на мониторинга на биоразнообразието).	1. Недостатъчен вътрешен финансов ресурс за инвестиции в опазването на околната среда и за ефективно използване на природните ресурси.
2. Изградена нормативна база, хармонизирана с екологичното законодателство на ЕС, заедно с приети програми/ стратегии за реализация на политиките по опазване на околната среда.	2. Високи разходи за инвестиции за подобряване и адекватно опазване на околната среда и за прилагане на екологичното законодателство.
	3. Недостатъчен административен капацитет, особено на общинско ниво, за прилагане изискванията на екологичното законодателство и за програмиране, подготовка, управление и мониторинг на инвестиционни програми, планове и проекти.
	4. Разлики в нивото на достъп до определени основни услуги между селските и градските райони (канализационни системи, събиране на отпадъци).
	5. <i>Продължителен икономически ръст на промишлените сектори със значително въздействие върху околната среда (по-специално на строителния сектор), които влияят в различна степен на естествената околна среда и ландшафта.</i>
	6. <i>Относително ниско ниво на осъзнаване на екологичните въпроси и нужди от страна на местната администрация, ръководителите, фирмите и населението.</i>

²⁷ През 2012 г. е извършен допълнителен анализ и са взети предвид няколко области, вкл. подобряване качеството на атмосферния въздух, мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност, борба с горските пожари и наводненията и специализирано техническо обезпечаване за прилагане на политиката за опазване на околната среда.

	7. Мерките за енергийна ефективност (енергоспестяване, изолация на сгради, по-ефективни производствени технологии, възобновяеми източници) се прилагат и ползват в ограничена степен.
	8. Цените за енергопотреблението все още не са на пазарно ниво (дори без отразяване на страничните ефекти върху околната среда).
	9. Недостатъчно осъзнаване на въздействието от развитието на туризма върху екологичното равновесие на чувствителните туристически обекти (плажни ивици, планини, ски курорти и др.).
ВОДИ	
1. Ниско общо ниво на замърсяване на водите въпреки липсата на адекватно развита инфраструктура за отпадъчни води и въпреки липсата на други мерки за предотвратяване на замърсяването.	1. Недостатъчна и амортизирана инфраструктура за управление на водния цикъл, водещо до неефективно събиране, снабдяване, отвеждане и пречистване на водите в повечето градове и речни басейни. По-специално: недостиг на канализационни мрежи, селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, амортизирани системи за водоснабдяване.
2. Водоснабдителната мрежа в страната е с голяма дължина и обслужва голяма част от населението, както в градските, така и в селските райони.	2. По смисъла на Директива 91/271/ЕИО почти 100% ²⁸ от повърхностните и подземните води в страната са обявени за “чувствителни зони”.
3. Слабо развитие на интензивния тип земеделие (в сравнение със старите държави-членки на ЕС), водещо до ниско равнище на използване на торове в земеделието в България, което влияе положително на хранителната верига.	3. Управлението на водите на басейните все още не се осъществява на интегриран принцип.
4. Намалено производство на индустриалните предприятия с последващо намаляване на замърсяването на единица БВП, независимо от съществуването на екологосъобразни производствени процеси.	4. Предотвратяването на наводнения не е на нужното ниво, въпреки увеличаването на рисковите фактори поради затоплянето на климата.
5. Установяване на законови и институционални условия за въвеждане на интегрирано управление на водите в речните басейни.	
ОТПАДЪЦИ	
1. Поставено е начало на изграждането на национална система от регионални съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци.	1. Недобре развити системи за събиране (включително разделно събиране) на отпадъци, тяхното транспортиране и съоръжения за екологосъобразно третиране на отпадъци.
2. Все по-пълно разбиране и прилагане на принципите “замърсителят плаща” и “отговорност на производителя”.	2. Недостатъчни мерки за минимизиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на отпадъци.
3. Намаляване на образуването на непромишлени отпадъци.	3. Голям брой рискови общински депа за битови отпадъци, нерегламентирани сметнища, стари замърсявания с отпадъци, малки сметнища, поради съществуващите практики за неконтролируемо депониране и наличието на други силно замърсени терени.
	4. Увеличаване на промишлените отпадъци заради икономическия ръст без създаване на подходящи условия за екологосъобразното им обезвреждане.

²⁸ С изключение на р. Места

БИОРАЗНООБРАЗИЕ/НАТУРА 2000	
1. Богато биологично разнообразие, особено в сравнение с други европейски държави, с висока степен на естественост на местообитанията в защитените територии и висок потенциал за големи по площ и с високо качество места от мрежата "НАТУРА 2000".	1. Намаляване на биоразнообразието поради процеса на влошаване на състоянието на някои екосистеми, местообитания, микроклиматичните условия и естествената хранителна верига.
2. Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие е в процес на изграждане.	2. Националната екологична мрежа не е изградена в достатъчна степен.
	3. <i>Опазването на биологичното разнообразие (включително набора от планове за управление) все още не е развито.</i>
	4. <i>Мониторингът на местообитанията, видовете и другите показатели на биологичното разнообразие все още не е напълно разработен.</i>
ВЪЗДУХ И ШУМ	
1. В страната се генерират относително ниски емисии на парникови газове.	1. <i>Ниско качество на атмосферния въздух в повечето части на столицата и другите индустриални центрове²⁹.</i>
	2. <i>Високо ниво на шума в повечето части на столицата и другите индустриални центрове.</i>

ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)	ЗАПЛАХИ (THREATS)
ОБЩИ	
1. Реализация на ускорен икономически растеж и нарастване на националния финансов ресурс за инвестиции в околната среда и по-специално в изграждането на инфраструктура за услуги в сектор "околна среда".	1. Глобалното изменение на климата, попадането на страната в зоната на засушаване и рисковете, свързани с непредвидими бедствия (напр. наводнения, аварии, суша). ³⁰
2. Присъединяване на страната към ЕС и използване на финансовите инструменти на ЕС (структурни фондове, експертиза, консултантски услуги, мрежи за обмяна на опит, и др.) за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда в страната.	2. <i>Липса на достатъчно средства от страна на бизнеса и публичния сектор за прилагане на изискванията на екологичното законодателство, свързани с изменения и допълнения в европейското екологично законодателство.</i>
3. <i>Увеличаване на финансовия капацитет за осъществяване на екологични проекти, вследствие на алтернативно финансиране на дейности по опазване на околната среда, чрез участие на България в различни глобални фондове/проекти.</i>	3. <i>Допълнително увеличаване на замърсяването, поради интензификация на селското стопанство, индустриалната дейност, транспорта и туризма, при неспазване на екологичните изисквания.</i>
4. <i>По-висока енергийна ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници, поради реструктурирането на енергийния отрасъл на европейско ниво.</i>	4. Отрицателна обществена нагласа по отношение изграждането на съоръжения за оползотворяване на отпадъци.
5. Достатъчен потенциал за развитие на институционалната рамка за информиране и участие на обществеността в процеса на вземане на решения по въпросите на околната среда.	5. <i>Нуждите от снабдяване с енергия ще изискват по-висок капацитет, който на свой ред създава потенциални заплахи, вследствие на екологосъобразни решения (заводи-замърсители, големи количества внос на петрол, и др.).</i>

²⁹ Към 2012 г. в повечето от големите градове в страната се превъпават нормите за съдържание на фини прахови частици.

³⁰ През 2012 г. е идентифицирана необходимост от финансиранеосъществяване на мерки за подобряване на капацитета за борба с горски пожари и наводнения.

ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)	ЗАПЛАХИ (THREATS)
6. Потенциал за ангажиране на бизнеса в усилията за опазване на околната среда.	6. Предоставянето на инженерни услуги в сектор "околна среда" не отговаря на повишеното търсене от гледна точка на количеството и/или качеството.
7. Преструктуриране на собствеността и управлението на отраслите, свързани с комуналните услуги (по-специално при управлението на водния цикъл.), което води до по-голяма екологосъобразност и доходност на сектора.	7. Сложните административни процедури и увеличаващата се бюрокрация ще доведат до допълнително забавяне на процесите на планиране и изпълнение на проекти.
8. Въвеждане на ефективни, съвременни техники, прилагани по отношение на околната среда в други страни. ³¹	8. Недостатъчно интегриране на политиката по околна среда в секторните политики и техните законодателства.
9. Създаване на нови пазари за услуги в сектор "околна среда", чрез включване, поне отчасти, на външни фактори с позитивно и негативно въздействие в рамките на пазара.	
10. Възможности за лансиране на иновативни технологични решения, по-специално в енергийния сектор.	
11. Възможност за самофинансиране до определена степен на проекти в комуналния сектор, чрез подходящо развиване на потенциала за ГЧП.	

³¹ През 2012 г. е идентифицирана необходимост от осъществяване на мерки за укрепване капацитета на институции, отговорни за прилагането на политиката по опазване на околната среда, вкл. специализирано техническото обезпечаване.

Д. Стратегически цели и приоритетни направления на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

І. Стратегически цели на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

1 Главна стратегическа цел

Околната среда на България е един от най-ценните национални активи, който следва да бъде защитаван и опазван с оглед бъдещите ползи от него. Едновременно с това нашата страна преминава през период на големи промени и много от тях излагат този актив на потенциален риск. За да защитим и запазим природните ресурси и за да подобрим екологичното състояние на страната, в бъдеще следва да осигурим устойчиво развитие – не само от социално-икономическа, но и от екологична гледна точка. Поради това основна стратегическа цел на политиката за околна среда за периода 2005 – 2015 г. е:

- *Подобряване на качеството на живот на населението в страната, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна среда и запазване на богатото природно наследство на основата на устойчиво развитие на страната.*

ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е един от инструментите за реализация на националната политика за развитие на страната и в частност на националната политика за околна среда. Целите и приоритетите на националната политика за околна среда ще бъдат допълвани и от други инструменти, съответно финансови средства, съгласно национални секторни и регионални програми и планове (например ОП “Регионално развитие 2007-2013 г.”, “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013 г.”, “Административен капацитет 2007-2013 г.”, Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г., програма “Рибарство и аквакултури 2007-2013 г.”).

В този смисъл реализацията на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е насочена и към постигане на стратегическите цели на Националната стратегическа референтна рамка 2007–2013 г. , а именно:

- *Засилване на конкурентоспособността на икономиката с оглед постигане на висок и устойчив растеж;*
- *Развитие на човешкия капитал с цел осигуряване на висока заетост, доходи и социална интеграция.*

Както Националната стратегия по околна среда, така и Националният план за развитие и поетите ангажменти по време на преговорния процес за членство в ЕС определят (директно или индиректно) развитието на екологичната инфраструктура като условие за подобряване качеството на околната среда. Националната стратегическа референтна рамка на страната за периода 2007–2013 г. определя общо 4 приоритетни области за интервенции през следващите 7 години, които са:

- *Приоритет 1 на НСРР: Подобряване на базисната инфраструктура;*
- *Приоритет 2 на НСРР: Повишаване качеството на човешкия капитал с акцент върху заетостта;*
- *Приоритет 3 на НСРР: Насърчаване на предприемачеството, благоприятната бизнес среда и доброто управление;*
- *Приоритет 4 на НСРР: Подкрепа за балансирано териториално развитие.*

С оглед постигането на горепосочените цели, идентифицирани в основните национални документи, е определена следната **главна стратегическа цел на ОП “Околна среда 2007–2013 г.”**:

- ***Подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура.***

Изпълнението на главната цел на ОП “Околна среда 2007–2013 г.” ще допринесе за подобряване качеството на живот на населението и повишаване на възможностите за инвестиции в страната. Следователно, ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще допринесе за изпълнението на приоритети 1 и 4 на НСРР. Главната стратегическа цел на ОП “Околна среда 2007–2013 г.” допринася и за постигане на следния приоритет на Общността за кохезионната политика 2007-2013 г.: ***повишаване на привлекателността на регионите и градовете на държавите-членки, чрез подобряване на достъпността, осигуряване на адекватно качество и ниво на услугите и опазване на техния екологичен потенциал.***

2 Специфични стратегически цели

Изминалото десетилетие се характеризира с благоприятни за околната среда в България промени. Значителните подобрения в страната по отношение на околната среда допринесоха за намаляване на различията със средното ниво за ЕС по редица показатели. Въпреки това са необходими допълнителни усилия с оглед постигане на напредък по редица въпроси.

В областта на инфраструктурата, свързана със защитата и рационалното използване на водите, основните въпроси в страната са свързани с повишаване дела на населението, включено към канализационната мрежа на страната и към селищните пречиствателни станции за отпадъчни води. Състоянието на водоснабдяването в някои райони е влошено поради лошото състояние на водоснабдителните системи. Освен това водните ресурси не са разпределени равномерно по територията на страната и населението в някои региони изпитва сезонен (в някои случаи и цялогодишен) недостиг на вода. Има изразена нужда от подобряване на водния баланс, повишаване на достъпните водни ресурси и не на последно място подобряване на инфраструктурата и мерките за предотвратяване на наводненията, което се превърна в съществен въпрос в страната през последната година. Развитието на алтернативно водоснабдяване, схеми на водопотребление, включително нови водоизточници и мерки за превенция или елиминиране на негативното влияние на наводненията, също изискват значителни инвестиции. Тези нужди ще бъдат покрити от няколко оперативни програми. ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще бъде основно насочена към постигане на съответствие с изискванията на Европейското екологично законодателство в областта на изграждане на канализационни системи, включително и СПСОВ.

В областта на инфраструктурата, свързана с управлението на отпадъците, основните въпроси в страната, които следва да намерят решение, са свързани с изграждането на необходимата инфраструктура за третиране на отпадъците, разширяването и модернизирането на системите за организирано сметосъбиране и сметоизвозване, намаляване генерирането на отпадъците от бита, въвеждането на тяхното разделно събиране и изпълнение на дейности, насочени към повторна употреба на генерираните отпадъци. Решение изискват и въпросите, свързани с управлението на строителните отпадъци и тези от разрушаване на сгради. Не на последно място стоят въпросите, свързани със съществуващите депа за битови отпадъци, които не отговарят на изискванията на законодателството, както и тези свързани със съществуващите стари замърсявания и подобряване управлението на нерегламентираните сметища за битови отпадъци. ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще бъде приоритетно насочена към постигане на съответствие с изискванията на Европейското екологично законодателство и по-специално Директива 1999/31/ЕО.

България е една от най-богатите страни в Европа от гледна точка на уникална флора и фауна (биологично разнообразие), разнообразие от местообитания, обширни гори и други ресурси с биологично значение. Опазването на биологичното разнообразие изисква дългосрочно опазване на местообитанията, където оцеляват редките видове. Съответната политика в България включва мерки като създаване на мрежа по НАТУРА 2000, увеличаване на защитените територии и създаване на механизми за тяхното управление. В допълнение към опазването и възстановяването на естествените местообитания са необходими също и специални усилия за опазване на специфичните видове, които са изключително застрашени от изчезване. Част от предвидените действия са насочени към разработване, приемане и изпълнение на планове за действие за всички застрашени видове, които са от световно/европейско значение. ОП "Околна среда 2007-2013 г." ще бъде насочена към опазване на местообитанията чрез разработване, актуализиране и изпълнение на планове за управление на защитени територии и на планове за управление на защитените зони от НАТУРА 2000.

Таблица 13: Основни различия между България и ЕС по отношение на околната среда

	Индикатор ³²	Дефиниция на индикатора	България	ЕС – 25 (средно) ³³
1	Общи емисии на парникови газове	Агрегираните емисии на 6-те основни газа (CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFC, PFC и SF ₆) в CO ₂ еквивалент. Базовата година е равна на 100. (1990 = 100 за CO ₂ , CH ₄ и N ₂ O); (1995 = 100 за HFC, PFC и SF ₆)	44.0 (2002)	91.0 (2002)
2	Емисии на CO ₂	Индикаторът сравнява нивото на емисиите на CO ₂ в страните от ЕС и останалите (развиващи се страни, съгласно дефиниция на ОИСР). Представен в тонове CO ₂ емисии на глава от населението.	5.9 (2002)	8.8 (2002)
3	Общи емисии на SO ₂ ³⁴	Индикаторът представлява общите емисии на серен двуокис в съответната страна за 2001 г., измерени в килотонове.	849.0 (2001)	Австрия – 37 (2001) Португалия – 301 (2001) Унгария – 401 (2001) Чехия – 251 (2001) Полша – 1564 (2001)
4	Събрани битови отпадъци	Индикаторът представлява количеството събрани битови отпадъци от населението, включително от търговията, офисите и публичните институции (измерени в кг/жител/година).	500 (2002)	531 (2002)
5	Депонирани битови отпадъци	Индикаторът представлява делът на събраните битови отпадъци, включително от търговията, офисите и публичните институции, които са обезвредени чрез депониране (измерени в кг/жител/година).	404 (2002)	267 (2002)
6	Битови отпадъци обезвредени чрез изгаряне	Индикаторът представлява делът на събраните битови отпадъци, включително от търговията, офисите и публичните институции, които са обезвредени чрез изгаряне (измерени в кг/жител/година)	0 (2002)	91 (2002)
7	Население включено в канализационната мрежа	Индикаторът представлява процент на населението, включено в канализационната мрежа, спрямо общия брой на населението в страната.	67.0 (2000)	Австрия – 85.0 (2000) Унгария – 51.0 (2000) Чехия – 75.0 (2000)
8	Население свързано към ПСОВ	Индикаторът представлява процент на населението, свързано към селищна ПСОВ, спрямо общия брой на населението в страната	39.0 (2001)	Австрия – 86.0 (2001) Чехия – 68.0 (2001)

Източник: МОСВ, НСИ, ЕВРОСТАТ

Постепенното намаляване на различията изисква от една страна, хармонизиране на екологичното законодателство, както и изграждане и укрепване на административния

³² Всички данни (с изключение на данните за общи емисии на SO₂) са взети от интернет страницата на ЕВРОСТАТ: www.epp.eurostat.ec.eu.int – статистика за сектор "околна среда"

³³ Данни за периода, в който Европейският съюз наброява 25 държави-членки.

³⁴ Данните са взети от интернет страницата на Европейската агенция по околна среда (European Environment Agency) www.themes.eea.eu.int/Specific_media/air

капацитет, и значителни инвестиции за опазването и подобряването на околната среда от друга страна.

На базата на Стратегическите насоки на Европейската общност за кохезионната политика за периода 2007 – 2013 г. и за да реализират основните приоритети на ЕС по отношение на заетостта, растежа и устойчивостта (Лисабон, Гьотеборг), са дефинирани следните **специфични стратегически цели на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”**:

- ***Опазване и подобряване състоянието на водните ресурси;***
- ***Подобряване на управлението на отпадъците и на защитата на почвите;***
- ***Опазване на биоразнообразието и защита на природата;***

Тези специфични стратегически цели трябва да осигурят и допълняемост с останалите политики на ЕС. Не на последно място, те се основават на анализа на настоящата ситуация в сектор “околна среда”, описан в предходната глава.

Главната стратегическа цел и произтичащите от нея специфични стратегически цели ще допринесат за ***засиляване на единството между опазването на околната среда и растежа***, в съответствие със Стратегическите насоки на ЕО.

Стратегията за изпълнение на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е разработена на основата на (1) анализа на настоящата ситуация, обхващащ периода 1999 – 2004 г., (2) SWOT анализа, изготвен за целите на програмата и (3) идентифицираните основни различия между Европейския съюз и Република България по ключови показатели за околната среда. Тя е описана, чрез дефинирането на определен брой приоритетни направления (оси), всяко от които обхваща определени видове дейности.

Реализацията на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е насочена към целите на политиката на Европейската Общност по отношение на околната среда, които съгласно чл. 174 от Договора за създаване на ЕО са: запазване, защита и подобряване качеството на околната среда, предпазливо и рационално използване на природните ресурси и защита на човешкото здраве.

II. Приоритетни оси на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

В ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.” са идентифицирани 4 приоритетни направления, които ще се финансират със средствата на два фонда на Европейския съюз: (1) Кохезионния фонд и (2) Европейския фонд за регионално развитие.

Посредством дефинирането на приоритетни направления за финансиране в областта на водите, отпадъците и биологичното разнообразие, ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.” отговаря на необходимостта от инвестиции в екологичната инфраструктура с цел постигане на съответствие с екологичното законодателство на ЕС. По този начин приоритетите на ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.” са дефинирани в съответствие с предложените от Стратегическите насоки дейности за финансиране, за да се засилва единството между опазването на околната среда и растежа.

ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.” ще се фокусира върху реализация на приоритети, които са насочени към изпълнение на директивите, изискващи най-големи финансови ресурси. Изпълнението на приоритетите ще допринесе и за прилагане на изискванията както на законодателството на Европейската Общност, така и на националното законодателство в областта на околната среда.

Приоритет 4 от програмата е насочен към осигуряване на необходимата техническа помощ за цялата оперативна програма.

Общият брой създадени работни места в резултат от дейностите, извършвани с подкрепата на финансиране от всички приоритетни оси на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, ще бъде следен по време на програмния период с чисто отчетна цел за нуждите на бъдещата последваща оценка, за извършването на която е отговорна Европейската комисия. Събираните от формулярите за кандидатстване данни за общия брой създадени работни места ще бъдат включвани в годишните доклади по изпълнението на ОП и ще бъдат изпращани от УО на Европейската комисия. Общият брой създадени работни места по време на изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” за целия програмен период ще бъде включен в рамките на окончателния доклад за изпълнението и ще бъде изпратен на ЕК.

Изпълнението на четирите приоритетни оси на оперативната програма ще гарантира съответствие с член 17 от Регламент на Съвета 1083/2006 от 11 юли 2006 г., който гласи, че “целите на фондовете се осъществяват в рамките на устойчивото развитие и насърчаването от Общността на целта за опазване и подобряване на околната среда, както е предвидено в член 6 на Договора.”

Проектите, съфинансирани от оперативната програма, ще спазват изискванията на Директивата относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда, както и на директивите относно опазването на дивите птици и относно опазването на естествените местообитания и на дивата флора и фауна. Подходящи критерии ще бъдат прилагани по време на избора на проекти с цел да се осигури съответствие на проектите с гореспоменатите директиви. Българските власти ще предприемат необходимите стъпки (напр. насоки, обучения за бенефициенти и т.н., основани на добрите практики на Общността) с цел да се осигури съответствието на проектите с гореспоменатите изисквания. Съфинансирането на проекти, които имат негативно влияние върху потенциални зони от мрежата НАТУРА 2000 (т. е. зони, които Европейската комисия счита за необходимо да бъдат част от мрежата НАТУРА 2000, но все още не са официално определени от Република България), няма да бъде възможно.

1 Приоритетна ос 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух

1.1 Обосновка и описание на мерките в приоритетната ос

Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води

Тази мярка се основава на целите на Директива на Съвета 2000/60/ЕО относно установяване на рамката за действията на Общността в областта на политиката за водите – Рамковата директива за водите (РДВ), както и на целите на Директива на Съвета 91/271/ЕИО относно пречистването на отпадъчните води от населени места.

Република България следва да изпълни изискванията на Директива 91/271/ЕИО относно пречистването на отпадъчните води от населените места до 31 декември 2010 г. за всички агломерации с над 10 000 екв. ж., и до 31 декември 2014 г. за агломерации с е.ж. от 2 000 до 10 000 екв. ж. Това изисква разширение, реконструкция и модернизация, както и изграждане на нови канализационни системи, вкл. СПСОВ в съответните населени места. Горепосочените срокове съставляват графика за пречистване на отпадъчните води в съответствие с изискванията на тази директива.

В същото време, България е обявила водите на цялата си територия за чувствителни зони /с изключение на р. Места и поречието на Добруджанските реки и дерета/. За агломерациите с над 10 000 екв. ж., които заустват в чувствителна зона, се изисква отстраняване на азота и фосфора.

През 2003 г. в България бе разработена Програма за прилагане на изискванията на Директива 91/271/ЕИО. В съответствие с нея, за 430 агломерации (населени места или групи населени места, курорти, вилни селища, квартали на големи градове) се изисква изграждането на цялостна канализационна инфраструктура, завършване на изграждането или реконструкция на канализационни мрежи и ПСОВ.

Горепосочените 430 агломерации обхващат 20 агломерации с повече от 100 000 екв. ж., 101 агломерации с екв.ж. между 10 000 и 100 000, като повечето агломерации (309 на брой) попадат в категорията от 2 000 до 10 000 екв.ж. Общата изчислена стойност на инвестиционните разходи по програмата е 4 337 млн. лева. Към 2006 г. общата стойност на необходимите инвестиционни разходи възлиза на 3 461 млн. лева (1 770 млн. евро). За остатъка е осигурено финансиране главно по ИСПА и ФАР, както и по линия на държавния бюджет.

В допълнение към 430-те агломерации с над 2 000 екв.ж., които са идентифицирани в рамките на прилагащата програма за Директива 91/270/ЕИО, настоящата приоритетна ос ще предоставя и финансиране на проекти в сектор “води” в населени места с под 2 000 екв. ж., които попадат в градски агломерационни ареали. Това се налага от обхвата и покритието на Програмата за развитие на селските райони, която предвижда финансиране на проекти в сектор “води” само в *селски* общини под 2 000 екв. ж. Поради това, с цел да се покрие цялата територия и население на Република България, населените места с под 2 000 екв. ж., попадащи в *градски* агломерационни ареали, ще могат да получават финансиране от настоящата приоритетна ос на оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”. Анекс 7 указва разделителната линия между оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” и оперативна програма “Регионално развитие 2007-2013 г.”.

Приблизително 73.63% от общия бюджет на настоящата оперативна програма е предназначен за тази приоритетна ос.

Рамковата директива за водите се явява важен етап в политиката на ЕС за водите и е от значение и за други области, тъй като установява рамка и инструментариум за интегрираното управление на водите на басейнов принцип. Целта на директивата е предотвратяването на “по-нататъшното влошаване” (т.е. състоянието на водите да не се влошава) и постигането на “добро екологично и химично състояние” (т.е. подобряване на текущото състояние) на всички водни ресурси в рамките на ЕС до декември 2015 г.

Интегрираното управление на водите на басейнов принцип се основава на естественото функциониране на сладководните екосистеми, които включват влажните зони и подпочвените води като източник на прясна вода, от която населението зависи. Изпълнението на изискванията на РДВ обхваща няколко периода на планиране. Първият обхваща 15 години (от 2000 г. до 2015 г.), а всеки следващ - 6 години. По време на тези периоди трябва да се създадат басейновите дирекции, които следва да разработят и изпълняват набор от различни задачи. Всеки период следва да намери отражение в План за управление на речния басейн, който включва всички необходими мерки за предотвратяване влошаването на състоянието на водите и постигането на “добро състояние” на качеството на водите. Първите Планове за управление на речните басейни съгласно Рамковата директива за водите следва да бъдат завършени до 2009 г., като първите мерки започват да се изпълняват през 2012 г. България не е заявявала преходни периоди във връзка с изпълнението на изискванията на РДВ.

Съгласно Насоките на Европейската Общност за структурните фондове и тяхната координация с Кохезионния фонд (COM (2003) 499 final) специфичните мерки, насочени към пречистването на отпадъчните води, следва да се разглеждат като част от цялостна стратегия за осигуряване на екологичното състояние и химичното качество на целия речен басейн. Програмите за интегрирано управление на речните басейни, включително

разработването на планове за управление, предвидени от РДВ, също ще бъдат допустими за финансиране.

Повишаване на капацитета за реагиране при наводнения

Наводненията са една от най-големите природни заплахи за страната ни. Общо 30% от бедствията в България в периода 1974-2006 г. са наводнения. В резултат на наводненията страната понася огромни по размерите си загуби. Провежданите превантивни мероприятия не носят необходимата ефективност, основно поради неосигурено финансиране. Използваната техника и оборудване са морално и физически остарели и недостатъчни, а много видове от необходимата спасителна техника липсват изцяло. Належащо е да се осигури специализирана техника и оборудване за изпомпване с голям капацитет, издирване и спасяване по вода, пречистване на вода, предотвратяване на наводнения, временно настаниване при наводнения.

Мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност

На този етап дейностите, свързани със събиране и обработка на отпадъците от корабоплавателна дейност по река Дунав, не се извършват на необходимото ниво поради морално и технически амортизирана техника с недостатъчен капацитет. Осигуряването на достатъчен набор от специализирано техническо оборудване ще спомогне за опазването на околната среда в региона на река Дунав. За осъществяване на дейността по локализиране и ликвидиране на замърсявания от корабоплавателна дейност е необходимо осъвременяване и актуализиране на системата за защита на водите на река Дунав от нефтени разливи и контрол върху дейностите по изземване на наносни отложения.

Подобряване на качеството на атмосферния въздух

Въпреки намаляването на вредните емисии в атмосферата, най-вече в резултат на реструктуриране на промишленото производство, както и на подмяната на технологичното оборудване в енергийните предприятия и инсталирането на нови или повишаването на ефективността на съществуващите пречиствателни съоръжения, все още в определени райони в страната концентрацията на замърсителите периодично надвишава нормата за вредни вещества в атмосферния въздух. В транспортния сектор, освен замърсяването от емисии от двигатели на МПС, замърсяването с ФПЧ_{10} е над допустимите норми поради остарелия подвижен състав на градския транспорт. Градският транспорт е един от най-големите причинители на замърсяване на околната среда, поради което е необходимо предприемането на мерки за подмяна на автобуси, тролейбуси и трамваи с модерни екологични транспортни средства, както и осигуряване на метро влакове.

1.2 Цел на приоритетната ос

Основната цел на приоритетната ос е **опазване и подобряване на екологичното състояние на водите в страната**³⁵.

В рамките на приоритетната ос ще се подпомага намаляването на несъответствията по отношение на дела от населението, включено към канализационна система, както и постигането на съответствие с Директива 91/271/ЕИО посредством осигуряване на (екологосъобразно) заустване на битовите отпадъчни води от агломерации с над 2 000 екв. ж. В допълнение, приоритетът ще предоставя финансова подкрепа за инфраструктурни проекти в сектор “води” в населени места с под 2 000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали. Настоящата приоритетна ос ще финансира още прилагането на

³⁵ През 2012 г. е извършен допълнителен анализ и е взети предвид няколко области, вкл. подобряване качеството на атмосферния въздух, борба с наводненията и мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност.

басейновия подход за управление на водите, с оглед опазване и подобряване на водната околна среда в страната, както и постигане на устойчиво ползване на водите и защитни мерки в случаи на природни бедствия.

1.3 Индикатори за измерване изпълнението на приоритетната ос

Идентифицирани са следните индикатори за резултат и изпълнение (*result, output indicators*), с цел измерване напредъка по изпълнение на приоритета.

Таблица 14 – Индикатори за приоритетна ос 1

Дефиниция на индикаторите	Мярка	Стойност през базовата година (2007)	Стойност в средата на периода (2010) ³⁶	Стойност в края на периода (2015) ³⁷	Източници на информация
Индикатори за резултат (<i>Result indicators</i>)					
Население, свързано към ПСОВ	% от населението	40,5 % ³⁸	58,04%	60 %	НСИ
Брой жители, които ще бъдат присъединени към ВиК мрежа или ще се ползват от реконструирана/рехабилитирана ВиК мрежа	брой жители	45 000	1 295 000	1 500 000	МОСВ; бенефициент; формуляри за кандидатстване; доклади за напредъка по одобрените проекти
Индикатори за изпълнение (<i>Output indicators</i>)					
Нови и рехабилитирани ПСОВ	брой	1 ³⁹	22	45	МОСВ; бенефициент; формуляри за кандидатстване

1.4 Типология на дейностите, включени в приоритетната ос

В рамките на тази приоритетна ос се предвижда финансиране на следните индикативни типове дейности:

- (1) Имайки предвид потенциалните финансови ресурси на програмата (отнесени към съществуващите нужди), като **първи приоритет** в рамките на тази приоритетна ос, ще се финансират (1) строителство/ реконструкция/ модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води, включително въвеждане на третично пречистване, където е необходимо, за агломерации от населени места с население повече от 10000 екв.ж. и (2) строителство/ разширение/ реконструкция на канализационни мрежи в рамките на същите агломерации. Имайки предвид, че Република България е обявила всички водни ресурси на територията си за чувствителни зони (с изключение на р. Места и поречието на Добруджанските реки и дерета), преимущество ще имат проекти, свързани с третиране на отпадъчни води в населени места с над 10 000 екв.ж., които заустват в чувствителни зони. Там, където съществува доказана необходимост за подобряване качеството и/ или количеството на доставяната питейна вода, тези интервенции могат да бъдат допълвани със съответните компоненти (съгласно конкретните нужди на същите тези агломерации) за строителство/ реконструкция/ разширение на водоснабдителните мрежи, нови резервоари за питейна вода, основни водопроводи, свързващи водоснабдителната мрежа на населеното място с водоизточника за осигуряване на

³⁶ Първоначална цел, заложенa при разработването на ОПОС.

³⁷ В съответствие с крайната дата за допустимост на разходите съгласно Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11 юли 2006 година относно определянето на общи разпоредби за Европейския регионален фонд, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999.

³⁸ Годишна публикация на НСИ "Околна среда" – данните са за 2004 г.

³⁹ Стойността за базовата година се отнася за ПСОВ изградени с финансова помощ от програма ИСПА.

необходимото количество и/ или качество, помпени станции, както и строителство/ реконструкция/ модернизация на пречиствателни станции за питейни води, както и необходимите рехабилитационни дейности с оглед минимизиране на загубите при водопреноса и съхранението.

Тези интервенции ще бъдат изпълнявани с оглед изпълнение на изискванията за прилагане на интегриран подход при разрешаването на проблемите в областта на “водоснабдяването и канализацията” във водния сектор и с цел да бъде осигурено достатъчно количество вода, с необходимото качество, подходящо за консумация от населението. Такава приоритизация отразява договорените преходни периоди за изпълнение на Директива 91/271/ЕО. Предимство ще бъде давано на операции (проекти), които прилагат интегриран подход (цялостен или поетапен) за разрешаване на въпросите, както и които гарантират устойчивост в случай на природни бедствия.

- (2) Като **втори приоритет** в рамките на тази приоритетна ос ще се финансира следното:
- (1) строителство/ реконструкция/ модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води, където е необходимо, за агломерации от населени места с **население 2000 - 10000 екв.ж.** и (2) строителство/ разширение/ реконструкция на канализационни мрежи в рамките на същите агломерации. Там, където съществува доказана необходимост за подобряване качеството и/ или количеството на доставяната питейна вода, тези интервенции могат да бъдат допълвани със съответните компоненти (съгласно конкретните нужди на същите тези агломерации) за строителство/ реконструкция/ разширение на водоснабдителните мрежи, нови резервоари за питейна вода, основни водопроводи, свързващи водоснабдителната мрежа на населеното място с водоизточника за осигуряване на необходимото количество и/ или качество на водите, помпени станции, както и строителство/ реконструкция/ модернизация на пречиствателни станции за питейни води, както и необходимите рехабилитационни дейности с оглед минимизиране на загубите при водопреноса и съхранението.
- (3) Като **трети приоритет** в рамките на тази приоритетна ос финансиране могат да получат операции (проекти), които съдържат само част(и) от следните компоненти:
- Строителство/ реконструкция/ модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води, както и разширение/ реконструкция на канализационни мрежи в агломерации от населени места (1) с повече от 10000 екв. ж. и (2) с 2000 – 10000 екв. ж.
 - Строителство/ реконструкция/ разширение на водоснабдителни мрежи, нови резервоари за питейна вода, основни водопроводи, свързващи водоснабдителната мрежа на населеното място с водоизточника, за осигуряване на необходимото количество и/или качество на водите, помпени станции, както и строителство/ реконструкция/модернизация на пречиствателни станции за питейни води в агломерации от населени места (1) с повече от 10000 екв. ж. и (2) с 2000 – 10000 екв. ж.
- (4) Като **четвърти приоритет** в рамките на приоритетна ос 1 финансиране могат да получат: (1) строителство/ реконструкция/ модернизация на пречиствателни станции за отпадъчни води, включително въвеждане на третично пречистване, където е необходимо, **за населени места с население под 2 000 екв.ж. попадащи в градски агломерационни ареали** и (2) строителство/ разширение/ реконструкция на канализационни мрежи в рамките на същите агломерации. Там, където съществува доказана необходимост за подобряване качеството и/ или количеството на доставяната питейна вода, тези интервенции могат да бъдат допълвани със съответните компоненти (съгласно конкретните нужди на същите тези населени места) за строителство/ реконструкция/ разширение на водоснабдителните мрежи, нови резервоари за питейна вода, основни водопроводи, свързващи водоснабдителната мрежа на населеното място с водоизточника за осигуряване на необходимото количество и/ или качество, помпени

станции, както и строителство/ реконструкция/ модернизация на пречиствателни станции за питейни води, както и необходимите рехабилитационни дейности с оглед минимизиране на загубите при водопреноса и съхранението. Финансиране могат да получат операции (проекти), които съдържат само част(и) от гореспоменатите компоненти.

- (5) Дейности, свързани с доставката на оборудване за откриване и измерване на течове, както и осигуряване на съоръжения за третиране на утайките от селищните пречиствателни станции за отпадъчни води. Тези дейности ще бъдат финансирани само в рамките на проекти за изграждане на нови и/ или разширение, реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни мрежи, включително СПСОВ.
- (6) Разработване и актуализиране на планове за управление на речните басейни и планове за управление на риска от наводнения. В рамките на този вид дейност ще се подготвят плановете за управление на речните басейни, необходими за всяка една от четирите дирекции за управление на речните басейни. Специално внимание ще бъде отделено на превантивни дейности за защита от природни бедствия. Плановете за управление на речните басейни ще бъдат интегрирани с плановете за защита от бедствия (оперативна защита от негативни влияния от води). Интегрирането ще включва въвеждането на модерни информационни системи, целящи управление в реално време на водните обекти в страната. Също така е необходимо да се финансират мерки за предотвратяване на наводненията и повишаване на капацитета за реагиране при наводнения.
- (7) Подготовка на инвестиционни проекти за последващо финансиране в рамките на приоритетна ос 1 от ОП "Околна среда 2007 – 2013 г."
- (8) Стратегическо планиране и укрепване капацитета на структури на Министерство на регионалното развитие и благоустройството⁴⁰, вкл. предоставяне на техническа подкрепа и изграждане капацитета на ВиК асоциациите и ВиК операторите и изготвяне на стратегически документи за управление и развитие на ВиК сектора и др.;
- (9) Мерки за мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност (напр. специализирано оборудване) – необходимо е да се осигури специализирана техника и оборудване, която ще допринесе за опазване на околната среда, вкл. за локализиране и отстраняване на замърсяване от корабоплавателна дейност. От съществено значение е оптимизирането на дейностите за контрол върху премахване то на наносни отложения от речното легло, както и изпълнението на плановете за управление на речните басейни;
- (10) Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух - вкл. осигуряване на съвременен екологичен подвижен състав на градския транспорт, като тролейбуси, трамваи, метровакове и автобуси, което ще доведе до намаляване на вредните емисии във въздуха, намаляване на шума и вибрациите, значително спестяване на енергия. В допълнение, по-високата надеждност, удобство и скорост на новите превозни средства ще направи градския транспорт по-привлекателен и ще доведе до намаляване на движението с лични автомобили.

Така описаните дейности ще бъдат допълнително групирани и разработени (в отделен документ) в мерки за изпълнение на ОП, с всички необходими и съпътстващи ги компоненти.

Важна предпоставка за успешната реализация на тези дейности и цели е създаването и прилагането на адекватно ново законодателство, което да урежда отношенията със собствеността на водностопанските системи и съоръжения. Последното е и условие за

⁴⁰ Дейностите са определени като допустими съгласно допълнение на ОПОС, одобрено през 2011 г.

реализация на разнообразни форми за осигуряване на необходимите инвестиции (напр. ПЧП). В допълнение, инвестициите в екологичната инфраструктура се очаква да доведат до подобрене на инвестиционния климат в регионите и респективно на доходите на населението, което от своя страна ще създаде възможности и предпоставки за отделяне на повече средства, свързани с поддръжката и експлоатацията на финансираните от ЕС съоръжения. Насърчаването на публично-частните партньорства (и други форми на инвестиции и управление на съоръженията), както и общият икономически растеж, ще доведат до устойчивост и защита на инвестициите в базисната инфраструктура, които ще се извършат по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”. Това ще бъде съобразено с равнището на социалната поносимост.

В допълнение към интегрирания подход при управлението на водните ресурси, подпомаган в рамките на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, програмата ще подкрепя и развитието на сериозен научен и технологичен капацитет с цел да се постигне устойчиво управление на водните ресурси. Това ще бъде осъществено в рамките на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” посредством предоставяне на възможност за бъдещо евентуално съфинансиране съвместно с научно-изследователските фондове на новаторски проекти в сферата на устойчивото управление на водните ресурси в съответствие с политиката за използване на структурните фондове за осъществяването на подобни иновационни проекти. В допълнение, по време на оценителния процес приоритет ще имат проекти, които са осигурили участието на ВиК дружествата и научните фондове с цел да се гарантира значителен обмен на знания и опит.

1.5 Източници на финансиране:

- **Кохезионен фонд** – финансирането от фонда ще бъде максимум 85% от общите допустими разходи. По отношение на проектите, които генерират приходи, съгласно Регламент 1083/2006, максималната норма на финансиране от фондовете на ЕС ще бъде изчислена в съответствие с изискванията на чл. 55 (проекти, генериращи приходи) и чл. 53 (допустимост на разходите). В допълнение, размерът на отпусканото финансиране ще бъде съобразен с нивата на социална поносимост и принципите на солидарност.
- **Национални средства** – съфинансирането от националния бюджет ще бъде минимум 15% от общите допустими разходи в рамките на настоящия приоритет, както и на ниво отделен проект.
- **Участие на МФИ** – допълнително финансиране се предвижда по линия на МФИ – Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и др. На 10 октомври 2006 г. Правителството на Република България и Европейската инвестиционна банка подписа Меморандум за разбирателство за развитие и финансиране на инфраструктура. Съгласно Меморандума, ЕИБ ще осигури (чрез индивидуални или общи заеми) 500 – 700 млн. евро годишно за периода 2007 – 2013 г. за подкрепа на инвестиционни планове в България в областта на транспорта и базисната инфраструктура. Посредством съществуващата система от кредити ЕИБ може да осигури финансов ресурс за съфинансиране на проекти по СФ/КФ в рамките на настоящата ОП. Приносът на ЕИБ може да е максимум 50% от общите инвестиционни разходи. През 2006 г. държавата одобри гаранции за финансиране от ЕИБ на 3 интегрирани проекти за води, свързани с подобряването на водния цикъл на градовете Сливен, Враца и Габрово. Тези проекти се очаква да бъдат разглеждани за финансиране в рамките на приоритетна ос 1 на ОП “Околна среда 2007 -2013 г.”. ЕИБ има готовност да разгледа участието си в проекти, изпълнявани чрез ПЧП, които са вече подготвени, както и да подпомага българското правителство при разработване на бъдещи проекти по ПЧП.

- **Инициатива JASPERS⁴¹** – осигурява допълнителна финансова и професионална помощ с оглед качествена подготовка на проекти в сектор “околна среда” за бъдещо финансиране от СФ/КФ на ЕС.

1.6 Категории за подкрепа от фондовете⁴²:

Във връзка с категоризацията на подкрепата от Структурните фондове и Кохезионния фонд за периода 2007-2013 г., настоящият приоритет попада в обхвата на:

- Код № 45 – Управление и водоснабдяване (*питейни води*)
- Код № 46 – Пречистване (*отпадъчни води*)
- Код № 47 – Качество на въздуха
- Код № 54 – Други мерки за опазване на околната среда и предотвратяване на риска
- Код № 81 – Механизми за подобряване на подготовката на политики и програми, мониторинг и оценка на национално, регионално и местно ниво, укрепване на капацитета за управление на политики и програми

1.7 Бенефициенти:

Общински администрации, общински дружества, ВиК дружества, басейновите дирекции, структури на Министерство на регионалното развитие и благоустройството⁴³, Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда⁴⁴, Министерство на вътрешните работи/Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението”, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията/Изпълнителна агенция „Проучване и поддържане на река Дунав”.

Съгласно споразумението, подписано между Министерство на околната среда и водите и Министерство на регионалното развитие и благоустройството, УО на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” задължително изисква от общините - бенефициенти по приоритетна ос 1 – да включват съответните за дадената операция (проект) представители на ВиК дружествата в процесите на:

- **Подготовка на операцията (проекта)** – като представителите на ВиК дружествата, обхванати от съответната операция (проект), задължително подпомагат изготвянето на техническата и финансова документация за съответната операция (проект) – напр. предпроектни проучвания, финансови и социално-икономически анализи, идейни/технически/ работни проекти. Подпомагането се извършва с предоставяне на информация и експертни становища по отделните документи от една страна и със съгласуване на окончателните варианти на изготвените документи от друга страна.
- **Изпълнение на операцията (проекта)** – като представители на ВиК дружествата, обхванати от съответната операция (проект) задължително участват в администрирането на изпълнението на операцията (проекта), в резултат на което писмено съгласуват всяко искане за плащане, изготвено от общината – бенефициент към УО на оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”.

⁴¹ Съвместна инициатива на ЕС, ЕБВР и ЕИБ; подписан Финансов меморандум с България през 2006 г.

⁴² В Регламент на Съвета 1083/2006 г. не са обособени кодове за разходи по отношение на околната среда. Цитираните кодове са в съответствие с Регламент на Комисията 1828/2006, определящ подробните правила за прилагането на Регламент на Съвета 1083/2006 г. и Регламент 1080/2006 г.

⁴³ Структурите на МРРБ са определени за бенефициенти съгласно допълнение на ОПОС, одобрено през 2011 г.

⁴⁴ ПУДООС е определено за бенефициент съгласно допълнение на ОПОС, одобрено през 2012 г.

1.8 Координация с другите програмни документи⁴⁵ за период 2007 – 2013 г.:

По отношение на сектор “води”, реализацията на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще бъде основно насочена към постигане на съответствие с изискванията на европейското екологично законодателство в областта на водите и изпълнение на поетите ангажменти по време на преговорния процес за членство в Европейския съюз (и по-специално постигане на съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕО). Тя ще бъде насочена и към разрешаване на съществени проблеми в сектор “водоснабдяване”.

От друга страна ОП “Регионално развитие” в рамките на приоритетна ос 1 “Устойчиво и интегрирано градско развитие” ще финансира дейности и инфраструктура, свързани с превенция на риска и по-специално с предотвратяване на наводненията, а така също и тези за борба със свлачищата, като например създаване и укрепване на инфраструктура за предпазване от наводнения и свлачища (напр. диги, баражи и други поддържащи съоръжения); машини за поддръжка на линиите за защита от наводнения; машини за защита на дигите и речните корита от вредна растителност; малки инфраструктурни мерки за борба с ерозията на бреговете, създаване на малки резервоари за задържане на вода, бентове и т.н.; създаване и въвеждане на хидравлични структури за намаляване или елиминиране опасността от наводнения и последиците от тях; рехабилитация и изграждане на дренажни съоръжения и инфраструктура. По отношение на дейностите, свързани с водоснабдяване и канализация, ОП “Регионално развитие” ще финансира единствено там където е необходимо, отделни проектни компоненти, съдържащи изграждане, реконструкция и рехабилитация на водоснабдителни и канализационни връзки и отклонения, свързващи основните мрежи с отделни обекти на икономическата и социалната инфраструктура, избираеми за въздействие и попадащи в програмния и териториален обхват на приоритетите и операциите на ОП “Регионално развитие 2007 – 2013 г”. Към септември 2012 г. средствата в ОПРР за предотвратяване и борба с наводненията са договорени и следователно не е предвидено отварянето на нови схеми с подобен обхват.

Приоритетна ос 1 на ОПРР има за цел да подобри атрактивността и конкурентоспособността на градовете и осигуряване на подходящо качество на живот и основно ниво на услугите, отчитайки опазването на екологичния им потенциал. Специфичната цел на операция 1.4 е осигуряване на достъпност и сближаване чрез ефикасни и устойчиви градски транспортни системи в големите градски агломерационни центрове, вкл. чрез въвеждане на екологични превозни средства на градския транспорт.

Предвидените средства в рамките на ОПРР за изграждане на устойчиви системи за градски транспорт са договорени и не се предвижда публикуване на нови схеми с подобен обхват. Не се планира с евентуално освободен финансов ресурс да се финансира закупуването на допълнителен подвижен състав извън вече предвидения в одобрените проектни предложения. Последните са изготвени и одобрени на базата на проведени предпроектни проучвания, в които са анализирани нуждите на конкретните бенефициенти във връзка с модернизиране и подобряване на градския транспорт в т.ч. и необходимостта от превозни средства.

Приоритетна ос 3 „Подобряване на интермодалността при превозите на пътници и товари” на **оперативна програма „Транспорт 2007 – 2013 г.” (ОПТ)** има за цел както да се облекчат и подобрят условията за прехвърляне на пътници и товари от един вид транспорт към друг, така и да се насочи трансфера на пътници и товари към по-екологосъобразните видове транспорт. Дейностите включват развитие на подземна градска железница, свързваща ключови транспортни центрове от национално значение (централни железопътни гари,

⁴⁵ Останалите оперативни програми, Националния стратегически план за развитие на селските райони и програмата за развитие на селските райони към него, Националния стратегически план за рибарство и аквакултури и програмата “Рибарство и аквакултури” към него.

летища и др.) с други видове транспорт. По ОПГГ ще се финансира изграждането на участъка на столичното метро бул. Цариградско шосе – ж.к. Дружба – летище София/ Младост 1 – Бизнес парк, но не се предвижда финансиране на метровлакове. В анализа разходи-ползи за проекта е съобразена необходимостта от закупуване на подобно оборудване, като анализът доказва необходимостта и ефективността на инвестицията.

Използването на финансов ресурс от различните оперативни програми с цел развитие на обществения транспорт в някои градове се осъществява чрез интегрирани мерки, които водят до надграждане на различните инвестиции, формиращи краен кумулативен ефект. Осигуряването на възможност за финансиране от ОПОС за доставка на екологични транспортни средства ще бъде поредното доказателство за подобен интегриран подход както на общинско, така и на национално ниво.

Мерките, свързани с мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателни дейности, не са допустими за финансиране по ОПГГ.

Програмата за развитие на селските райони също предвижда дейности, насочени към подобряване на състоянието в сектор “води”. В рамките на тази програма ще се финансира:

- изграждане/ реконструкция/ рехабилитация на водоснабдителна и канализационна инфраструктура в населени места, определени за селски райони с население под 2 000 екв.ж. единствено в селски райони (в 231 селски общини);
- рехабилитация и изграждане на дренажни съоръжения и малка инфраструктура за защита от наводнения и брегова ерозия на територията на земеделското стопанство.

В допълнение, тъй като главно в периода 2007-2009 г. на територията на страната предстои да бъде прилагана значителна финансова подкрепа по програма **ФАР** за проекти в сфери, сходни на тези, обхванати от ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, ще бъдат взети необходимите мерки с цел да се избегнат евентуални припокривания. Също така интервенциите по ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще допълват тези, които ще бъдат изпълнявани в рамките на **двете програми за Европейско териториално сътрудничество**: (транснационалната програма за сътрудничество “Югоизточно европейско пространство” и междурегионалната програма за сътрудничество “INTERREG IV C”), както и интервенциите, които ще бъдат финансирани от **транс-граничните програми** България-Румъния, България-Гърция, България-Сърбия, България-БЮРМ и България-Турция.

2 Приоритетна ос 2: Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци

2.1 Обосновка и описание на приоритетната ос

Приоритетът е насочен към постигане на съответствие с няколко директиви, чийто изисквания са транспонирани в националното законодателство. Приоритетът е основно насочен към постигане на съответствие с Директива 75/442/ЕИО относно отпадъците и Директива 1999/31/ЕИО относно депониране на отпадъци.

Йерархията в управлението на отпадъците, формулирана с Общата стратегия за управление на отпадъците в ЕС от 1996 г., описва предпочитаната последователност от операции и дейности свързани с управление на отпадъци както следва:

- (1) Предотвратяване образуването на отпадъците чрез намаляване на количествата и/ или съдържанието на опасните вещества в образуваните отпадъци.
- (2) Повторна употреба/ рециклиране/ оползотворяване чрез:

- повторна употреба – многократно използване на продукти или предмети за същата или други цели;
 - рециклиране – преработка на отпадъците и използването им като суровини за производството на същите или други продукти;
 - оползотворяване – чрез прилагане на методите на компостиране, оползотворяване на енергията или други технологии;
- (3) Обезвреждане, чрез депониране или изгаряне на отпадъци, без оползотворяване на енергия, в случай, че няма друго подходящо решение.

Целта на йерархията е да илюстрира модел на интегриран подход за управление на отпадъците, като прилагането ѝ в посочената последователност ще допринесе за създаването на устойчива политика по управлението им.

В България Законът за управление на отпадъците регламентира йерархия за управлението на отпадъците, която поставя като:

- приоритет 1 - предотвратяването на образуването на отпадъците,
- приоритет 2 - оползотворяването на отпадъците чрез рециклиране, повторно използване и/ или извличане на вторични суровини и енергия;
- приоритет 3 - крайно обезвреждане чрез депониране или изгаряне на тези отпадъци, за които е невъзможно да бъдат предотвратени и/ или оползотворени.

Образуването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци е все още въпрос, който застрашава качеството на околната среда и представлява риск, както за околната среда, така и за човешкото здраве. Настоящите нива на образуване на отпадъци са високи и интегрираното им обезвреждане ще се насърчава в рамките на този приоритет чрез интегрирано изпълнение на дейности, съответстващи на гореспоменатата йерархия за управление на отпадъците. Освен конкретните дейности, описани по-долу, приоритетът ще финансира също и подготовката и актуализирането на регионални планове за интегрирано управление на отпадъците, като предпоставка за въвеждането на схеми за интегрирано управление на отпадъци.

Досега предпочитаният метод за обезвреждане на отпадъците в България е депонирането. Настоящият приоритет ще се фокусира също и върху въвеждането на нови модели за управление на битови и строителни отпадъци и отпадъци от разрушаването на сгради, които също ще спомогнат за намаляване на общото количество депонирани отпадъци, както и за тяхното екологосъобразно оползотворяване.

Изгарянето на отпадъци не е разпространена практика в страната, а и значителна част от съществуващите инсталации за изгаряне не отговарят на изискванията на нормативната уредба и съвременните технически стандарти. Към момента в страната няма изградена инсталация за изгаряне на битови отпадъци, основно поради: високите разходи за изграждане на съоръженията за изгаряне, съпоставени със съществуващата практика за депониране на отпадъците; относително ниската калоричност на смесените битови отпадъци в страната и ограничените финансови възможности на общините за инвестиции в общинската инфраструктура за третиране на отпадъците.

През последните години предимствата и недостатъците на оползотворяването на енергия, получена от отпадъци, се превърна в широко дискутирана тема. Въпреки потенциалните рискове, използването на отпадъци като алтернативни горива и/ или тяхното изгаряне с оползотворяване на енергията би могло да бъде една приложима възможност с реални ползи за околната среда и националната икономика. Изгарянето на отпадъци следва да се извършва само в инсталации, които са в съответствие с изискванията на законодателството и по този

начин да бъде гарантирана най-висока степен на опазване на околната среда. Отделената топлина следва да бъде оползотворявана във възможно най-висока степен. Отчитайки факта, че настоящите нива на използване на отпадъци за оползотворяване на енергия са незначителни, ще се подкрепят инициативи и инвестиции в тази сфера. Отпадъците с високо енергийно съдържание, които не са подходящи за рециклиране, следва да бъдат ориентирани към изгаряне с оползотворяване на енергията.

Понастоящем значителна част от съществуващите в страната депа за битови отпадъци, обслужващи населените места с организирано събиране на отпадъци, не отговарят на изискванията на националното и европейското законодателство. Изключение правят тези, които са изградени, реконструирани, модернизирани и въведени в експлоатация след 1997 г. Поради потенциалния риск, произтичащ от съществуващите депа, от първостепенна важност е те да бъдат рекултивирани с цел обезпечаване на бъдещата им експлоатация или да бъдат закрити и изградени съответни нови съоръжения, така както това е предвидено в Програмата за прилагане на Директива 1999/31/ЕО относно депониране на отпадъците.

През изминалите години беше изготвена Национална програма за намаляване на броя и опасността от депата и старите замърсявания с отпадъци, като предмет на нейния първи етап са депата за твърди битови отпадъци. Създаден е Регистър на депата и старите замърсявания с отпадъци в рамките на Националната система за екологичен мониторинг (НАСЕМ), поддържана от ИАОС, като в него е въведена информация за над 275 депа. Разработена е методика за приоритизация, като петдесет и девет (59) от съществуващите депа за битови отпадъци, обслужващи населените места с население над 20 000 жители, т. е. приблизително 70% от населението в страната, са обследвани, инвентаризирани, оценени и приоритизирани въз основа на изготвената оценка на риска за околната среда (за води и почви) и свързания с това риск за човешкото здраве. Резултатите показват, че от една страна основната част от депата за битови отпадъци не отговарят на съвременните изисквания като технически съоръжения, а от друга страна те са разположени така, че създават повишен здравно-екологичен риск. Инвентаризираните депа са категоризирани по степен на риск в четири групи:

а. I – ва група	–	много голям риск	– 12 депа;
б. II – ра група	–	голям риск	– 17 депа;
в. III – та група	–	среден риск	– 28 депа;
г. IV – та група	–	минимален риск	– 2 депа

От съществуващите депа за битови отпадъци, обслужващи населените места с население над 20 000 жители до края на 2006 г. се очаква да бъдат закрити 12 депа (3 бр. с много голям риск, 2 бр. с голям риск и 7 бр. със среден риск). **Закриването на останалите 47 депа може да намери финансиране в рамките на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”.**

Постапната рекултивация и затварянето на съществуващи депа за битови отпадъци, които не отговарят на изискванията на нормативната уредба и съвременните технически стандарти, е обвързана с въвеждането в експлоатация на съответното ново регионално съоръжение/инсталация за третиране на битови отпадъци, като с приоритет ще бъдат закривани депата с по-голям риск за околната среда и човешкото здраве.

Приблизително 18.01% от общия бюджет на настоящата оперативна програма е предназначен за тази приоритетна ос. Това ще осигури приблизително 57% от необходимите финансови ресурси, определени в съответните програми за компонентите, включени в рамките на настоящата приоритетна ос.

2.2 Цел на приоритетната ос

Главната цел на приоритетната ос е да:

- подобри управлението на отпадъците в страната в съответствие с определената йерархия за управление на отпадъците (превенция, оползотворяване и крайно обезвреждане).
- подобри състоянието на почвите и подземните води и намали частта от територията на страната покрита със стари депа за битови отпадъци.

Приоритетната ос е насочена също и към осигуряване на условия за екологосъобразно обезвреждане на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаването на сгради. Това ще бъде постигнато чрез подобряване и развитие на инфраструктурата за тяхното обезвреждане и намаляване на количеството на депонираните отпадъци.

2.3 Индикатори за измерване изпълнението на приоритетната ос

Идентифицирани са следните индикатори за резултат и изпълнение (*result, output indicators*), с цел измерване напредъка по изпълнение на приоритетната ос.

Таблица 15 - Индикатори за приоритетна ос 2

Дефиниция на индикаторите	Мярка	Стойност през базовата година (2007)	Стойност в средата на периода (2010)	Стойност в края на периода (2015)	Източници на информация
Индикатори за резултат (<i>Result indicators</i>)					
Население, обслужвано от регионални системи за управление на отпадъците	брой	467 000	1 983 264	3 967 000	МОСВ; бенефициенти; формуляри за кандидатстване; доклади за напредъка по одобрените проекти
Индикатори за изпълнение (<i>Output indicators</i>)					
Изградени и завършени интегрирани системи за управление на отпадъците	брой	5 ⁴⁶	12	24	МОСВ; бенефициенти; формуляри за кандидатстване

2.4 Типология на дейностите, включени в приоритетната ос

В рамките на тази приоритетна ос се предвижда финансиране на следните индикативни типове дейности:

- (1) доизграждане на системи от “поносими”⁴⁷ регионални съоръжения/ инсталации за обезвреждане на битови отпадъци с достатъчен капацитет за нуждите на страната в 54-те региона за управление на отпадъците (например регионални депа и претоварни станции);
- (2) изграждане на “поносими” съоръжения за предварително третиране, включително за компостиране, сортиране и сепариране на отпадъци, едновременно с въвеждането в експлоатация на новоизграждащите се регионални депа за битови отпадъци;

⁴⁶ Стойността за базовата година се отнася за интегрирани системи за управление на отпадъците изградени с финансова помощ от програма ИСПА

⁴⁷ Тук и по-нататък в рамките на текста терминът ”поносим” се използва от гледна точка на засегнатото население .

- (3) изграждане на центрове за рециклиране на отпадъци едновременно с въвеждането в експлоатация на новоизграждащите се регионални депа за битови отпадъци;
- (4) изграждане на инсталации за оползотворяване на отделените газови емисии (метан) от депата за битови отпадъци чрез производство на електрическа енергия;
- (5) изграждане на регионални съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаването на сгради;
- (6) поэтапно прекратяване на експлоатацията и последваща рекултивация и закриване на съществуващи депа за битови отпадъци, които не отговарят на изискванията на нормативната уредба и съвременните технически стандарти. Тяхното закриване в общините от даден регион ще бъде съобразено с въвеждането в експлоатация на съответното ново регионално съоръжение/ инсталация за обезвреждане на битови отпадъци;
- (7) разработване/ преглед и актуализация на регионални/ общински планове за управление на отпадъците;
- (8) подготовка на инвестиционни проекти за последващо финансиране в рамките на приоритетна ос 2 от оперативна програма “Околна среда 2007–2013 г.”;
- (9) дейности по закупуване на съдове за отпадъци и автомобили за транспортирането им (като част от системата за събиране и транспортиране на отпадъците)⁴⁸. Едно от основните условия за гарантирането на ефективно действаща регионална система за управление на отпадъците е подмяна на съдовете за отпадъци и автомобилите за транспортирането им. Финансирането на инвестиции за събиране и транспортиране на отпадъците ще бъде насочено към изграждане на общински системи за разделно събиране на отпадъци (най-вече биоразградими), както и осигуряване на събиране и транспортиране на отпадъците в общини, където тази дейност се осъществява от общината.
- (10) извършване на анализи, проучвания, оценки и др. във връзка с управлението на отпадъците - повишаване на информираността на населението, подобряване на обществената чувствителност и промяна в поведението, вкл. чрез изпълнението на демонстрационни и пилотни проекти.

Така описаните дейности ще бъдат допълнително групирани и разработени (в отделен документ) в мерки за изпълнение на ОП, с всички необходими и съпътстващи ги компоненти.

2.5 Източници на финансиране:

- **Европейски фонд за регионално развитие** – финансирането от фонда ще бъде максимум 85% от общите допустими разходи. По отношение на проектите, които генерират нетни приходи, съгласно Регламент 1083/2006, максималната норма на финансиране от фондовете на ЕС ще бъде изчислена в съответствие с изискванията на чл. 55 (проекти, генериращи приходи) и чл. 53 (допустимост на разходите). В допълнение, размерът на отпусканото финансиране ще бъде съобразен с нивата на социална поносимост и принципите на солидарност.
- **Национални средства** - съфинансирането по линия на националния бюджет ще бъде минимум 15% от общите допустими разходи в рамките на настоящия приоритет, както и на ниво отделен проект.

⁴⁸ Дейностите са определени като допустими съгласно допълнение на ОПОС, одобрено през 2010 г.

- **Участие на МФИ** – допълнително финансиране се предвижда по линия на МФИ – ЕИБ, ЕБВР и др. На 10 октомври 2006 г. правителството на Република България и Европейската инвестиционна банка подписа Меморандум за разбирателство за развитие и финансиране на инфраструктура. Съгласно Меморандума, ЕИБ ще осигури (чрез индивидуални или общи заеми) 500 – 700 млн. евро годишно за периода 2007 – 2013 г. за подкрепа на инвестиционни планове в България в областта на транспорта и базисната инфраструктура. Посредством съществуващата система от кредити ЕИБ може да осигури финансов ресурс за съфинансиране на проекти по СФ/КФ в рамките на настоящата ОП. Приносът на ЕИБ може да бъде максимум 50% от общите инвестиционни разходи. ЕИБ има готовност да разгледа участието си в проекти, изпълнявани чрез ПЧП, които са вече подготвени, както и да подкрепя българското Правителство при разработването на бъдещи проекти за изпълнение чрез ПЧП.
- **Инициатива JASPERS**⁴⁹ - осигурява допълнителна финансова и професионална помощ с оглед качествена подготовка на проекти в сектор “околна среда” за бъдещо финансиране от СФ/КФ на ЕС.

В случай че се налага от Регламентите на ЕС, подкрепата за подготовка на проект (като операция в рамките на настоящия приоритет) за последващо финансиране в рамките на приоритетна ос 2 може да бъде ограничено до 3% от общия бюджет за настоящата приоритетна ос.

2.6 Категории за подкрепа от фондовете⁵⁰:

Във връзка с категоризацията на подкрепата от Структурните фондове и Кохезионния фонд за периода 2007-2013 г., настоящият приоритет попада в обхвата на:

- Код № 44 - Управление на битови и производствени отпадъци
- Код № 50 – Рекултивация на производствени площадки и замърсени терени
- Код № 81 – Механизми за подобряване на подготовката на политики и програми, мониторинг и оценка на национално, регионално и местно ниво, укрепване на капацитета за управление на политики и програми.

2.7 Бенефициенти:

Общински администрации, регионални асоциации/сдружения на общини, Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда⁵¹, дирекция „Управление на отпадъците и опазване на почвите” в Министерство на околната среда и водите.

2.8 Координация с другите програмни документи⁵² за период 2007 – 2013 г.:

По отношение на сектор “отпадъци”, изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще бъде основно насочено към постигане на съответствие с изискванията на европейското екологично законодателство в областта на управление на отпадъците и изпълнение на поетите ангажименти по време на преговорния процес за членство в Европейския съюз (и

⁴⁹ Съвместна инициатива на ЕК, ЕБВР и ЕИБ, подписан финансов меморандум с България, 2006.

⁵⁰ В Регламент на Съвета 1083/2006 г. не са обособени кодове за разходи по отношение на околната среда. Цитираните кодове са в съответствие с Регламент на Комисията 1828/2006, определящ подробните правила за прилагането на Регламент на Съвета 1083/2006 г. и Регламент 1080/2006 г.

⁵¹ ПУДООС е определено за бенефициент съгласно допълнение на ОПОС, одобрено през 2012 г.

⁵² Останалите оперативни програми, Националният стратегически план за развитие на селските райони и Програмата за развитие на селските райони към него, Националният стратегически план за рибарство и аквакултури и програмата “Рибарство и аквакултури” към него.

по-специално постигане на съответствие с изискванията на следните директиви на ЕС: Директива 75/442/ЕИО относно отпадъците, Директива 99/31/ЕО относно депонирането на отпадъци и Директива 2000/76/ЕО относно изгарянето на отпадъци).

От друга страна **Програмата за развитие на селските райони** също предвижда мерки, насочени към подобряване на състоянието в сектор “отпадъци”. По-специално чрез нея ще се финансира изграждането на трупосъбирателни площадки, екарисажи и друга инфраструктура за обезвреждане на селскостопански отпадъци.

В допълнение, тъй като главно в периода 2007-2009 г. на територията на страната предстои да бъде прилагана значителна финансова подкрепа по програма **ФАР** за проекти в сфери, сходни на тези, обхванати от ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, ще бъдат взети необходимите мерки с цел да се избегнат евентуални припокривания. Също така интервенциите по ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще допълват тези, които ще бъдат изпълнявани в рамките на **двете програми за Европейско териториално сътрудничество**: (транснационалната програма за сътрудничество “Югоизточно европейско пространство” и междурегионалната програма за сътрудничество “INTERREG IV C”), както и интервенциите, които ще бъдат финансирани от **транс-граничните програми** България-Румъния, България-Гърция, България-Сърбия, България-БЮРМ и България-Турция.

3 Приоритетна ос 3: Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие

3.1 Обосновка и описание на приоритетната ос

Реализацията на тази приоритетна ос е насочена към опазване, възстановяване и подпомагане цялостното управление на видове и природни местообитания, попадащи в обхвата на националната екологична мрежа, изградена от защитени територии и защитени зони от НАТУРА 2000 (34% от територията на страната). Създаването на националната екологична мрежа има за цел опазването на приоритетни местообитания и видове. В случаите на унищожени или силно повлияни местообитания и видове се прилагат мерки за тяхното възстановяване, като типичен пример в това отношение са влажните зони, които са важни местообитания за различни растителни и животински видове, както и за мигриращи птици.

С цел подобряване управлението на защитените зони от НАТУРА 2000 трябва да се разработят планове за управление. Тези планове за управление са особено необходими в случаите, когато в зоните с местообитания и видове от Европейско значение се засягат много интереси и съществуват различни заинтересовани лица. Плановите за управление ще определят защитените зони и зоните където могат да се развиват различни дейности, както и специфичните мерки, свързани с опазването на природата.

В допълнение, всякакви инвестиционни дейности, изпълнявани в защитените територии и зони от НАТУРА 2000 трябва да са съобразени със специфичните консервационни цели и мерките, дефинирани в плановите за управление. Финансирането и изпълнението на инвестиционни дейности не трябва да противоречи на консервационните цели на зоните и техните планове за управление.

С цел мониторинг на напредъка в изпълнението на мерките за опазване върху местообитанията от НАТУРА 2000, трябва да се извърши картиране и оценка на настоящото разпространение на местообитанията в национален мащаб. Докладът за оценка ще даде основна информация за консервационния статус на видовете и местообитанията от директиви 79/409/ЕИО и 92/43/ЕИО.

Създаването на мрежата НАТУРА 2000 цели опазването на видовете и местообитанията, като един от инструментите за постигане на тази цел е повишаване информираността на

обществото. Информираността на обществото за важността на местообитанията и видовете ще се повиши чрез няколко кампании.

Много видове са застрашени от редица фактори и съществува необходимост от бързи мерки за осигуряване на тяхното оцеляване и опазване. Тези мерки ще бъдат дефинирани в отделен план за действие за всички видове. Плановете ще предвидят както краткосрочните, така и дългосрочните мерки за елиминиране на отрицателните фактори, влияещи върху видовете, и ще осигурят подходящи условия на техните местообитания.

Някои от важните местообитания, обхванати от Директива 92/43/ЕИО, са значително повлияни от антропогенни действия, което изисква мерки и действия за възстановяването им. Примери за подобни мерки могат да бъдат възстановяване на влажни зони или залесяването с местни видове.

Инвазивните видове са идентифицирани като един от факторите, които застрашават оцеляването както на видовете, така и на местообитанията. На този етап има малко данни на национално ниво за инвазивните видове и следователно изследване в тази област ще спомогне да се ограничи негативното им въздействие. В допълнение, това може да допринесе за разработване на насоки за бъдещи мерки и насоки за предпазване.

Естествената способност на видовете и местообитанията да се приспособяват към новите условия на средата (особено във връзка с измененията на климата) също се нуждае от подкрепа. Извънредни условия като повишаване на температурата, промяната във влажността, сушите, наводненията и др. могат да доведат до изчезване на видовете и разрушаване на местообитанията, особено в случаите, когато видовете и местообитанията имат малка способност за приспособяване. Приблизително 5.64% от общия бюджет на настоящата оперативна програма е предназначен за тази приоритетна ос.

По силата на РМС №122/02.03.2007 г., Министерският съвет извърши преглед на документацията за предложените от МОСВ защитени зони, които да бъдат включени в националния списък на защитените зони НАТУРА 2000. От предложените 196 проектозони от значение за Общността и 109 защитени зони за опазване на дивите птици, Министерският съвет официално приема за включване в националния списък на защитените зони НАТУРА 2000 180 проектозони от значение за Общността и 88 защитени зони за опазване на дивите птици. Разглеждането на останалата част от предложените зони е отложено във връзка с извършването на допълнителна инвентаризация, тъй като съгласно РМС №122 представената за тях документация е непълна. Инвентаризацията следва да приключи до октомври 2007 г. и резултатите да бъдат предоставени на Националния съвет по биологично разнообразие – консултативен орган, включващ представители на министерствата и структури в рамките на изпълнителната власт, научни и академични институти и НПО – който представлява първата инстанция за одобрение на потенциалните защитени зони НАТУРА 2000. Освен отложените съгласно РМС № 122 16 проектозони от значение за Общността и 21 защитени зони за опазване на дивите птици, на преразглеждане подлежат и други 29 проектозони от значение за Общността и 5 защитени зони за опазване на дивите птици, чието разглеждане бе отложено от Националния съвет по биологично разнообразие през септември и ноември 2006 г.⁵³

Разглеждането на тези зони бе отложено поради недостатъчна информация по отношение на видовете, местообитанията или границите на зоните. В тази връзка, нито една от зоните, включени в предложението – 225 проектозони от значение за Общността и 114 защитени зони за опазване на дивите птици не бе отхвърлена, но приемането на някои от тях (45 проектозони от значение за Общността и 26 защитени зони за опазване на дивите птици) бе отсрочено с цел извършването на последваща инвентаризация.

⁵³ Отбелязан е значителен напредък след приемането на ОПОС.

Процесът по определяне на защитените зони се очаква да приключи до края на 2007 г. и Република България да предостави на ЕК пълен списък със защитени зони от НАТУРА 2000.

Съгласно националното законодателство (Закона за биологичното разнообразие), защитените зони за опазване на дивите птици следва да бъдат приети в рамките на една година след тяхното одобрение от МС.

В съответствие с изискванията на Директивата за местообитанията, проектозоните от значение за Общността, одобрени от ЕК, следва да бъдат определени за специални консервационни зони в рамките на 6 години от датата на присъединяване. Този процес зависи и от одобрението от страна на ЕК на представения списък от проектозони от значение за Общността.

Във връзка с увеличаване на броя, честотата и интензивността на пожарите в националните паркове, природните паркове и резерватите и необходимостта от справяне с тези проблеми, належащо е реализирането на превантивни мероприятия и осигуряването на адекватна намеса за предотвратяване на рисковете за възникване на пожари и тяхното навременно и ефективно ограничаване и ликвидиране. За подобряване дейността при локализиране и ликвидиране на горски пожари в националните и природни паркове и резервати е необходимо осигуряване на специализирана летателна техника за мониторинг и гасене на горски пожари, което ще позволи ранното откриване и локализиране на пожари, възникнали в гористи и труднодостъпни места; съвременни специализирани автомобили с висока проходимост за гасене на горски пожари; осигуряване на специализирани автомобили за доставка на гасителни вещества и логистична подкрепа; доставка на индивидуална екипировка, защитни облекла, преносими мотопомпи и моторни триони, ранцеви пожарогасители, осветителни прибори, ръчни инструменти и др. с помощта на които личния състав да провежда ефективни гасителни действия и да бъде предпазен от въздействието на пожара; доставка на техника за прокарване на негорими ивици за ограничаване разпространението на пожарите и осигуряване на достъп на пожарните автомобили в непроходимите райони.

3.2 Цел на приоритетната ос

Основната цел на приоритетната ос е **намаляване и спиране загубата на биоразнообразие в страната.**

Тази цел ще се постига чрез развитие на националната екологична мрежа НАТУРА 2000 и осигуряване на устойчиво управление, опазване и възстановяване.

3.3 Индикатори за измерване изпълнението на приоритетната ос

Идентифицирани са следните индикатори за резултат и изпълнение (*result, output indicators*), с цел измерване напредъка по изпълнение на приоритетната ос.

Таблица 16 - Индикатори за приоритетна ос 3

Дефиниция на индикаторите	Мярка	Стойност през базовата година (2007)	Стойност в средата на периода (2010)	Стойност в края на периода (2015)	Източници на информация
Индикатори за резултат (<i>Result indicators</i>)					
Процент от видовете и местообитанията по Директива 92/43/ЕИО с определени оценки за природозащитен статус	%	0	2.6	80	МОСВ, бенефициенти – формуляри за кандидатстване; доклади за напредък по одобрени проекти
Индикатори за изпълнение (<i>Output indicators</i>)					

Дефиниция на индикаторите	Марка	Стойност през базовата година (2007)	Стойност в средата на периода (2010)	Стойност в края на периода (2015)	Източници на информация
Брой картирани защитени зони от мрежата НАТУРА 2000	брой	0	14	228	МОСВ, бенефициенти – формуляри за кандидатстване; доклади за напредък по одобрени проекти
Брой разработени/ актуализирани планове за управление на защитени територии и защитени зони от мрежата НАТУРА 2000	брой	0	14	44	МОСВ, бенефициенти – формуляри за кандидатстване; доклади за напредък по одобрени проекти
Брой местообитания и видове, за чието опазване са изпълнени дейности	брой	неприложимо	неприложимо	230	МОСВ, бенефициенти – формуляри за кандидатстване; доклади за напредък по одобрени проекти

3.4 Типология на дейностите, включени в приоритетната ос:

В рамките на тази приоритетна ос са предвидени за финансиране следните индикативни типове дейности:

- (1) Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на планове за управление на защитените зони от НАТУРА 2000. Горепосоченото включва пълен набор от научни изследвания/ подробни инвентаризации, необходими за окончателното завършване на процеса на определяне на местата. Дейността обхваща и оценка на състоянието и картиране на местообитанията от НАТУРА 2000 и тяхното географско разпространение в страната, както и изготвянето на доклад за благоприятния консервационен статус на видовете и местообитанията, включени в директиви 79/409/ЕИО и 92/43/ЕИО. Предвиждат се още помощни срещи, семинари, наемане на персонал за изследванията и набирането на бази данни, както и изследователски програми за определяне на ефективността на разработените планове. Консултациите със съответните заинтересовани страни и организацията на необходимите срещи и семинари за провеждане на дискусиите също ще бъдат възможни за финансиране.
- (2) Повишаване информираността на общините и населението за мрежата НАТУРА 2000⁵⁴ (напр. подготовка и организиране на информационни кампании и необходимите информационни материали (справочници, брошури, карти), семинари, симпозиуми, информационни материали за обучения, дейности за укрепване на капацитета, провеждане на проучвания за равнището на информираност по съответните теми, в случай, че необходимостта от това е обоснована).
- (3) Създаване на управителни органи на определените места от НАТУРА 2000 и по-нататъшната им подкрепа с оглед повишаване на административния капацитет и ефективността на публичната администрация. Дейностите могат да включват първоначално финансиране (пилотни проекти), предпроектни проучвания, управленски и институционални проучвания, създаване на мрежи за комуникация, създаване и поддръжка на интернет страници, обмяна на добри практики. Предвижда се и закупуването на оборудване, в случай, че такива се изисква за целите на създаването и

⁵⁴ Тези типове дейности не са насочени към специфични целеви групи като фермери, рибари и др. заинтересовани лица, които могат да бъдат засегнати от планове за управление по НАТУРА 2000. Техните нужди ще се покриват от други финансови инструменти/програми (напр. Програмата за развитие на селските райони).

управлението на управителните органи (вкл. офис и компютърно оборудване, оборудване за мониторинг, екипировка за гмуркане, фотоапарати и т.н.)

- (4) Изпълнение на дейности (вкл. инвестиционни и закупуване на оборудване), в съответствие с идентифицираните нужди (мерки) в (1) защитени зони от мрежата НАТУРА 2000 (2) защитени територии, свързани с опазване и възстановяване на местообитания и регулирано използване на видовете (т. е. включените в одобрените планове за управление). Дейностите могат да бъдат:
- пряко свързани и необходими за управлението на защитените зони и защитените територии, както и за постигането на благоприятен консервационен статус на местообитания и видове (например възстановяване на влажни зони, поддържане на високопланински тревни съобщества, подпомагане на гнездовия успех на застрашени видове птици и др., включително инфраструктурни проекти);
 - Свързани с устойчивото ползване на ресурсите в защитени територии и защитени зони (например еко-пътеки, създаване/ реконструкция на центрове за информация/ посетителски центрове, маркировка, наблюдателни платформи, осигуряване на лесен достъп за хора с увреждания до природните дадености/ природните забележителности в съответните зони, покупка на земя⁵⁵, разполагане на знаци и табели и др.).
- (5) Финансиране на дейности, свързани с опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в страната, като разработване на планове за действие за всички застрашени защитени видове, които са от световно/ европейско значение и изпълнение на залегалите в тях дейности; изпълнение на дейности по възстановяване на унищожени или антропогенно повлияни местообитания; проучване на влиянието на инвазивни видове и реализация на дейности за ограничаване на тяхното негативно влияние;
- (6) Изпълнение на дейности, целящи смекчаване на влиянието на климатичните промени върху биологичното разнообразие. Горепосоченото включва например финансирането на изследователски проекти, насочени към изпробване на нов метод на управление, който ще подпомага опазването на биоразнообразието и околната среда в широк смисъл (например сравнение на различни начини за управление на пасища с цел определяне на начина, който влияе най-добре на местните видове пеперуди в страната; възможно е и сравнение в рамките на Европа);
- (7) Подготовка на бъдещи проекти за последващо финансиране в рамките на приоритетна ос 3 на ОП “Околна среда 2007–2013 г.” (например технически задания, предпроектни, технически, институционални и други проучвания, проектиране и др.);
- (8) Мерки за борба с горските пожари в национални паркове, природни паркове и резервати (вкл. закупуване на летателна техника, високопроходимо специализирано оборудване и защитни средства, необходими за осъществяване на гасителни действия и осигуряване личния състав при борба с горски пожари).

Така описаните дейности ще бъдат допълнително групирани и разработени (в отделен документ) в мерки за изпълнение на ОП, с всички необходими и съпътстващи ги компоненти.

⁴⁰ В съответствие с правилата за допустимост за СФ и КФ за 2007-2013 г. (Регламент 1083/2006 г., Регламент 1080/2006 относно ЕФРР).

3.5 Източници на финансиране:

- **Европейски фонд за регионално развитие** – финансирането от фонда ще бъде максимум 85% от общите допустими разходи. По отношение на проектите, които генерират приходи, съгласно Регламент 1083/2006, максималната норма на финансиране от фондовете на ЕС ще бъде изчислена в съответствие с изискванията на чл. 55 (проекти, генериращи приходи) и чл. 53 (допустимост на разходите).
- **Национални средства** - съфинансирането по линия на националния бюджет ще бъде минимум 15% от общите допустими разходи в рамките на настоящия приоритет, както и на ниво отделен проект.

3.6 Категории за подкрепа от фондовете⁵⁶:

Във връзка с категоризацията на подкрепата от Структурните фондове и Кохезионния фонд за периода 2007 -2013 г., настоящият приоритет попада в обхвата на:

- Код № 51 – Насърчаване на биоразнообразието и защита на природата (вкл. НАТУРА 2000)
- Код № 81 – Механизми за подобряване на подготовката на политики и програми, мониторинг и оценка на национално, регионално и местно ниво, укрепване на капацитета за управление на политики и програми.

3.7 Бенефициенти:

Общински администрации, асоциации/сдружения на общини, структури на Министерство на околната среда и водите и Министерство на земеделието и храните, които отговарят за управлението, съответно, на националните и природните паркове, както и други структурни звена в рамките на тези две ведомства, които участват в/отговарят за управлението на местата от НАТУРА 2000 и на защитените територии, администрации, управляващи НАТУРА 2000, неправителствени организации, Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда⁵⁷, Министерство на вътрешните работи/Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението”.

3.8 Координация с другите програмни документи⁵⁸ за период 2007 – 2013 г.:

По отношение на сектор “биоразнообразие и опазване на природата”, изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще бъде основно насочена към постигане на съответствие с изискванията на европейското екологично законодателство в областта на националната екологична мрежа, изградена от защитени територии и защитени зони от НАТУРА 2000 (и по-специално към постигане на съответствие с изискванията на следните директиви на ЕО: Директива 92/43/ЕИО относно опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за местообитанията) и Директива 79/409/ЕИО относно опазването на дивите птици (Директива за птиците).

От друга страна **Програмата за развитие на селските райони** също предвижда дейности, насочени към подобряване на състоянието на сектор “земеделие”. По-специално, чрез нея ще се финансира компенсирателното на земеделските производители и частните собственици

⁵⁶ В Регламент на Съвета 1083/2006 не са обособени кодове за разходи по отношение на околната среда. Цитираните кодове са в съответствие с Регламент на Комисията 1828/2006, определящ подробните правила за прилагането на Регламент на Съвета 1083/2006 г. и Регламент 1080/2006 (от 31 юли 2006 г.).

⁵⁷ ПУДООС е определено за бенефициент съгласно допълнение на ОПОС, одобрено през 2012 г.

⁵⁸ Останалите оперативни програми, Националният стратегически план за развитие на селските райони и програмата към него, Националният стратегически план за рибарство и аквакултури и програмата “Рибарство и аквакултури” към него.

на гори, чиито места попадат в Националната екологична мрежа Натура 2000. Това ще е от съществено значение за изпълнението на мерките за опазване на различните местообитания и видове, включени в заповедите за определяне на зоните и в планове им за управление. Програмата ще финансира туристически дейности, както и дейности за популяризиране на природни/ културни забележителности с местно значение. При всички туристически дейности, финансирани в рамките на приоритет 3 от Програмата за развитие на селските райони и попадащи в рамките на места от НАТУРА 2000, преди одобряване на съответните проекти, те ще бъдат проверявани за съответствие с изискванията на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконови нормативни актове, както и с предвидените ограничения в заповедите за определяне на зоните и в техните планове за управление. В рамките на Програмата за развитие на селските райони ще се осигурява и финансова подкрепа за устойчиво използване на горите с цел опазване на околната среда и съхраняване на селския пейзаж. Предвидените мерки за залесяване на земеделски и неземеделски земи ще подпомогнат борбата срещу водната и ветрова ерозия, опустиняването и намаляване на неблагоприятните последици от затоплянето на климата. Лесистостта в страната ще се повиши и ще се увеличат източниците на възобновяема енергия. Възстановяването на потенциала за производство и въвеждането на превантивни мерки за частните собственици на гори ще окажат съществен принос за защитата срещу горските пожари.

ОПОС ще съфинансира операции, свързани с борбата с горските пожари (като закупуване на хеликоптери и специализирано оборудване, което да се използва за борба с горските пожари), високопроходими превозни средства за борба с пожарите, лични предпазни средства и др. с бенефициент Министерство на вътрешните работи - Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“. Превантивните дейности за срещу горски пожари, като закупуване на оборудване за противопожарни депа, строителство и подобряване на площадки за хеликоптери, извършвани от общини, частни собственици на гори, държавни лесничейства и национални паркове са допустими по мярка 226 “Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности” от „Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 г.“. ОПОС ще съфинансира мерки за борба с горски пожари, насочени към национални паркове, природни паркове и резервати. Така ще се постигне синергия и взаимно допълване между двете програми.

ОП “Регионално развитие” също ще осигурява финансова подкрепа за обновяване на природни и културни забележителности, представляващи туристически интерес. Програмата ще осигурява средства за популяризиране на природни/ културни забележителности с **национално значение** на цялата територия на страната, както и за развитие на регионални туристически продукти и маркетинг на дестинации. За всички туристически дейности, финансирани в рамките на приоритет 3 от ОП “Регионално развитие” и попадащи в рамките на места от НАТУРА 2000, преди одобряване на съответните проекти, те ще бъдат проверявани за съответствие с изискванията на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконови нормативни актове, както и с предвидените ограничения в заповедите за определяне на зоните и в техните планове за управление.

Предвид непрекъснатото повишаване на броя на пожарите в градски условия и лошото състояние на наличния технически парк, в рамките на **ОП “Регионално развитие”** се предоставя безвъзмездна финансова помощ (БФП) за ограничаване и предотвратяване на рисковете и щетите при пожари в градските агломерационни ареали. Средствата са насочени изцяло в подкрепа за борба с пожари в градска среда и ще бъдат използвани за закупуване на оборудване и автомобили, специализирани за оперативни дейности за работа в градска среда, за действия във високи сгради, при промишлени, химически аварии и др. Описаната техника ще разреши поне част от проблемите, осигурявайки необходимия технически ресурс за няколко години и гарантирайки адекватната реакция на районните служби за пожарна безопасност и защита на населението.

В подкрепа на демаркационната линия между интервенциите по двете оперативни програми, в операция 1.4 на ОПРР „Подобряване на физическата среда и превенция на риска“, е посочено, че в по-големите агломерационни ареали некачественото строителство както на жилищните, така и на индустриалните/търговските сгради и на инфраструктурата, в съчетание с неадекватното противопожарно оборудване и пожарни коли за градски условия, както и с лошото състояние на пожарните хидранти означава, че в много райони съществува риск от огромни щети в резултат на пожари. Това създава опасност не само за живота и имуществото, но и може да предизвика сериозно екологично замърсяване. Затова ще бъдат подкрепяни конкретни инвестиции за предотвратяване на риска в градски райони, в които рисковете от влошаване на качеството на градската среда и от екологично замърсяване вследствие на пожар са най-големи.

В допълнение, тъй като главно в периода 2007-2009 г. на територията на страната предстои да бъде изпълнявана значителна финансова подкрепа по програма **ФАР** за проекти в сфери, сходни на тези, обхванати от ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, ще бъдат взети необходимите мерки с цел да се избегнат евентуални припокривания. Също така интервенциите по ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще допълват тези, които ще бъдат изпълнявани в рамките на **двете програми за Европейско териториално сътрудничество**: (транснационалната програма за сътрудничество “Югоизточно европейско пространство” и междурегионалната програма за сътрудничество “INTERREG IV C”), както и интервенциите, които ще бъдат финансирани от **транс-граничните програми** България-Румъния, България-Гърция, България-Сърбия, България-БЮРМ и България-Турция.

4 Приоритетна ос 4: Техническа помощ

4.1 Обосновка и описание на приоритетната ос

Техническата помощ в рамките на ОП ще осигури необходимата подкрепа за управлението на програмата, нейното изпълнение, мониторинг, контрол и оценка, както и за мерки за публичност и популяризиране на програмата и за обмяна на опит. Всички дейности, свързани с ефективното администриране на ОП (подготовка, управление, мониторинг, контрол и оценка) трябва да са в съответствие с Регламент на Съвета 1083/2006 относно определянето на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд. Този приоритет ще подкрепя тяхното осъществяване. Тази приоритетна ос ще подкрепя изпълнението на дейностите, както и на всички проучвания, сметени за необходими от управляващия орган за правилното изпълнение на програмата и нейните приоритети. Приблизително 2,72% от общия бюджет на настоящата оперативна програма е предназначен за тази приоритетна ос.

От друга страна ефективната реализация на ОП изисква наличие на определен специфичен капацитет за подготовка и изпълнение (включително управление) на проекти в сектор “околна среда”. Тази приоритетна ос ще подкрепя и укрепването на съществуващия капацитет в страната, както и засилване на съществуващия капацитет по отношение на структурите, включени в общата система за управление на оперативната програма и не на последно място на общините като основен бенефициент на програмата и на други бенефициенти, идентифицирани в рамките на приоритетни оси 1, 2 и 3.

Приоритетната ос ще подкрепя и мерки за укрепване капацитета на институции, отговорни за прилагането на политиката по опазване на околната среда.

4.2 Цел на приоритетната ос

Основната цел на приоритетната ос е **ефективно управление на ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.” с цел повишаване на капацитета за усвояване в рамките на програмата и укрепване на капацитета на институции, отговорни за прилагането на политиката по опазване на околната среда.**

4.3 Типология на дейностите, включени в приоритетната ос:

В рамките на тази приоритетна ос се предвиждат за финансиране следните индикативни типове дейности:

- (1) Дейности, насочени към **осигуряване на необходимата подкрепа за изпълнение на ОП**. Основните дейности са свързани с:
 - оценка на постъпили проекти и техния подбор/ приоритизация (включително организация на сесиите на Комитета за избор и координация на проекти);
 - организация и провеждане на срещите на Комитета за наблюдение на ОП (и работните групи/ подкомитети към Комитета за наблюдение);
 - събиране и анализиране на данни за изпълнението и мониторинга на ОП;
 - финансиране на необходимите човешки ресурси, ангажирани изключително с изпълнението на стриктно посочени задачи за управлението, изпълнението, мониторинга, оценката, осигуряването на информация и публичност, контрола и одита на ОП (в съответствие с разработените национални правила);
 - извършване на одит и контрол на ОП и други разходи, свързани с тях (напр. разходи, свързани с проверки на място по операциите, изпълнявани в рамките на ОП);
 - осигуряване на необходимото оборудване за управлението и изпълнението на ОП;
 - подготовка, организиране и провеждане на обучения за управляващия орган на оперативната програма, дирекция ”Вътрешен одит”, Комитета (подкомитетите) за наблюдение и Комитета за избор и координация на проекти в рамките на програмата, с оглед укрепване на капацитета им;
 - извършване на проучвания, подготовка на експертни доклади, статистически анализи, тестове и оценки, включително такива от общ характер, свързани с начина на управление на ОП, както и наемане на външна експертна помощ за подобряване системата за изпълнение на ОП, а също и за подготовка на програмните документи за следващия програмен период;
 - подкрепа за изпълнението на бъдещи проекти (особено на такива, по които се предвижда инфраструктура) по приоритетни оси 1, 2 и 3, вкл.: (1) необходимите проучвания за оценка на техническите и управленски нужди, свързани с активите, които ще се изграждат в рамките на съответната приоритетна ос, (2) определяне на необходимостта от обучения и свързаните с тях разходи и (3) осигуряване на обучения за бенефициентите по съответната приоритетна ос с оглед укрепване на капацитета им за подготовка и представяне на проекти, провеждане на тръжни процедури, договаряне, точно изпълнение и управление на одобрените проекти, както и по-нататъшна правилна експлоатация и поддръжка на придобитите активи.
- (2) Дейности, насочени към **осигуряване на необходимата подкрепа за публичност и популяризиране на ОП**. Основните дейности са свързани с:
 - подготовка, организиране и изпълнение на Коммуникационния план за ОП, включително предвидените дейности за информация и публичност, както и за

разпространение на програмата; създаването и поддържането на интернет страница за ОП, информираща потенциалните бенефициенти за наличната помощ по програмата и резултатите от нейното изпълнение, създаване на информационен офис (център), наемане на необходимите човешки ресурси за дейностите за информация и публичност;

- подготовка, превод и разпространение на официалните документи, свързани с цялостното управление и изпълнение на ОП (например одобрената ОП, програмното допълнение, ръководства/ наръчници/ насоки и др., брошури и различни информационни пакети) до потенциалните бенефициенти и/ или обществеността;
- (3) Подготовка на бъдещи проекти за последващо финансиране в рамките на приоритет 4 от ОП “Околна среда 2007–2013 г.”.
- (4) Укрепване капацитета на институциите, отговорни за прилагането на политиката по опазване на околната среда (вкл., но не само техническо обезпечаване на дейностите по специализирано мониторинг и контрол на компонентите на околната среда, разработване и внедряване на информационни системи за прилагане на политиката за околна среда и др.).

Така описаните дейности ще бъдат допълнително групирани и разработени (в отделен документ) в мерки за изпълнение на ОП, с всички необходими и съпътстващи ги компоненти.

4.4 Източници на финансиране:

- **Европейски фонд за регионално развитие.** Финансирането от фонда ще бъде максимум 85% от общите допустими разходи.
- **Национално съфинансиране** – съфинансирането по линия на националния бюджет ще бъде минимум 15% от общите допустими разходи в рамките на настоящия приоритет, както и на ниво отделен проект.

4.5 Категории за подкрепа от фондовете⁵⁹:

Във връзка с категоризацията на подкрепата от фондовете за периода 2007-2013 г., настоящата приоритетна ос попада в обхвата на:

Код № 81 – Механизми за подобряване на подготовката на политики и програми, мониторинг и оценка на национално, регионално и местно ниво, укрепване на капацитета за управление на политики и програми;

4.6 Бенефициенти:

Управляващ орган, Комитет за наблюдение/подкомитети към него, Комитет за избор и координация на проекти по ОП, дирекция “Вътрешен одит” в МОСВ, работни групи, създадени за целите на ОП, бенефициенти, идентифицирани в рамките на приоритетни оси 1, 2 и 3.

⁵⁹ В Регламент на Съвета 1083/2006 не са обособени кодове за разходи по отношение на околната среда. Цитираните кодове са в съответствие с Регламент на Комисията 1828/2006, определящ подробните правила за прилагането на Регламент на Съвета 1083/2006 г. и Регламент 1080/2006.

4.7 Координация с другите програмни документи⁶⁰ за периода 2007 – 2013 г.:

По отношение на настоящата приоритетна ос, оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” ще предоставя финансова подкрепа за управлението, изпълнението, мониторинга, контрола и оценката на програмата, както и за мерки за публичност, популяризиране на програмата и обмяна на опит. ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще подкрепя укрепването на съществуващия капацитет на общините като основни бенефициенти и на други бенефициенти, идентифицирани в рамките на приоритетни оси 1, 2 и 3 чрез предоставяне на обучителни дейности, свързани със спецификата и особеностите на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”.

От друга страна, в рамките на **оперативна програма “Техническа помощ”** са включени обучителни дейности за местни и регионални власти по отношение на общите принципи, свързани с получаването на финансова помощ от Структурните и Кохезионния фонд на Европейския съюз, като например обществени поръчки, одитна пътека, верификации на разходите, финансово управление и контрол, хоризонтални принципи и др.

В допълнение, тъй като главно в периода 2007-2009 г. на територията на страната предстои да бъде изпълнявана значителна финансова подкрепа по програма **ФАР** за проекти в сфери, сходни на тези, обхванати от ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, ще бъдат взети необходимите мерки с цел да се избегнат евентуални припокривания.

⁶⁰ Останалите оперативни програми, Националният стратегически план за развитие на селските райони и програмата за развитие на селските райони към него, Националният стратегически план за рибарство и аквакултури и програмата за рибарство и аквакултури към него.

Е. Съответствие на политиките и законодателството на Европейската Общност

Съгласно изискванията на Регламент на Съвета 1083/2006, ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е съгласувана с политиките и приоритетите на Общността. Документът е разработен в сътрудничество с административните и социално-икономическите партньори, за да бъде осигурено по-добро качество на програмата и ефективно постигане на заложените в нея цели.

ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е разработена в съответствие със Стратегическите насоки за сближаване и отразява целите на новата Лисабонска стратегия за растеж и заетост. Изпълнението на ОП ще допринесе за повишаване на привлекателността на градските райони и осигуряване на задоволително качество и равнище на услугите. Развитието на екологичната инфраструктура е предпоставка за постигане на устойчив икономически растеж и по-добро качество на живот на населението.

ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е съгласувана с политиката на ЕС в сектор “околна среда” и отразява целите, дефинирани в чл. 174 от Договора за създаване на Европейската общност и Шестата екологична програма на Общността. В съответствие с новата стратегия на ЕС за устойчиво развитие, програмата ще подкрепя интегрираното управление на водните ресурси, ще поощрява повторната употреба и рециклирането, опазването на природните ресурси и по този начин ще допринесе за по-добро управление и ограничаване на прекомерното използване на природните ресурси, както и за осъзнаването на ползите от екосистемите.

Всички операции, финансирани чрез ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, следва да бъдат съобразени с европейското и национално законодателство в областта на околната среда, конкуренцията, държавните помощи и обществените поръчки. В рамките на ОП следва да се спазват и прилагат принципите на партньорство, устойчиво развитие и осигуряване на равни възможности.

1 Партньорство

В съответствие с регламентите на Европейския съюз за Кохезионния и Структурните фондове, ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е подготвена в сътрудничество и чрез консултации с административните, социалните и икономически партньори. За разработването ѝ бе създадена работна група, в която бяха включени представители на заинтересовани министерства, общини, областни администрации, екологични неправителствени организации, организации на и за хората с увреждания, научни организации, представители на работодателите, синдикатите и бизнеса.

Прилагането на принципа на партньорство беше разширено чрез участие на представители на работната група в открити обществени форуми за обсъждане и постигане на съгласие по основните цели и приоритети на различните ОП и съгласуваността между тях и Националния план за развитие.

Принципът на партньорство следва да се прилага и при изпълнението, мониторинга и оценката на ОП. Участието на идентифицираните при разработването на програмата административни, социални и икономически партньори е осигурено чрез прерастването на работната група в Комитет за наблюдение на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”. Той ще осъществява мониторинг по отношение на напредъка в постигането на целите на ОП и по този начин ще гарантира нейното ефективно и качествено изпълнение.

2 Устойчиво развитие

Политиката на Република България в сектор “околна среда” е насочена към постигането на хармонично, балансирано и устойчиво развитие. За преодоляването на основните заплахи за устойчивото развитие, Европейската стратегия от Гьотеборг определя цели и мерки, които да доведат до ограничаване на климатичните промени и увеличаване на използването на чиста енергия, повишено внимание към заплахите за човешкото здраве, по-отговорно управление на природните ресурси, подобряване на транспортната инфраструктура и управлението на земите. През юни 2006 г. бе приета новата Стратегия за устойчиво развитие, която определя общите цели по отношение на изменението на климата и чистата енергия, устойчивия транспорт, устойчивото производство и потребление, разглежда опасностите за човешкото здраве, по-доброто управление на природните ресурси, социалната интеграция, демографската структура и миграцията, както и борбата с бедността в световен мащаб.

Шестата екологична програма на Европейския съюз, с която са установени екологичните приоритети на Общността, е насочена към:

- стабилизиране на концентрациите на парникови газове в атмосферния въздух до ниво, което би предотвратило опасното антропогенно въздействие върху климата;
- опазване, съхраняване, възстановяване и развитие на функционирането на екосистемите, на природните местообитания, дивата флора и фауна, за да бъде спряно до 2010 г. опустиняването и загубата на биологично разнообразие, включително разнообразието от генетични ресурси;
- постигане на високо качество на живот и социално благосъстояние на гражданите чрез осигуряването на околна среда, в която нивото на замърсяване не оказва вредно въздействие върху човешкото здраве и природата и чрез насърчаването на устойчиво развитие на населените места. За целта е необходимо да бъде постигнато високо качество на повърхностните и подземни води и на атмосферния въздух, устойчиво използване на водите и водните ресурси; замяна на опасните химични вещества с по-безопасни химични вещества или по-безопасни алтернативни технологии, ограничаване на негативното въздействие на пестицидите и по-устойчивото им използване, значително ограничаване на броя на хората, изложени редовно на шумово замърсяване;
- по-ефективно управление и използване на ресурсите и управление на отпадъците, което да доведе до създаването на по-устойчиви модели на производство и потребление. По този начин ще бъде прекъсната връзката между използването на природните ресурси и образуването на отпадъци и нивото на икономически растеж и ще бъдат предоставени гаранции, че използването на природните ресурси не надвишава капацитета за възстановяване на околната среда. Индикативна задача за постигането на целта е до 2010 г. 22% от произведената в рамките на Европейската общност електрическа енергия да е от възобновяеми енергийни източници. За целта е необходимо и значително намаляване на количеството на отпадъците за обезвреждане, намаляване на опасните отпадъци, безопасно третиране и обезвреждане и насърчаване на повторната им употреба.

Очертавайки рамката на европейската екологична политика и в изпълнение на чл. 6 от Договора за създаване на Европейската общност, Шестата екологична програма следва да допринесе за интегрирането на изискванията за опазване на околната среда в политиките на Общността. Привличането на обществеността в процеса на вземане на решения и осигуряването на достъп до информацията, свързана със състоянието на околната среда, са решаващи за успеха на програмата.

В съответствие с екологичната политика на ЕС, Националната стратегия по околна среда 2005-2014 г. е насочена към:

- решаване на глобалните екологични проблеми: изпълнение на ангажиментите по протокола от Киото и Конвенцията на ООН по изменение на климата, постепенното прекратяване употребата на опасни химични вещества и препарати, които разрушават озоновия слой, и ограничаване и противодействие на процесите на опустиняване и деградация на почвите;
- опазване на природното наследство и поддържане на богато биологично разнообразие, опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и спиране на загубата на биологично разнообразие до 2010 г.; устойчиво използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на природните местообитания и екосистеми, опазване на разнообразието на видовете, на генетичното биоразнообразие и обезпечаване на биологичната сигурност;
- достигане и поддържане на високо качество на околната среда в градски населени места чрез постигане на съответствие с европейските стандарти за качество на атмосферния въздух; подобряване на управлението на отпадъците, включително чрез въвеждането на системи за разделно събиране, повторна употреба и рециклиране; подобряване на чистотата в населените места, намаляване на шумовото замърсяване и развитие на устойчиви и екологично чисти системи за градски транспорт;
- осигуряване на добро качество и достатъчно количество вода, включително чрез рационално използване на водните ресурси от стопанските сектори и обществото;
- по-тясно интегриране на политиката за околна среда в секторните и регионални политики: намаляване на замърсяването и предотвратяване на бъдещи въздействия върху околната среда в промишления и енергийния сектори, увеличаване употребата на възобновяеми енергийни източници и подобряване на енергийната ефективност, екологосъобразно управление на опасните химични вещества и препарати и контрол на риска от емисии на разтворители, екологосъобразно управление на производствени и опасни отпадъци, минимизиране на екологичните рискове от стари замърсявания, прилагане на екологосъобразни практики в селското стопанство и опазване на екологично чистите земи, развитие на устойчив туризъм и на екологично чисти транспортни системи с намалено въздействие върху околната среда.
- ефективното управление на околната среда, включително чрез подобряване на административния капацитет на институциите, прилагане на екологичното законодателство, привличане на обществеността в процеса на вземане на решения, касаещи околната среда и разширяване на достъпа до информация.

В ОП “Околна среда 2007-2013 г.” като инструмент за реализация на националната екологична политика, са формулирани цели и приоритети, чието изпълнение ще доведе до ограничаване на замърсяването на водите и подобряване качеството на питейните води чрез изграждането, реконструкцията, разширението и модернизацията на водоснабдителни и канализационни мрежи и селищни ПСОВ и ПСПВ; по-ефективно управление на отпадъците и насърчаване на тяхното рециклиране и екологосъобразно оползотворяване; спиране на загубата на биологично разнообразие посредством опазване и възстановяване на видовете и природните местообитания. В този смисъл изпълнението на програмата е насочено към постигането на екологичните приоритети на Общността.

Изпълнението на оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” ще съдейства за прилагане на изискванията на законодателството на ЕС, както и за повишаване на атрактивността на градските райони и съхраняване на техния екологичен потенциал. Инвестициите в екологична инфраструктура са свързани с устойчивост на икономическия

растеж и създаването на нови работни места. Те допринасят и за повишаване на сближаването и конкурентоспособността на регионите.

В допълнение, в рамките на инициативата “Региони за икономическа промяна”, УО на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” поема ангажимента да:

- а. направи необходимите постъпки за включване в основния програмен процес на новаторски операции, свързани с резултатите от мрежите, в които регионът е включен;
- б. предостави възможност за участие в Комитета за наблюдение (или програмния комитет) на представител (като наблюдател) на мрежата/ мрежите, в които регионът е включен, с цел докладване напредъка на дейностите, изпълнявани в рамките на мрежите;
- в. предвиди точка в дневния ред на Комитета за наблюдение (или програмния комитет) поне веднъж годишно, в рамките на която да се разглеждат дейностите на мрежите и да се обсъждат предложения, свързани с ОП;
- г. информира, в рамките на годишния доклад относно изпълнението на регионалните дейности, включени в инициативата “Региони за икономическа промяна”.

Изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще доведе до подобряване на качеството на живот на населението. Изграждането на необходимата инфраструктура за водоснабдяване и за събиране, отвеждане и пречистване на битовите отпадъчни води и за третиране на отпадъци е свързано както с преодоляване на здравно-екологичните рискове, така и с предоставянето на качествени екологични услуги на гражданите. Дейностите, свързани с опазването, възстановяването и подпомагането на цялостното управление на видовете и природните местообитания допринасят за по-отговорно управление на природните ресурси, което на свой ред спомага и за постигането на целите на Стратегията за устойчиво развитие на Европейския съюз.

ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е насочена към подобряването, запазването и възстановяването на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура в страната, водещи до подобряване качеството на живот на населението и повишаването на възможностите за инвестиции в икономиката. По този начин реализацията на ОП ще допринесе за постигането на стратегическите цели на Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013 г., насочени към постигане на висок и устойчив растеж и по-висока заетост.

3 Опазване на околната среда

Националната политика по околна среда отразява принципите на ЕС, свързани с опазването и подобряването на състоянието на околната среда и защитата на човешкото здраве, включително принципите “замърсителят плаща”, “обществеността има право да знае” и “превантивен контрол”. Тези принципи са в основата на действащото българско законодателство в областта на околната среда.

Законът за опазване на околната среда транспонира изискванията на Директива 2001/42/ЕО относно оценката на въздействието на някои планове и програми върху околната среда, с което се създава правната рамка за интегриране на изискванията за опазване на околната среда в секторните и регионални политики.

Екологичната оценка (ЕО) е насочена към идентифицирането на възможните значителни въздействия на плана/ програмата върху околната среда в национален и трансграничен

контекст и неговото потенциално въздействие върху човешкото здраве. В рамките на законоустановената процедура, възложителят на плана или програмата носи отговорност за разработването на доклад за ЕО. Екологичната оценка се извършва едновременно с разработването на съответния план/ програма, преди той да бъде окончателно приет. Целта е да бъде осигурена съгласуваност на плана/ програмата с целите и приоритетите на националната политика в областта на околната среда и с поетите от страната международни ангажименти. За да бъде гарантирана прозрачност в процеса на вземане на решения, касаещи опазването на околната среда, в рамките на процедурата за извършване на ЕО следва да се провеждат консултации с компетентните органи на централната и местна власт и с обществеността.

В съответствие с разпоредбите на европейското и национално екологично законодателство, ОП "Околна среда 2007-2013 г." е обект на ЕО. Целта е да бъде идентифицирано, описано и оценено въздействието на програмата върху околната среда и нейния принос за постигането на устойчиво развитие.

За да осигури прилагането на принципа за превантивен контрол, Законът за опазване на околната среда предвижда и процедура за извършването на оценка за въздействието върху околната среда на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии, която е в съответствие с изискванията на европейското законодателство и ратифицираната от Република България Конвенция по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) в трансграничен контекст. Тази процедура ще бъде прилагана при изпълнението на ОП "Околна среда 2007-2013 г.". Финансираните чрез оперативната програма операции, които попадат в обхвата на Директива 85/337/ЕИО, изменена и допълнена с Директива 97/11/ЕО, ще бъдат обект на ОВОС.

4 Равни възможности

Финансираните чрез ОП "Околна среда 2007-2013 г." операции следва да бъдат изпълнявани при спазване на принципите, залегнали в българското законодателство, хармонизирано с *acquis communautaire*, по отношение на осигуряване на равни възможности и предотвратяване на всички форми на дискриминация.

С цел да осигури ефективното прилагане на принципа на равните възможности, Република България транспонира *acquis communautaire* в своето национално трудово и антидискриминационно законодателство. Антидискриминационни разпоредби се съдържат и в нормативни актове като Кодекса за социалното осигуряване, Закона за насърчаване на заетостта, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за здравословни и безопасни условия на труд и Закона за защита срещу домашното насилие.

Кодексът на труда е нормативен акт, в който са съсредоточени разпоредбите на българското трудово законодателство. Приетият закон за неговото изменение и допълнение, в сила от 01.08.2004 г., въвежда допълнителни гаранции за предоставянето на равни права на работещите по срочни и безсрочни трудови договори и при пълно и непълно работно време, обявява за недопустима дискриминацията, произтичаща от различия в срока на трудовите договори и в продължителността на работния ден и задължава работодателите да предоставят на работниците и служителите своевременен достъп до информацията за свободните работни места. С приетите изменения се създават и нови видове отпуски за отглеждане на малко дете до навършване на определена възраст, които при равни условия могат да бъдат ползвани от всеки един от родителите и осиновителите.

Законът за защита срещу дискриминацията създава правната рамка на българското антидискриминационно законодателство. Неговият текст е съобразен с международните споразумения в областта на правата на човека, по които Република България е страна. Законът за защита срещу дискриминацията цели осигуряването на равенство на лицата пред

закона, равно третиране и равни възможности за участие в обществения живот, както и ефективна защита срещу дискриминация. Той отразява изискванията на директивите на Европейския съюз, като дава определения на пряката и непряка дискриминация, преследването (виктимизацията), подбуждането към дискриминация, сексуалния тормоз и расовата сегрегация.

Осъществяването на контрол върху прилагането на Закона за защита срещу дискриминация е възложено на Комисията за защита от дискриминация, която разполага с правомощия във връзка с установяване на нарушенията, налагане на санкции и даване на становища по проекти на нормативни актове за съответствието им със законодателството за предотвратяване на дискриминацията.

С Постановление № 313 на Министерския съвет от 26.11.2004 г. е създаден Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете, като постоянен орган към Министерския съвет. Съветът осъществява консултации, сътрудничество и координация между правителствените органи и неправителствените организации при разработването и провеждането на националната политика за равнопоставеност на половете. Той се председателства от Министъра на труда и социалната политика, в качеството му на централен едноличен орган на изпълнителната власт, който разработва, организира, координира и контролира осъществяването на държавната политика в областта на социалната закрила и социалното включване на рисковите групи и равните възможности за жените и мъжете. Създаденият с Постановление № 333 на Министерския съвет от 10.12.2004 г. Национален съвет за сътрудничество по етническите и демографските въпроси е консултативен и координиращ орган, който подпомага дейността на Министерския съвет, свързана с гарантиране на ефективно равно третиране на всички български граждани, независимо от тяхната етническа принадлежност.

Интегрирането на принципа за равните възможности в ОП “Околна среда 2007-2013 г.” обхваща всички мерки и дейности в периода на планиране, изпълнение, мониторинг и оценка, които директно въздействат или допринасят за осигуряването на равнопоставеност на жените и мъжете и интегрирането на социалните групи в неравностойно положение. В процеса на програмиране Министерството на труда и социалната политика е привлечено като партньор в работната група за разработване на ОП. Привлечени са също представители на Националния съвет на хората с увреждания, на браншови организации и на национално представените организации на работодателите и работниците, в качеството им на социални партньори. Този механизъм на представителство ще бъде приложен и при структурирането на Комитета за наблюдение на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”.

Реалното приложение на принципа за равните възможности при изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще бъде гарантирано чрез прилагане на индикатори, с които да се планира и оценява приноса на операциите към осигуряването на равни възможности, където това е приложимо и подходящо. Принципът ще бъде включен и в критериите за оценка на операциите, финансирани чрез ОП “Околна среда 2007-2013 г.”.

5 Защита на конкуренцията

В изпълнение на чл. 19, ал. 2 от Конституцията на Република България, законодателството създава и гарантира еднакви правни условия за стопанска дейност на всички граждани и юридически лица, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя. Законът за защита на конкуренцията, в сила от 08.05.1998 г., създава условия за насърчаване на конкуренцията и свободната инициатива в икономиката. Той предвижда мерки за защита срещу забранени споразумения, решения и съгласувана практика, злоупотреба с монополно и господстващо положение на пазара,

концентрация на стопанската дейност, нелоялна конкуренция и други действия, които могат да доведат до възпрепятстване, ограничаване или изкривяване на свободната конкуренция.

За прилагането на закона е създадена Комисия за защита на конкуренцията, която разполага с правомощия във връзка с упражняването на контрол, установяването на нарушения и налагане на санкции на нарушителите. По този начин тя регулира създаването на подходящи условия за свободна стопанска инициатива в реална конкурентна среда. Постановените от Комисията за защита на конкуренцията решения подлежат единствено на съдебен контрол от Върховния административен съд.

През 2003 г. беше приет Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на конкуренцията, което бе продиктувано от необходимостта от усъвършенстване на нормативната уредба на антимонополното право и по-пълното ѝ хармонизиране с европейското законодателство. Той допълва действащите правни норми, регламентиращи противодействието срещу вертикалните и хоризонталните картелни споразумения, злоупотребите с монополно и господстващо положение и концентрацията на стопански дейности и въвежда института на "съвместно господстващо положение". Разширени са и правомощията на Комисията за защита на конкуренцията по отношение на събирането на информация и доказателства в процеса на разследване.

5.1 Прилагане на правилата за държавни помощи

Всяко публично финансиране по настоящата програма трябва да бъде в съответствие с материалното и процесуално право в областта на държавните помощи, които са приложими към момента на отпускане на публичното финансиране.

Следователно, финансираните чрез ОП "Околна среда 2007-2013 г." операции следва да бъдат изпълнявани при спазване на законодателство на ЕС за държавните помощи, както и българското законодателство по отношение правилата за държавни помощи, което е хармонизирано с европейското.

Бе приет нов Закон за държавните помощи, в сила от 1 януари 2007 г., който е резултат от необходимостта за въвеждане на нова национална правна рамка, която е в съответствие с условията на Договора за създаване на ЕО и Регламентите на ЕС, които са директно приложими в България след присъединяването ѝ към Европейския съюз.

По силата на Закона за държавните помощи, Министърът на финансите носи отговорност за координацията, наблюдението и осигуряването на прозрачност при предоставянето на държавни помощи, с изключение на схемите за държавна помощ и индивидуална помощ в секторите "земеделие" и "рибарство", при които компетентен национален орган е Министърът на земеделието и храните. Министърът на финансите издава становища относно съответствието на проекти на нормативни актове със законодателството за държавните помощи, съветва органите предоставящи държавна помощ относно съвместимостта на планираната държавна помощ с нормативните изисквания и, при необходимост, предлага изменения, разглежда и предава уведомления за държавна помощ на Европейската Комисия, издава становища относно предоставянето на държавна помощ по групите освобождавания и минималните помощи (*de minimis aid*). В съответствие със своите компетенции, Министърът на финансите подготвя консолидиран годишен доклад за държавните помощи, предоставени на територията на Република България, и го представя на Народното събрание, Министерския съвет и Европейската Комисия. Той е отговорен и за разработването и представянето на ЕК на регионалната карта за държавните помощи на България.

Министърът на финансите поддържа и актуализира централен регистър на държавните помощи, в който се вписват предложените и отпуснатите помощи на национално,

регионално и местно ниво. Регистърът съдържа данни и за предоставените минимални помощи, с цел осъществяването на ефективен контрол върху установените за тях прагове и предотвратяване на евентуалното им натрупване над разрешените граници в полза на определено предприятие.

С приемането на Република България в Европейския съюз директно приложение намират разпоредбите на чл. 87 и чл. 88 от Договора за Европейската общност (сегашни чл. 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз) и регламентите на Съвета и Комисията в областта на държавните помощи. Европейската комисия ще разполага с изключителни правомощия във връзка с оценката и контрола на съвместимостта на държавните помощи с общия пазар.

След приемането на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” от ЕС, управляващият орган на програмата носи отговорност за съответствието на всяка финансирана операция с правилата за държавните помощи. Следователно, управляващият орган следва да се консултира с Министерство на финансите относно приложимата процедура, с оглед осигуряване на спазването на европейското и националното законодателство в областта на държавните помощи. По време на изпълнението на програмата, управляващият орган ще следи за спазването на установените тавани, за прилагането на правилото *de minimis* и за прилагане на груповите освобождавания по смисъла на Регламент на Съвета № 994/1998.

6 Обществени поръчки

Финансираните чрез ОП “Околна среда 2007-2013 г.” операции следва да бъдат изпълнявани при спазване на българското законодателство във връзка с правилата за възлагане на обществени поръчки, което е хармонизираното с европейското законодателство.

Законодателството на Република България в областта на обществените поръчки напълно транспонира изискванията на новите Директиви 2004/18/ЕО и 2004/17/ЕО на Европейския съюз. С приемането на Закона за изменение и допълнение на Закона за обществените поръчки (ДВ, бр. 18/28.02.2006 г.) и съответните подзаконовни нормативни актове бе установена нова законодателна рамка в областта на обществените поръчки. Тя е изградена на принципите на свободна и честна конкуренция, публичност и прозрачност, равно третиране и недискриминация. Тя съдържа разпоредби, въвеждащи процедурата на състезателен диалог, нови средства за обмен на информация и комуникация и ефективна система на обжалване. Всяко решение, действие или бездействие от страна на български възложители на процедура за обществена поръчка се разглежда от Комисията за защита на конкуренцията.

Законът за обществените поръчки и подзаконовите нормативни актове към него съдържат разпоредби, които определят категориите строителство, доставки на стоки и предоставяне на услуги, които са задължителен обект на обществени поръчки, видовете процедури и условията за избор на процедура за възлагане на дадена обществена поръчка, методите за определяне на стойността на договора за обществена поръчка, критериите за оценка на оферти (най-ниска цена или икономически най-изгодна оферта) и специфичните условия, при които кандидатите следва да бъдат отстранени от участие в процедурата. Той осигурява на всички икономически оператори гаранции за свободен достъп до информацията във връзка с процедурите за обществени поръчки на територията на страната.

В съответствие с директивите на ЕС са създадени специфични правила за възлагане на обществени поръчки от възложители, които извършват дейности във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги. Законът за обществените поръчки предоставя на възложителите възможността да определят допълнителни изисквания за изпълнението на договорите за обществени поръчки, свързани с опазването на околната среда, безработицата и откриването на нови работни места за хора с увреждания. Тази възможност се допуска в

рамките на общата забрана за предоставяне на предимство или необосновано ограничаване на участието на икономически оператори в процедурата за обществена поръчка.

С оглед осигуряване на прецизното и равнопоставено прилагане на закона е създадена Агенция за обществени поръчки към Министъра на икономиката и енергетиката (понастоящем Министерство на икономиката), която дава методически указания, разработва стандартни образци, събира и обобщава информация за съществуващата практика и осъществява мониторинг на системата за обществени поръчки, координира дейностите, свързани с обучения по законодателството във връзка с обществените поръчки, подкрепя процеса на електронно възлагане на обществени поръчки и популяризира добри практики. Агенцията отговаря още и за създаването и поддържането на Регистър на обществените поръчки и за предоставяне на информация на Европейската комисия.

В съответствие с поетите от Република България ангажменти по глава 21 “Регионална политика и координация на структурните инструменти”, управляващият орган на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” отговаря за установяването на ясна и прозрачна система за провеждане на процедурите за възлагане на обществени поръчки, която следва да гарантира прилагането на съответните принципи и изисквания. Агенцията за държавна финансова инспекция и Националната сметна палата осъществяват контрол върху ефективното и прецизно функциониране на системата.

Ж. Финансов план на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

Финансовият план на оперативна програма “Околна среда 2007–2013 г.” е разработен въз основа на финансовия план, заложен в одобрената на 21.12.2006 г. Национална стратегическа референтна рамка на Република България за периода 2007–2013 г. Реализацията на оперативна програма “Околна среда 2007–2013 г.” се подпомага финансово от два фонда на ЕС: Кохезионният фонд (в размер приблизително на 1,027 млрд. евро) и Европейският фонд за регионално развитие (в размер приблизително на 368 млн. евро).

Съгласно регламентите на ЕС за новия програмен период, дялът на съфинансирането от тези два фонда за всеки проект не може да надвишава следните тавани:

- 85% от публичните разходи за проекти, съфинансирани от Кохезионния фонд в рамките на цел “Сходство”. Понастоящем очакваният принос от Кохезионния фонд на ниво приоритет (в рамките на НСРР и ОП) е 85% от общия размер на допустимите разходи.
- 85% от публичните разходи за проекти, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие в рамките на цел “Сходство”.

Реализацията на ОП “Околна среда 2007–2013 г.” се подпомага финансово и от национални средства в размер на 246 243 472 евро, които представляват 15% национално съфинансиране за средствата от КФ и 15% национално съфинансиране за средствата от ЕФРР. Общият финансов пакет за реализацията на ОП “Околна среда 2007–2013 г.” възлиза на 1 641 623 149 евро. В рамките на този финансов пакет разпределението на средствата по приоритети е както следва:

- **За приоритетна ос 1** - Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух - са определени **73.63% от общите финансови средства по ОП. Приоритетът е финансиран от Кохезионния фонд.**
- **За приоритетна ос 2** – Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци - са определени **18.01% от общите финансови средства по ОП. Приоритетът е финансиран от Европейския фонд за регионално развитие.**
- **За приоритетна ос 3** – Опазване и възстановяване на биоразнообразието - са определени **5.64% от общите финансови средства по ОП. Приоритетът е финансиран от Европейския фонд за регионално развитие.**
- **За приоритетна ос 4** - Техническа помощ - са определени **2.72% от общите финансови средства по ОП. Приоритетът е финансиран от Европейския фонд за регионално развитие.**

Общата финансова рамка на ОП е определена основно на база на подхода “отгоре-надолу”. Финансовото разпределение между идентифицираните приоритетни оси е определено главно въз основа на комбинацията от следните два подхода:

- подход “отгоре-надолу”, като следствие от изпълнението на установените срокове за реализация на поетите ангажименти по време на преговорния процес;
- подход “отдолу-нагоре”, като следствие от възможните проектни предложения, които се подготвят за финансиране в МОСВ със средства от програма ИСПА.

С оглед определяне на относителната тежест на всеки приоритет, са взети под внимание следните фактори:

- ОП ще се изпълнява в рамките на ограничен времеви период (2007-2013 г.) и при ограничен финансов ресурс, следователно тя не би могла да разреши всички проблеми в сектор “околна среда” в страната и по тази причина е отчетена приоритизацията на инвестиционните нужди.
- Съблюдавани са изискванията на новото законодателство на ЕС, по-специално което регламентира, че:
 - По време на програмния период 2007-2013 г., програмите, финансирани от Структурните и Кохезионния фондове, определят само дългосрочни глобални цели и се съсредоточават върху ограничен брой приоритети (наречени приоритетни оси), които е вероятно да имат по-значително въздействие.
 - Една приоритетна ос следва да се финансира само от един фонд – в случая на настоящата ОП, от Кохезионния фонд или от Европейския фонд за регионално развитие.
- Размерът на средствата за съфинансиране от националния бюджет и от заеми от МФИ ще се одобрява от Министерството на финансите.
- Отчетена е допълняемостта с останалите ОП, разработвани в страната, и е избегнато финансирането на еднотипни проекти от повече от една ОП.

При изготвянето на финансовия план са отчетени и изискванията за присъединяване, произтичащи от преговорите по Глава 22, които представляват особено предизвикателство, по-конкретно във връзка с изпълнението на изискванията на директивите на ЕС в секторите “води” и “отпадъци” в рамките на договорените преходни периоди.

Предложеното разпределение на средствата по години е изготвено, отчитайки както натрупания опит в управлението на проекти, финансирани от предприєдинителните инструменти, така и въпросите, свързани с капацитета за усвояване на средствата.

Финансовите ангажименти на Европейския съюз по отношение на ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.” ще бъдат изпълнявани в съответствие с финансовия план, представен в следващата таблица.

Таблица 17 – Финансов план на постите ангажименти от ЕС по години на финансиране и по фондове на ЕС в евро

	Структурни фондове (ЕФРР)	Кохезионен фонд	Общо
	(1)	(2)	(3) = (1) + (2)
2007 г.			
В региони без преходна подкрепа	31 930 906	77 155 481	109 086 387
В региони с преходна подкрепа	0.00	0.00	0.00
Общо за 2007 г.	31 930 906	77 155 481	109 086 387
2008 г.			
В региони без преходна подкрепа	46 742 728	110 588 301	157 331 029
В региони с преходна подкрепа	0.00	0.00	0.00
Общо за 2008 г.	46 742 728	110 588 301	157 331 029
2009 г.			
В региони без преходна подкрепа	63 645 630	148 728 173	212 373 803
В региони с преходна подкрепа	0.00	0.00	0.00
Общо за 2009 г.	63 645 630	148 728 173	212 373 803
2010 г.			
В региони без преходна подкрепа	15 380 652	156 534 424	171 915 076
В региони с преходна подкрепа	0.00	0.00	0.00

	Структурни фондове (ЕФРР)	Кохезионен фонд	Общо
	(1)	(2)	(3) = (1) + (2)
Общо за 2010 г.	15 380 652	156 534 424	171 915 076
2011 г.			
В региони без преходна подкрепа	71 800 591	167 300 064	239 100 655
В региони с преходна подкрепа	0.00	0.00	0.00
Общо за 2011 г.	71 800 591	167 300 064	239 100 655
2012 г.			
В региони без преходна подкрепа	57 201 144	178 127 402	235 328 546
В региони с преходна подкрепа	0.00	0.00	0.00
Общо за 2012 г.	57 201 144	178 127 402	235 328 546
2013 г.			
В региони без преходна подкрепа	81 311 753	188 932 428	270 244 181
В региони с преходна подкрепа	0.00	0.00	0.00
Общо за 2013 г.	81 311 753	188 932 428	270 244 181

В Таблица 17 за всяка приоритетна ос, под формата на финансов план, са показани: (1) общият размер на средствата от фондове на ЕС – Кохезионен фонд и Европейски фонд за регионално развитие, (2) общият размер на средствата от публични национални източници на съфинансиране, (3) общият размер на финансовите средства за всеки приоритет и (4) процентът на съфинансиране от фондовете на ЕС.

Таблица 18 – Финансов план (ЕС + национални публични средства) за ОП по приоритети за 2007 – 2013 г. в евро

	Финансиране от Европейската Общност	Национално публично финансиране	Общ размер на финансовите средства	Процент на съфинанси- ране от ЕС	За информация	
					Принос от ЕИБ	Други
	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	(4)=(1)/(3)		
Приоритетна ос 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух – КФ	1 027 366 273	181 299 931	1 208 666 204	85%		
Приоритетна ос 2: Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци – ЕФРР	251 247 195	44 337 740	295 584 935	85%		
Приоритетна ос 3: Опазване и възстановяване на биоразнообразието – ЕФРР	78 750 242	13 897 102	92 647 344	85%		
Приоритетна ос 4: Техническа помощ - ЕФРР	38 015 967	6 708 700	44 724 667	85%		
ОБЩО	1 395 379 677	246 243 473	1 641 623 150			

В допълнение към горепосочената информация, в Таблица 19 е представен и финансовият принос от частни национални източници на съфинансиране за всяка приоритетна ос на ОП.

Таблица 19 – Финансов план (ЕС + национални публични средства + национални частни средства) за оперативна програма по приоритети за 2007–2013 г. в евро

	Финансиране от Европейската Общност	Национално публично финансиране	Национално частно финансиране	Общ размер на финансовите средства	Процент на съфинансиране от ЕС	За информация	
						Принос от ЕИБ	Други
	(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)	(5)=(1)/(4)		
Приоритетна ос 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух – КФ	1 027 366 273	181 299 931	0	1 208 666 204	85%		
Приоритетна ос 2: Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци – ЕФРР	251 247 195	44 337 740	0	295 584 935	85%		
Приоритетна ос 3: Опазване и възстановяване на биоразнообразието – ЕФРР	78 750 242	13 897 102	0	92 647 344	85%		
Приоритетна ос 4: Техническа помощ - ЕФРР	38 015 967	6 708 700	0	44 724 667	85%		
ОБЩО	1 395 379 677	246 243 473	0	1 641 623 150			

За информация и в съответствие с чл. 37, пар. “г” от Регламент 1083/2006, като Приложение 1 от настоящия вариант на документа (август 2015 г.), е приложена таблица с индикативно разпределение на общите разходи по категории, в която се използват вече дефинираните в рамките на всеки приоритет на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” кодове.

3. Институционална рамка за изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

I. Основни институции, участващи в рамката

1. Управляващ орган

С Решение на Министерския съвет № 965/16.12.2005 г. за управляващ орган за ОП “Околна среда 2007–2013 г.” е определена дирекция “Кохезионна политика за околна среда” в Министерство на околната среда и водите. С Постановление №58 на Министерския съвет от 14.03.2014 г. (обн., ДВ, бр. 27 от 2014 г., в сила от 25.03.2014 г.) Устройственият правилник на МОСВ е изменен, като дирекция “Кохезионна политика за околна среда” (УО) и дирекция „Фондове на Европейския съюз за околна среда“ (МЗ) се заличават и се създава една обособена **Главна дирекция „Оперативна програма Околна среда“**, която поема функциите на УО за програмни периоди 2007-2013 г. и 2014-2020 г. Работата на Главната дирекция се подпомага от две териториални звена (Велико Търново и Стара Загора)⁶¹.

Управляващият орган е отговорен за цялостното изпълнение на програмата. До приемането на Постановление №58 на Министерския съвет от 14.03.2014 г. дирекция „Фондове на Европейския съюз за околна среда“ в МОСВ изпълнява функциите на Междинно звено на ОПОС. С влизането в сила на това постановление, по оперативната програма не се делегират функции на Междинно звено.

Управляващият орган е отговорен за управлението и изпълнението на ОП в съответствие с принципа за добро финансово управление и по-специално за следното⁶²:

- гарантиране, че операциите са избрани за финансиране в съответствие с критериите, приложими за ОП и че съответстват на правилата на Общността и националните правила за целия период на тяхното изпълнение;
- осигурява предоставянето на съфинансираните продукти и услуги, както и че разходите по операциите, декларирани от бенефициентите са действително извършени и съответстват на правилата на Общността и на националните правила; проверки на място на отделните операции могат да бъдат извършвани въз основа на подходяща извадка, в съответствие с подробните правила, които ще бъдат приети от Комисията, съгласно процедурата, описана в чл. 103, пар. 3 от Регламент 1083/2006;
- осигуряване наличието на система за регистриране и съхранение в компютъризиран вид на счетоводните записи за всяка операция в рамките на ОП и събирането на информацията относно изпълнението, необходима за целите на финансовото управление, мониторинга, верификациите, одитите и оценката;
- гарантиране, че бенефициентите и други органи, които участват в изпълнението на операциите, поддържат или отделна счетоводна система или адекватен счетоводен код за всички транзакции, свързани с операцията, в съответствие с националните счетоводни правила;
- гарантиране, че оценките на ОП са извършени в съответствие с чл. 47 от Регламент 1083/2006;

⁶¹ Съгласно изменение на Устройствения правилник на МОСВ (ПМС № 102/2015 г. за изменение и допълнение на нормативни актове на МС, обн. ДВ, бр.32/05.05.2015 г., в сила от 05.05.2015 г.).

⁶² Съгласно чл. 60 от Регламент 1083/2006

- установяване на процедури, които гарантират, че всички документи, касаещи разходи и одити, необходими за осигуряване на адекватна одитна пътека, се съхраняват в съответствие с изискванията на чл. 90 от Регламент 1083/2006;
- гарантиране, че сертифициращият орган получава цялата необходима информация във връзка с процедурите и извършените верификации по отношение на разходите, за целите на сертифицирането;
- ръководство на работата на КН и осигуряване на необходимите документи, позволяващи качеството на изпълнение на ОП да бъде наблюдавано по отношение на нейните специфични цели;
- изготвяне, и след одобрение от КН, представяне на Европейската комисия на годишните и окончателния доклад за изпълнението на оперативната програма;
- осигуряване на съответствие с изискванията за информация и публичност, установени в чл. 69 от Регламент 1083/2006 и специфичните изисквания за изпълнение на мерките за информация и публичност, съдържащи се в Регламент 1828/2006;
- осигуряване на информация за Комисията, която ѝ дава възможност за оценка на големите проекти.

Управляващият орган е отговорен също за:

- предприемане на необходимите стъпки, за да се осигури информация от технически и финансов характер, която е необходима за изпълнението на ОПОС;
- извършване на плащания по ОПОС към бенефициентите;
- изготвяне на насоки и методически указания за изпълнението на ОПОС, които да се прилагат от бенефициентите;
- определяне на размера на финансовата корекция, която да бъде наложена по договор с изпълнител и/или по договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, по който е установена нередност.

Функциите и задачите на УО са подробно разписани в Системите за управление и контрол на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“, одобрени със Заповед на министъра на околната среда и водите.

2 Сертифициращ орган

Сертифициращият орган за ОП „Околна среда 2007–2013 г.“ е определен с Решение на Министерския съвет № 988/27.12.2005 г. Това е **дирекция “Национален фонд” в Министерство на финансите**. Сертифициращият орган ще бъде отговорен по-специално за следното⁶³:

- изготвяне и представяне на ЕК на сертифицирани декларации за разходи и на искания за плащане;
- сертифициране, че:
 - декларациите за направените разходи са точни, изготвени в резултат на надеждна счетоводна система и се основават на проверими съпровождащи документи;
 - декларираните разходи съответстват на приложимите правила на Общността и националните правила и са извършени във връзка с операции, избрани за

⁶³ Съгласно чл. 61 от Регламент 1083/2006

финансиране съгласно критериите, прилагани за програмата и в съответствие с правилата на Общността и националните правила;

- гарантиране, за целите на сертифицирането, че е получил от управляващия орган адекватна информация относно процедурите и извършените проверки/ верификации във връзка с разходите, включени в декларациите за разходи;
- отчитане, за целите на сертифицирането, на резултатите от всички одити, проведени от или от името на одитирация орган;
- поддържане на счетоводни записи в компютризирана форма за декларираните пред ЕК разходи;
- поддържане на справка за сумите, подлежащи на възстановяване и сумите, изтеглени след отмяна на цялото или на част от финансирането на ЕС за дадена операция. Възстановените суми следва да бъдат върнати в общия бюджет на Европейския съюз преди приключването на ОП, като те бъдат приспаднати от следващата декларация за разходи.

3 Одитиращ орган

Одитирацият орган за ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е определен с Постановление на Министерския съвет № 94/25.04.2006 г. Това е дирекция “Одит на средствата от ЕС” в Министерство на финансите. С Постановление № 346 на МС от 30.12.2008 г., в сила от 01.01.2009 г. дирекция “Одит на средствата от ЕС” се преобразува в Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз” към министъра на финансите. Одитирацият орган ще бъде отговорен по-специално за следното⁶⁴:

- гарантиране на провеждането на одитите за потвърждаване на ефективното функциониране на системата за управление и контрол на ОП;
- гарантиране, че одитите на операциите са извършени въз основа на подходяща извадка за потвърждаване на декларираните разходи;
- представяне пред Европейската комисия в рамките на 9 месеца след одобрението на ОП на стратегия за одит, обхващаща институциите, които ще провеждат одитите, използвания метод, метода за извадки за одити на операции и индикативното планиране на одити, за да гарантира, че основните органи са одитирани и че одитите са разпределени равномерно през програмния период;
- представяне пред Европейската Комисия на годишен контролен доклад, съдържащ констатациите от одитите, проведени през предходната година, в съответствие със стратегията за одит на ОП и отразяващ всички слабости, установени в системите за управление и контрол на програмата;
- изпращане на Европейската Комисия най-късно до 31.03.2017 г. на декларация за приключване, оценяваща валидността на исканията за плащане по крайния баланс и законосъобразността и точността на съответните транзакции, включени в окончателната декларация за разходи, която трябва да е придружена от заключителен контролен доклад.

Одитирацият орган ще гарантира, че одитната дейност се извършва в съответствие с международните стандарти за одит.

⁶⁴ Съгласно чл. 62 от Регламент 1083/2006

4 Дирекция “Вътрешен одит”

По силата на Постановление на Министерския съвет (обнародвано в ДВ, бр. 85/20.10.2006 г.) за изменение на Устройствения правилник на МОСВ, в рамките на Министерството на околната среда и водите е създадена **дирекция “Вътрешен одит”**, която е на пряко подчинение на Министъра на околната среда и водите и осъществява функцията по вътрешен одит на всички структури, програми, дейности и процеси в Министерството, включително на разпоредителите със средства на ЕС и на разпоредителите с бюджет от по-ниска степен към министъра, с изключение на второстепенните разпоредители с бюджет, в които е изградено самостоятелно звено за вътрешен одит, както и техните разпоредители с бюджет от по-ниска степен.

5 Орган за оценка на съответствието

Функциите на Орган за оценка на съответствието (общ за всички оперативни програми в България) съгласно чл. 71 от Регламент 1083/2006 ще се изпълнява от дирекция “Одит на средствата от Европейския съюз” в Министерство на финансите. Решението за това е взето от Министерския съвет през август 2006 г. Дирекция “Одит на средствата от ЕС” е отговорна за извършване на оценка на системите на оперативните програми и за даване на становище за тяхното съответствие с разпоредбите на Регламент 1083/2006. За извършване на оценка на съответствието (вкл. изготвяне на методология, извършване на одити за оценка на съответствието и изготвяне на доклади) на оперативните програми, дирекция “Одит на средствата от ЕС” се подпомага от външни експерти/ одитори.

6 Комитет за наблюдение на ОП “Околна среда 2007–2013 г.”

Мониторингът върху изпълнението на оперативната програма се осъществява от създаден за целта Комитет за наблюдение (КН). Процедурните правила за неговото функциониране са разработени от УО на ОП, съгласно чл. 63 от Регламент 1083/2006. Отделните институции/организации от българска страна са определили свои представители в КН. КН е официално създаден със заповед на Министъра на околната среда и водите. Функциите на КН са в съответствие с изискванията на Регламент 1083/2006. УО на програмата изпълнява ролята на негов секретариат. КН се състои от:

- председател (заместник–министър на околната среда и водите);
- членове (представители на централната администрация, на регионалните и местни власти, на социалните и икономическите партньори, на НПО, представител на ЕК със съветателни функции, съгласно Регламент 1083/2006);
- наблюдатели (представители на МФИ (при наличие на съфинансиране от тяхна страна)).

7 Комитет за избор и координация на проекти по ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.”

За целите на ОП “Околна среда 2007- 2013 г.” е създаден Комитет за избор и координация на проекти (КИКП). Основните задачи на този орган са:

- обсъждане и приоритизация на проектите, които са вече оценени, с цел подготвяне и предлагане на УО списък от проекти, които да бъдат одобрени за финансиране от ОП;
- разглеждане на проектите, които са вече оценени, от гледна точка на осигуряване на (1) териториална координация, (2) секторна координация (т.е. координация с

останалите ОП⁶⁵ с цел недопускане на припокриване между предложените дейности за финансиране и координация с други дейности, които имат подобна/ аналогична цел).

В състава на Комитета са включени представители на УО, на компетентните звена в рамките на МОСВ, както и представители на водещи министерства/ институции, имащи отношение към ОП като Министерство на финансите, Министерство на земеделието и храните, Министерство на регионалното развитие и благоустройството и др.

В резултат от своята работа, КИКП извършва координация и приоритизация на проектите, които да бъдат финансирани от ОП "Околна среда 2007-2013 г." въз основа на бюджета на програмата за конкретната година. След всяко свое заседание, КИКП подготвя и представя на ръководителя на УО на ОП доклад за координация и приоритизация на проекти, включващ списък с проекти за финансиране от ОП "Околна среда 2007-2013 г.", за окончателно одобрение.

II. Разпределение на задачите между управляващия орган и бенефициентите

1 Задачи на управляващия орган

1.1 Подготовка и изменение на програмата

- Организира и координира подготовката на ОПОС при спазване на принципа на партньорство и осъществява координацията на ОПОС с други програмни документи за съответния програмен период;
- провежда преговорите за ОПОС с компетентните структури на ЕК;
- осигурява разработването и промяната, при необходимост, на документи, съпътстващи ОПОС, с цел осигуряване на качествено изпълнение на програмата;
- осигурява провеждането на предварителна (*ex-ante*) оценка и екологичната оценка на програмата;
- осъществява подготовка и изменение, при необходимост, на Комуникационния план за ОПОС;
- инициира изменения на ОПОС или на други документи, отнасящи се до прилагането на оперативната програма и представянето им на КН за одобрение.

1.2 Подготовка, избор и одобрение на операции за финансиране

- Организира разработването на критериите за избор на проекти по ОПОС и внася критериите за одобрение от Комитета за наблюдение;
- предоставя консултации и организира разяснителни кампании и информационни дни за потенциални бенефициенти относно разработване и представяне на предложения за проекти;
- осигурява съответствие на насоките за кандидатстване /поканите за представяне на проектни предложения с националната политика и политиките на Европейския съюз в областта на държавните помощи;

⁶⁵ По специално, ОП "Регионално развитие 2007-2013 г."; ОП "Административен капацитет 2007-2013 г."; ОП "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013 г."; ОП "Развитие на човешките ресурси 2007-2013 г."; Националния стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2007-2013 г.

- определя изискванията за проектните предложения;
- изготвя и изпраща на бенефициентите покани за представяне на проектни предложения и дава разяснения по тях;
- изготвя и публикува насоките за кандидатстване за проекти от потенциални бенефициенти за одобрение за финансиране и дава разяснения по тях;
- организира регистрацията на проектни предложения при процедурите за подбор на проекти и при процедурите за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
- извършва оценка на капацитета на потенциални бенефициенти да управляват (административно, техническо и финансово) и изпълняват проекта и прилагат правилата за обществените поръчки;
- извършва оценка на проектите по смисъла на чл. 39 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 и организира представянето им на Европейската комисия за окончателно одобрение;
- сформира експертни работни групи, които извършват проверка на съответствието на проектните предложения с изискванията и критериите за оценка и изготвят доклад за извършената проверка;
- при провеждането на процедури за подбор на проекти, сформира оценителни комисии, които извършват оценка на подадените в срок проектни предложения и изготвят доклад за проведената оценка;
- организира създаването на Комитет за избор и координация на проекти (КИКП) по ОПОС;
- участва в КИКП по ОПОС;
- при процедури за подбор на проекти, разглежда възражения на кандидати, чиито проектни предложения са отхвърлени на етап административна оценка и допустимост и се произнася относно тяхната основателност;
- въз основа на доклада за оценка на капацитета на отделни потенциални бенефициенти да прилагат правилата за обществени поръчки и да управляват проекта, обект на одобрение, извършва оценка на риска;
- въз основа на оценката на риска определя мерките за предотвратяване и намаляване на риска, които да бъдат включени в договора/заповедта за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
- предоставя безвъзмездна финансова помощ на одобрените проекти, съответно прекратява процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
- уведомява писмено одобрените и неodobрените кандидати в процедури за подбор на проекти и в процедури за директно предоставяне за решенията на ръководителя на УО за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, както и за решенията за прекратяване на процедурата;
- подготвя проекта на договор/проекта на заповед за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедури за подбор и за директно предоставяне. Включва в проекта на договор/заповед всички условия, при които бенефициентът получава финансова помощ от фондовете на ЕС и мерките за предотвратяване и намаляване на риска;
- предприема необходимите стъпки за спазването от страна на бенефициента на изискванията относно държавните помощи, опазването на околната среда,

обществените поръчки и равните възможности в проектното предложение и за доказване на необходимото съфинансиране от страна на бенефициента (в случай че съфинансирането не е от държавния бюджет);

- осигурява подписването на договорите/заповедите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и подготвя и осигурява подписването на допълнителните споразумения към тях.

1.3 Провеждане на обществени поръчки за операциите

- Осъществява предварителен контрол за законосъобразност на документациите за обществените поръчки на бенефициентите за възлагане на дейността текущ одит на проекта;
- осъществява последващ контрол за законосъобразност на документациите за обществените поръчки на бенефициентите за възлагане на дейността текущ одит на проекта;
- осъществява последващ контрол за законосъобразност на обществените поръчки за строително-монтажни работи и строителен надзор;
- осъществява последващ контрол за законосъобразност на обществените поръчки за услуги и доставки, чиито прогнозни стойности попадат над праговете по чл. 45в, ал. 2 от Закона за обществените поръчки;
- осъществява последващ контрол за законосъобразност на обществените поръчки с възложители – дирекции в МОСВ, бенефициенти по програмата, за услуги и доставки, чиито прогнозни стойности попадат над праговете по чл. 19, ал. 2, т. 22 от Закона за обществените поръчки;
- осъществява предварителен и последващ контрол на допълнителните споразумения към сключени договори за обществени поръчки на бенефициентите в обхват съгласно сключените договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и съгласно утвърдени от министъра на околната среда и водите вътрешни правила;
- извършва последващ контрол за законосъобразност на проведените процедури за определяне на изпълнител по ПМС № 55/2007 г. (в сила до 31 март 2013 г.) и по ПМС № 69/2013 г. (в сила от 31 март 2013 г.) в обхват съгласно предвиденото в сключените договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
- при констатиране на нарушения и/или съмнения за нередности, включително свързани с проведената от бенефициента процедура за възлагане на обществена поръчка за строителство, доставки и/или услуги, включена в проект в рамките на ОПОС, уведомява при необходимост компетентната институция за финансова инспекция;
- определя размера на финансова корекция, която да бъде наложена по договор с изпълнител и/или по договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, по който е установена нередност.

1.4 Изпълнение на програмата и финансово управление

- Носи отговорността за доброто финансово управление на оперативната програма, както и за законосъобразността на транзакциите, осъществявани въз основа на получените финансови средства;
- изготвя предложения за реалокация на средства в рамките на ОПОС и представянето им пред Комитета за наблюдение на ОПОС;

- изготвя индикативни годишни работни програми;
- отговаря за разработването на системата за управление и контрол в съответствие с чл.58 от Регламент 1083/2006;
- гарантира разработването и разпространението към потенциалните бенефициенти на необходимите документи и насоки за точното изпълнение и доброто финансово управление на програмата;
- дава насоки и консултации на бенефициентите по време на изпълнението на проектите, одобрени за финансиране по приоритетни оси 1, 2, 3 и 4 на ОПОС, по отношение на различни аспекти на финансовото управление, мониторинга, докладването и техническото изпълнение;
- получава от бенефициентите доклади за напредък и искания за средства със съответната съпровождаща ги документация и извършва верификация на представените документи;
- въз основа на извършена верификация на разходите съобразно документацията на бенефициентите, подготвя седмична справка за верифицирани и одобрени суми по ОПОС;
- извършва авансови, междинни и окончателни плащания към бенефициентите след разпределянето на лимит по ОПОС;
- отговаря за финансовото планиране на ОПОС като изготвя необходимите документи във връзка с програмното бюджетиране и финансовото планиране, включително прогнози за плащанията по ОПОС и представянето им пред национални и международни институции;
- изпраща месечен финансов отчет за ОПОС в Министерство на финансите;
- изготвя и представя на Сертифициращия орган доклад по сертификация и декларация за допустимите разходи;
- изготвя всяка година прогноза за плащанията по ОПОС и я представя на СО;
- работи в тясно сътрудничество със СО при изпълнение на отговорностите, свързани с ефективното, правилно и ефикасно финансово управление и контрол.

1.5 Верификации и одити

- Установява писмени процедури за верификациите;
- осъществява верификация на представените от бенефициентите искания за средства, докладите за напредък на проекта и съпровождащите ги документи, посредством пълна проверка на предоставената документация, като верификацията включва формална проверка, проверка за допустимост и проверка за достоверност. Верификациите обхващат административните, финансови, технически и физически аспекти на изпълняваните проекти;
- извършва планирани проверки на място на бенефициентите по ОПОС, въз основа на резултатите от оценката на риска, проведена от УО, както и непланирани (ad hoc) проверки на място;
- в резултат на всяка проверка, изготвя доклад от проверката на място и го представя на бенефициента за предприемане на последващи действия;
- дава на бенефициента в докладите от проверката на място препоръки за последващи действия, съобразно резултатите от проверката;

- въз основа на извършената верификация на представените от бенефициента искания за средства изготвя доклади по сертификация и декларация за допустимите разходи през месеците януари, май и септември;
- отговаря за отчитането на включените в заявления за плащане към ЕК суми по двата фонда, съфинансиращи ОПОС – КФ и ЕФРР. След всяка верификация на разходи от УО се поддържа таблица за изчисляване на възможните загуби на средства от КФ и ЕФРР на ЕС в резултат от автоматичната отмяна на плащанията по правилото $N+2/N+3$;
- извършва равнение на информацията в ИСУН съгласно доклада по сертификация с въвежданата в SAP информация за извършените разходи по ОПОС;
- проверява съответствието на доклада по сертификация и декларацията за допустимите разходи (на хартиен носител) с въведената информация в ИСУН и SAP;
- получава от бенефициента достъп до информацията, включена в компютризираната счетоводна система (в съответствие с чл.14, ал.1 от Регламент № 1828/2006);
- установява и поддържа изчерпателна счетоводна система за регистриране и съхранение в електронен вид на информация за всички транзакции на ниво проект, като системата включва записване и съхранение на финансова информация, съпровождащи документи и доклади, в степента на изчерпателност, изисквана съгласно Регламент № 1083/2006 и Приложение III от Регламент № 1828/2006;
- събира и съхранява цялата информация, свързана с изпълнението на мерките на ОПОС, включително информацията за изпълнението на проектите, в пълно съответствие с изискванията на ЕК и националното законодателство;
- поддържа информация за проектите, които се изпълняват, като обобщава данните посредством ползването на регистри (в електронен формат). Информацията се поддържа в степента на изчерпателност, изисквана съгласно Приложение № III на Регламент № 1828/2006;
- отговаря и следи дали цялата документация за разходите, включително съпровождащите документи, се съхраняват от бенефициента в сроковете по чл. 90 от Регламент № 1083/2006;
- осигурява достъп на одитиращи институции при провеждане на одити;
- предприема необходимите превантивни и коригиращи действия, в резултат на заключенията и препоръките от одитните доклади на одитиращи институции;
- извършва месечни равнения на лимити и плащания между записите в счетоводната система и транзакциите по банковите извлечения;
- налага финансови корекции в съответствие с европейското и националното законодателство;
- установява писмени стандарти и процедури за извършването на проверки на място;
- следи за спазването на адекватна одитна пътека и съхранението на съответната документация на ниво УО и бенефициент;
- поддържа архив (информация) за органите, които съхраняват документация, свързана с извършени разходи и проведени одити (всички документи, задължителни за поддържане на адекватна одитна пътека и тяхното местонахождение), в съответствие с чл. 19 на Регламент 1828/2006;

- предоставя на СО адекватна информация относно процедурите и извършените проверки/верификации във връзка с разходите, включени в докладите по сертификация и декларацията за допустимите разходи;
- осигурява достъп на одитиращите и контролни органи по време на провеждане на одити и проверки на място и осъществява необходимите превантивни и коригиращи мерки, препоръчани в одитните доклади/докладите от проверки на място.

1.6 Мониторинг и докладване

- Предприема необходимите стъпки за спазването от страна на бенефициента на изискванията относно държавните помощи, опазването на околната среда, обществените поръчки и равните възможности при изпълнението на проектите;
- получава от бенефициентите, проверява и одобрява периодични доклади за изпълнение на ниво проект;
- обобщава получената информация от бенефициентите и подготвя необходимата информация за целите на докладването по ОПОС;
- събира и обработва информацията, необходима за мониторинга на процедурите на ОПОС и въвежда необходимите данни в ИСУН, съобразно своята оторизация;
- следи за изпълнение на препоръките за укрепване на капацитета на бенефициентите, които са включени в договорите/заповедите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
- подготвя годишен план, съобразно който координира и извършва проверки на място (планирани, ad hoc и свързани с верификация на разходите) на бенефициентите, като част от мерките, определени от УО за предотвратяване и намаляване на риска в договорите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
- осигурява достъп на одитиращи и контролни органи до съхраняваната от него документация при извършването на проверки на място и одити, и осъществява необходимите превантивни и коригиращи мерки;
- съблюдава изискванията за спазването на адекватна одитна пътека;
- събира и обработва цялата информация, необходима за мониторинга на ОПОС и въвежда в информационната система за управление и наблюдение необходимите данни на ниво приоритет и ниво програма;
- представя годишните доклади и окончателният доклад за изпълнение на ОПОС за одобрение на КН и впоследствие на ЕК;
- организира и участва в заседанията на КН;
- изпълнява функциите на секретариат на КН;
- осигурява, при необходимост, провеждането на текущи оценки, свързани с мониторинга на ОПОС;
- разработва специфичните и практическите насоки за изчисляването на индикаторите за изпълнение и резултат, и финансовите индикатори;
- разработва стандартни образци и съответните бланки (формуляри) за справките и докладите за напредък.

1.7 Публичност и информация

- Изготвя в съответствие с чл. 2 от Регламент №1828/2006, Комуникационния план на ОПОС, и в изпълнение на чл. 3 от Регламент № 1828/2006 го представя в ЕК, отразява бележките на ЕК (ако такива са представени) и го изпълнява;
- определя лице/а (служител/и), които отговарят за мерките за публичност, както и за осигуряването на информация за изпълнението на оперативната програма и информира за това ЕК;
- докладва за предвидените, текущите и изпълнените мерки за информация и публичност и изпълнява задълженията, вменени му в чл. 4, т. 1 от Регламент 1828/2006;
- изготвя информация относно изпълнените мерки за публичност за включване в годишния доклад на УО на ОПОС и окончателния доклад за изпълнението на ОПОС в съответствие с чл. 67 от Регламент 1083/2006, във връзка с чл. 4, т. 2 от Регламент 1828/2006;
- осигурява популяризирането на ОПОС в съответствие с чл. 5 от Регламент 1828/2006;
- организира и провежда встъпителни конференции за ОПОС, конференции, семинари и информационни срещи за обществеността и заинтересованите лица;
- подготвя, публикува и разпространява брошури и други информационни материали;
- определя изискванията за изпълнение на мерките за информация и публичност от страна на бенефициентите и предоставя насоки и консултации на бенефициентите относно всички въпроси, свързани с осигуряването на информация и публичност на ниво проект;
- следи изпълнението на техническите характеристики на мерките за информация и публичност на ниво проект;
- организира и провежда обучения и семинари за бенефициентите;
- разработва и поддържа Интернет страница за ОПОС;
- организира и координира целия процес на даване на разяснения по въпроси, свързани с управлението и изпълнението на ОПОС и по текущи процедури за подаване на проектни предложения;
- предприема действия по информиране на бенефициентите, че по силата на договора за безвъзмездна финансова помощ бенефициентите дават своето съгласие за публикуване на наименованието на бенефициента, наименованието на проекта и размера на предоставената безвъзмездна финансова помощ;
- следи дали мерките за информация и публичност се изпълняват в съответствие с Комуникационния план и с чл.7, ал.1 от Регламент № 1828/2006;
- следи за изпълнението на мерките за публичност на ниво ОПОС, в съответствие с Комуникационния план, и при необходимост предоставя консултации относно всички аспекти, свързани с изпълнението на мерки за информация и публичност на ниво проект;
- определя служител(и), които да следи(ят) и организира(т) развитието на човешките ресурси в рамките на главната дирекция;

- поддържа връзка с ЕК (Генерална дирекция „Регионална и урбанистична политика” чрез участие в мрежата „INFORM” за обмен на информация и добри практики) относно всички аспекти на Комуникационния план на ОПОС;
- организира действията предвидени в чл. 7, ал. 2 от Регламент № 1828/2006;
- поддържа връзка с медиите, с цел популяризиране на ОПОС, както на национално, така и на регионално ниво.

1.8 Автоматична отмяна на плащанията по ОПОС

Съгласно чл.97, ал. 1 от Регламент № 1083/2006 Европейската комисия уведомява държавата-членка и съответните органи за съществуващата възможност за автоматична отмяна на задълженията за плащания по ОПОС. Европейската комисия уведомява държавата-членка и съответните органи за размера на автоматичното освобождаване съобразно информацията, с която разполага.

2 Задачи за изпълнение от страна на Бенефициента

2.1 Подготовка на предложения за проекти

- Организира подготовката на предложения за проекти, в съответствие с изискванията за Структурните фондове и Кохезионния фонд, приложими за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, и в съответствие с насоките за кандидатстване/поканата за кандидатстване, публикувани за съответната процедура;
- представя подготвените проектни предложения на УО за одобрение за финансиране, в съответствие с насоките за кандидатстване/поканата за кандидатстване, публикувани за съответната процедура;
- представя при поискване разяснения/допълнителна информация по отношение на проектното предложение по време на оценителния процес, с цел да се поправят неточности в проектното предложение, като напълно се спазват принципите на равно третиране и недискриминация;
- след одобряване на съответния проект за финансиране по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, участва в подготовката на проект на договор за изпълнението на проекта, като впоследствие го подписва.

2.2 Провеждане на процедури за избор на изпълнител за целите на операциите

- Предприема всички необходими действия за навременната и качествена подготовка на необходимата документация за обществените поръчки и за правилното провеждане на процедурите за строителство/ доставки/ услуги, включени в одобрената за финансиране по ОП операция;
- предоставя проекта на документация за обществената поръчка за възлагане на дейността текущ одит на проекта на УО преди стартирането на процедурата за обществена поръчка за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност;
- предоставя документацията за проведената обществена поръчка за възлагане на дейността текущ одит на УО за осъществяване на последващ контрол за законосъобразност;

- предоставя документациите за проведените обществени поръчки за строително-монтажни работи и строителен надзор на УО за осъществяване на последващ контрол за законосъобразност;
- предоставя документациите за проведените обществени поръчки за доставки и услуги, чиито прогнозни стойности попадат над праговете по чл. 45в, ал. 2 от Закона за обществените поръчки на УО за осъществяване на последващ контрол за законосъобразност;
- когато бенефициентът е дирекция в МОСВ, предоставя документациите за проведените обществени поръчки за услуги и доставки, чиито прогнозни стойности попадат над праговете по чл. 19, ал. 2, т. 22 от Закона за обществените поръчки на УО за осъществяване на последващ контрол за законосъобразност;
- предоставя на УО допълнителните споразумения (анекси) към сключени договори за обществени поръчки за осъществяване на предварителен и последващ контрол в обхват съгласно сключените договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и съгласно утвърдени от министъра на околната среда и водите вътрешни правила;
- предоставя документацията за проведените процедури за определяне на изпълнител по ПМС № 55/2007 г. (в сила до 31 март 2013 г.) и по ПМС № 69/2013 г. (в сила от 31 март 2013 г.) на УО за извършване на последващ контрол за законосъобразност в обхват съгласно предвиденото в сключените договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
- подписва договорите със съответните изпълнители, избрани в резултат на проведените процедури за обществени поръчки / процедури за определяне на изпълнител по реда на ПМС № 55/2007г./ПМС № 69/2013 г.

2.3 Изпълнение на програмата и финансово управление

- Отговаря за ежедневното управление на операциите, одобрени за финансиране по ОП, включително всички административни, финансови, технически и физически аспекти на съответната операция;
- получава фактурите от изпълнителите и след тяхната верификация извършва плащания със собствени средства/ получен аванс от УО;
- подготвя искания за средства, включително декларации за разходи на ниво проект и доклади за напредък по проектите, придружени със съответните съпровождащи документи, и ги представя на УО за по-нататъшна обработка;
- създава и поддържа изчерпателна счетоводна система за регистрация и съхранение на информация в електронен вид за всички транзакции на ниво договор. Системата включва записване и съхранение на финансова информация, съпровождащите документи и доклади в степента на детайлност, съгласно Регламент 1083/2006 и Приложение III от Регламент на Комисията 1828/2006 относно неговото прилагане;
- гарантира, че УО и СО имат достъп до информацията, включена в изчерпателната компютъризирана счетоводна система (в съответствие с чл. 14, пар. 1 от Регламент на Комисията 1828/2006 относно прилагане на Регламент 1083/2006).

2.4 Верификации и одити

- Извършва ежедневни проверки, които обхващат административните, финансовите, техническите и физическите аспекти на операциите, в зависимост от конкретния случай;
- извършва верификация на фактури или други счетоводни документи, представени от изпълнителите, както и проверка на действителното извършване на строителните дейности/ доставените стоки/ извършените услуги, преди извършване на плащанията;
- осъществява изисканите/препоръчани последващи действия от докладите за верификация на УО, както и от одитните доклади, в съответствие с определените срокове;
- поддържа адекватна одитна пътека на ниво проект, и съхранява цялата документация за разходите по операциите (като оригинали или на подходящ електронен носител), включително цялата съпровождаща документация в сроковете по чл. 90 от Регламент № 1083/2006;
- осигурява достъп на УО по време на провеждане на верификации и на одитиращите институции по време на провеждане на одити.

2.5 Мониторинг и докладване

- Събира и обработва информацията, необходима за мониторинг и оценка на одобрените проекти с оглед въвеждането ѝ в ИСУН;
- подготвя необходимите периодични мониторингови доклади – тримесечни, годишни и окончателни (включително за напредъка по индикаторите) и ги представя за одобрение на УО.

III. Оценка на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

Оценката се извършва в съответствие с Регламент на Съвета 1083/2006 с цел да подобри качеството, ефективността и съответствието между целите на финансовата помощ от Общността и изпълнението на програмата. В съответствие с чл. 47-49 от Регламент 1083/2006 е предвидено извършването на три основни типа оценки:

- Предварителна оценка (*ex-ante*; преди да започне изпълнението на оперативната програма)

Предварителната оценка има за цел да оптимизира разпределението на бюджетните средства и да подобри качеството на програмиране. Тя идентифицира и оценява средносрочните и дългосрочните потребности, целите за постигане, очакваните резултати, количествените цели на оперативната програма, съответствието на предложената стратегия с приоритетите на Общността и качеството на процедурите за изпълнение, мониторинг, оценка и финансово управление. Предварителната оценка е извършена с финансиране от програма ФАР (чрез външни независими оценители).

Извършена е преценка на необходимостта от извършване на екологична оценка за оперативната програма и е издадено положително решение от компетентния орган (МОСВ). Екологичната оценка е съществена част от предварителната оценка и е извършена в съответствие с изискванията на Директива 2001/42/ЕО относно оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда. Тази директива е транспонирана в националното законодателство през 2004 г. Препоръките от предварителната оценка са взети предвид в окончателния вариант на настоящата оперативна програма.

- Текущи оценки (*on-going*; през периода на изпълнение на оперативната програма)

ОП ще бъде оценявана само когато е необходимо, т. е. когато системата за мониторинг и контрол идентифицира реални или потенциални проблеми при изпълнението или когато има стратегическа нужда да се оцени приноса на програмата към европейски или национални цели. Текущите оценки могат да бъдат стратегически (оценки, насочени към политиките) или оперативни (оценки, насочени към изпълнението).

Съществуват два специфични случая, свързани с мониторинга на ОП, в които трябва да се извърши текуща оценка:

- Когато информационната система за мониторинг разкрива значително отклонение от първоначално поставените цели;
- Когато е предложено ревизиране на програмата (свързано със съществени изменения).

В съответствие с принципите на субсидиарност и пропорционалност (чл. 13 от Регламент 1083/2006), държавата-членка е отговорна за мониторинга на ОП, за извършване на текущи оценки и за предприемане на коригиращи действия при възникване на проблеми. Текущите оценки на настоящата ОП ще бъдат управлявани от УО и ще бъдат извършвани от външни независими консултанти. ЕК също може да извършва текущи оценки по собствена инициатива, в партньорство със държавата-членка.

Във връзка с текущите оценки следва да бъде разработен План за оценки, чиято основна цел е да предостави обща рамка и да осигури ефективното използване на оценките като интегриран механизъм за управление по време на изпълнението на програмата.

- Последваща оценка (*Ex-post* оценка; след края на програмния период)

Последващите оценки се извършват от Комисията за всяка отделна цел, в тясно сътрудничество с държавата-членка и УО, съгласно чл. 49 от Регламент 1083/2006. Последващата оценка обхваща всички оперативни програми по всяка цел и разглежда в каква степен са използвани средствата, ефективността и ефикасността на програмирането на фондовете, както и социално-икономическото въздействие. Последващата оценка следва да бъде приключена до 31 декември 2015 г.

За целите на мониторинга и оценката се използват съответните индикатори за изпълнение и резултат, по възможност заедно с подходящи финансови индикатори. Специфичните и практически насоки за изчисляването на гореспоменатите индикатори са включени в процедурния наръчник на УО. Докладите за мониторинг се изготвят по стандартни образци.

IV. Финансово управление и контрол на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

УО, заедно със СО, носи отговорността за доброто финансово управление на ОП, както и за законосъобразността на транзакциите, осъществявани въз основа на получената финансова подкрепа.

1 Информация за компетентния орган за получаване на плащанията от ЕК и за компетентния орган за извършване на плащания към бенефициентите

1.1 Компетентен орган за получаване на плащанията от ЕС

С Решение на Министерски съвет № 988/27.12.2005 г. **Министерство на финансите – дирекция “Национален фонд”** е определена за орган за получаване на плащанията от ЕК по линия на Структурните фондове и Кохезионния фонд.

1.2 Компетентен орган за извършване на плащания към бенефициентите

По отношение на ОП “Околна среда 2007–2013 г.” плащанията към бенефициентите се извършват от УО за ОПОС. До 25.03.2014 г. плащанията са се извършвали от дирекция “Фондове на ЕС за околна среда” в МОСВ.

1.3 Сертифициране и плащания

СО, който същевременно е и компетентен орган за получаване на плащанията от ЕК отговаря за сертифицирането на разходите и за плащанията от ЕК. По отношение на сертифицирането, той отговаря по-специално за изготвяне и представяне на ЕК на сертифицираните декларации за разходи и исканията за плащане в електронен формат. СО сертифицира, че:

- декларацията за разходи е точна, изготвена в резултат на прилагането на надеждна счетоводна система, и е основана на проверими съпровождащи документи;
- декларираните разходи съответстват на приложимите правила на Общността и националните правила и са извършени във връзка с операции, избрани за финансиране съгласно критериите, прилагани за програмата и в съответствие с правилата на Общността и националните правила.

С оглед на горепосоченото, сертифициращият орган следва да гарантира, че получената информация за процедурите и извършените верификации по отношение на разходите, включени в декларациите за разходи, е достатъчно основание за сертифициране, посредством:

- верифициране на съответствието на сумите, за които са предявени искания, с базата данни;
- верифициране на точността при изчисляването на общата стойност на допустимите разходи;
- отчитане на резултатите от всички одити, проведени от или от името на ОО/одитиращите институции на ЕК;

По отношение на плащанията, СО носи отговорност за изпълнението на следните дейности:

- получаване на средствата от ЕФРР, ЕСФ и КФ;
- прехвърляне на средствата от ЕФРР, ЕСФ и КФ и средствата от съфинансирането (съобразно случая) на УО;
- изготвяне и представяне в ЕК на прогноза за разходите;
- изготвяне и представяне в ЕК на актуализирани прогнози за плащанията, въз основа на прогнозите на УО;
- възстановяване на ЕК на недопустимите разходи или неизползваните средства, вкл. лихви по закъснели плащания;

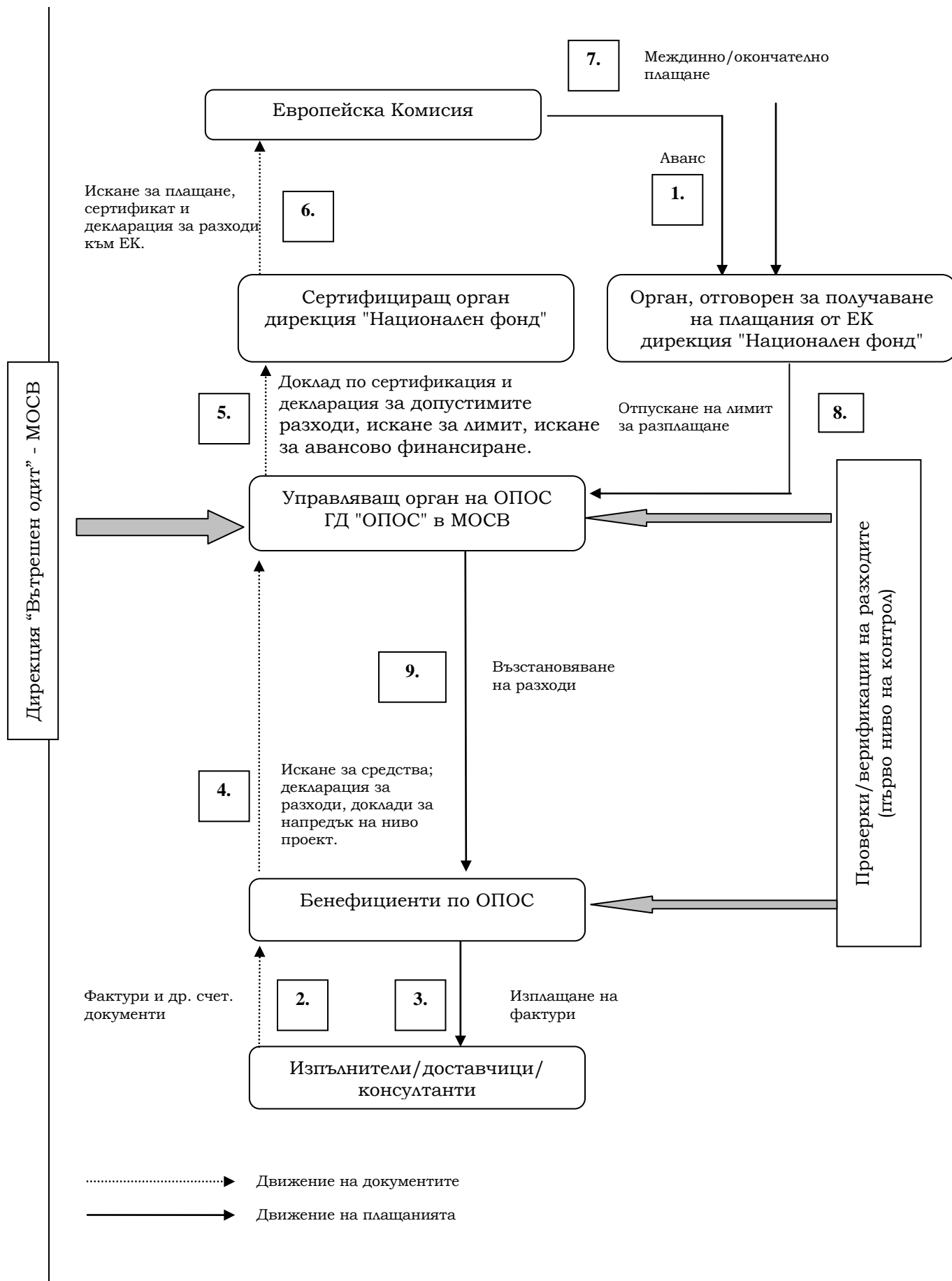
УО следва да работи в тясно сътрудничество със СО при изпълнение на отговорностите, свързани с ефективното, правилно и ефикасно финансово управление и контрол, за да се гарантира, че:

- средствата се използват по най-ефективния начин, с оглед постигане на целите на ОП;
- разходването на средствата се отчита публично пред ЕС и държавата-членка;
- бюджетният контрол е ефективен;
- финансовия план се спазва;
- сключването на договори е в рамките на бюджета;
- налице е правилно търгуване на стоките и услугите по финансираните проекти (търгуването се осъществява в съответствие с правилата на ЕО и националните правила и взема предвид съотношението качество/ цена);
- финансовите документи, изпращани на ЕК и други институции са верни, точни и пълни (средствата са разпределени правилно; не са налице грешки и всички съответни разходи са включени);
- плащанията към бенефициентите се извършват редовно, без неоправдани закъснения и в пълния им размер;
- средствата за съфинансиране се осигуряват в съответствие с планирането;
- плащанията се осчетоводяват правилно;
- нередностите се докладват в съответствие с регламентите на ЕС;
- всички неправилно платени суми се възстановяват незабавно и в пълния им размер;
- неизползваните или възстановени средства се ангажират отново в рамките на съответната ОП;
- избягва се отмяната на финансовите ангажменти – по-специално по отношение на правилото $n+3/ n+2$;
- приключването на всяка ОП се осъществява своевременно и без затруднения.

За целите на сертифицирането на разходите към ЕК, верификации се извършват на три нива – на ниво бенефициент, на ниво УО, и на ниво СО.

2 Описание на финансовите потоци по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

На следващата схема е представена системата на финансовите потоци и плащания по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, основните участници в процеса и основните документи, необходими по време на различните етапи от цялостния процес на финансово управление.

По отношение на процесите от 1 до 9, дадени в схемата по-горе, се извършват следните действия:

- 1 Европейската комисия извършва авансово плащане по оперативната програма.
- 2 Строителят/ доставчикът/ консултантът издава фактура или документ с еквивалентна доказателствена стойност на името на бенефициента. Бенефициентът верифицира получените документи за тяхното съответствие с документацията по договора (техническото задание, техническата спецификация и т.н.). Той осъществява също и ежедневни проверки на операциите, осъществявани от строителя/ доставчика/ консултанта.
- 3 Бенефициентът плаща фактурата със собствени средства въз основа на верификацията на фактурата и ежедневните проверки на операциите.
- 4 Бенефициентът изготвя искане за средства и декларация за разходи на ниво проект, както и доклад за напредък по проекта и ги предоставя на УО, заедно с копията от фактури/ документи с еквивалентна доказателствена стойност.
- 5 УО осъществява верификация (посредством проверка върху 100% от предоставената документация) на представените от бенефициентите искания за средства, декларации за разходи на ниво проект, докладите за напредък по проекта и съпровождащите ги документи. Верификацията включва формална проверка, проверка за допустимост и проверка за достоверност. УО осъществява още проверки на място на бенефициентите, избрани в резултат от проведената оценка на риска. Въз основа на извършената верификация на представените от бенефициента искания за средства УО изготвя доклад по сертификация и декларация за допустимите разходи, искане за лимит – в случаите, в които не разполага със свободни лимити и искане за авансово финансиране и ги представя на СО.
- 6 СО сертифицира, че декларацията за разходи, получена от УО:
 - е точна;
 - основана е на проверими съпровождащи документи;
 - изготвена е в резултат на прилагането на надеждна счетоводна система;
 - разходите са в съответствие с приложимите правила на Общността и националните правила;
 - разходите са извършени във връзка с операции, избрани за финансиране, в съответствие с критериите, приложими за ОП;
 - получена е надеждна информация от УО по отношение на процедурите и извършените верификации във връзка с разходите, включени в декларацията за разходи;
 - взети са под внимание резултатите от всички одити, извършени от или от името на ОО.

В резултат на сертифицирането, СО подготвя искане за плащане в електронен формат и го представя на ЕК, заедно със сертифицирана декларация за разходи. Изпращането на исканията за плащане от СО към ЕК следва да се извършва 3 пъти годишно, като последният срок за представяне е 31 октомври на съответната година. Също така, до 30 април всяка година, СО изпраща на ЕК обобщени прогнози за исканията за плащане за текущата и следващата финансова година.

- 7 ЕК осъществява плащане по сметка на органа, отговорен за получаване на плащанията от ЕК не по-късно от 2 месеца след датата на регистриране на искането за плащане, в случай че няма преустановяване на плащанията.
- 8 В резултат на одобрението получената документация и сертифицирането на разходи, СО отпуска лимит по сметката на УО за одобрената сума в национална валута.
- 9 УО възстановява средствата на бенефициентите.

3. Счетоводна система, използвана за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

За целите на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” се поддържа аналитична система с двустранно счетоводно записване, покриваща всички финансови операции по ОП, включително и тези по договорите. Счетоводната система осигурява съответните записи на всички операции, кодирани по приоритет, операция, договор, източник на финансиране и т.н.

Компютъризираната счетоводна система за нуждите на ОП „Околна среда 2007-2013 г.” е SAP R/3 базирана счетоводна система, използвана от Сертифициращия орган.

УО поддържа съответните счетоводни записи, свързани с извършването на плащания към бенефициентите.

4. Разкриване и докладване на нередности

Нередностите са нормативно уредени в Регламент на Комисията 1828/2006 и Регламент на Съвета 2988/95 относно защита на финансовите интереси на Европейските Общности, които установяват условията за докладване на нередности и за контрол върху и възстановяване на средства, получени като безвъзмездна финансова помощ от ЕС. В съответствие с Регламент на Комисията 1828/2006, нередности, включващи загуба на средства от ЕС на стойност по-ниска от 10 000 евро, не се налага да бъдат докладвани на Комисията, освен по нейно искане. Следователно, на Европейската Комисия следва да се докладват нередности на стойност по-висока от 10 000 евро и всички умишлено причинени нередности.

5. Одит

В съответствие с чл. 58, пар. “е” от Регламент на Съвета 1083/2006., системите за управление и контрол на оперативните програми следва да включват съответните мерки за одитиране на ефективното функциониране на тези системи.

5.1 Институции, извършващи одити по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

ОП “Околна среда 2007-2013 г.” е обект, както на вътрешен, така и на външен одит. Вътрешният одит на дейността на главна дирекция „Оперативна програма „Околна среда““ се осъществява от дирекция “Вътрешен одит” в МОСВ. Одитите на ОП се извършват от името на ОО (ИА "Одит на средствата от ЕС" към министъра на финансите), който носи отговорността за цялостната координация на одитната дейност по отношение на Структурните фондове и Кохезионния фонд.

Външни одити за целите на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” могат да се извършват както от национални, така и от Европейски одитиращи институции, и по-специално от:

- ИА “Одит на средствата от ЕС”, в качеството ѝ на ОО за Структурните фондове и Кохезионния фонд в България;

- Сметната палата на Република България, в качеството ѝ на върховен орган за независим външен одит върху институциите, разпоредители със средства от държавния бюджет и бюджета на ЕС;
- Европейската сметна палата, в качеството ѝ на орган, осъществяващ външен одит върху изпълнението на бюджета на ЕС;
- Служби на Европейската комисия.

5.2 Видове одити, извършвани по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

За програмния период 2007-2013 г. Комисията изисква предварителна оценка за съответствието на системите за управление и контрол на оперативните програми, която да се извърши от орган, независим от УО и СО. В България, дирекция “Одит на средствата от ЕС” (понастоящем ИА ОСЕС) е определена да изпълнява функциите на орган за оценка на съответствието. Следователно, ОО извършва оценка (сам или чрез външни експерти) на системите и представя на Европейската комисия доклад и мнение относно съответствието на системата за управление и контрол, установена за целите на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, както и на останалите оперативни програми, с изискванията на Регламент 1083/2006. Докладът за оценка на съответствието се изпраща преди представянето на първото искане за междинно плащане по ОП или най-късно дванадесет месеца след одобрението на програмата. По този начин, първото искане за междинно плащане по ОП е обвързано с приемането на доклада за оценка на съответствието от Комисията.

ОО следва да осигури осъществяване на одити на системите за управление и контрол и одити на операциите въз основа на подходяща извадка. В случай че ОО прецени, може да възлага извършването на одити на системите и/ или одити на операциите на други лица с необходимата квалификация, като гарантира тяхната функционална независимост и извършването на одитите по методология, одобрена или изготвена от ОО. В тази връзка, след оценка на качеството на работата на дирекция “Вътрешен одит”, ОО може да вземе решение, че при извършване на одитните дейности одитният екип може да вземе предвид работата на дирекция “Вътрешен одит” в съответствие с изискванията и правилата на приложимите стандарти и указания на Европейската комисия.

За целите на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” се извършват два вида одити:

- **Одити на системата**, които целят потвърждаването на ефективното функциониране на системата за управление и контрол, създадена за целите на програмата.

Одитите на системата за управление и контрол на програмата трябва да дадат възможност на ОО да направи заключения по отношение на това, дали системата функционира ефективно, т.е. дали тя (1) осигурява ясно определяне, разпределение и разделение на функциите в рамките на и между органите ангажирани в управлението и контрола на ОП; (2) включва съответните процедури за гарантиране на точността и законосъобразността на декларираните разходи; системи и процедури за осигуряване на адекватна одитна пътека; и процедури за разкриване, докладване и коригиране на нередности; (3) гарантира създаването на надеждна компютъризирана система за осчетоводяване, мониторинг и докладване.

- **Одити на операции въз основа на подходяща извадка** с оглед потвърждаване на точността на декларираните разходи и законосъобразността и редовността на извършените трансакции.

Одитите на операции следва да се провеждат на всеки период от дванадесет месеца, от 1 юли 2008 г. върху извадка от операции, избрана по метод, установен и одобрен от ОО. Одитите се провеждат на място, въз основа на документацията и счетоводните записи, поддържани от бенефициентите и следва да потвърдят, че:

- (1) операцията е одобрена в съответствие с критериите за избор на проекти, приложими за ОП, изпълнява се съгласно решението за одобрението ѝ, и съответства на всички приложими изисквания относно нейното изпълнение и постигането на заложените цели;
- (2) декларираните разходи отговарят на счетоводните записи и на съпровождащата документация, съхранявана от бенефициента;
- (3) декларираните разходи са в съответствие с правилата на Общността и националните правила;
- (4) публичното финансиране се изплаща на бенефициента възможно най-бързо и в пълен размер. В случай, че по време на одити на операции се установят проблеми, които са системни по своя характер и следователно са свързани с риск и за други операции по ОП, ОО следва да гарантира извършването на допълнителни проверки, включително допълнителни одити при необходимост, с оглед определяне на степента на установените проблеми. Съответните органи трябва да предприемат превантивни или коригиращи действия.

Служители на Комисията или нейни упълномощени представители могат да провеждат одити на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” с оглед потвърждаване на ефективното функциониране на системата за управление и контрол на програмата. Одитите, осъществявани от Комисията могат да включват одити на операции, финансирани от ОП. При тези одити се изпраща предварително уведомление минимум 10 работни дни преди извършване на проверката, освен в извънредни случаи.

5.3 Документи за одитната дейност

Одитите на ОП “Околна среда 2007-2013 г.” ще се провеждат в съответствие със стратегия за одит, която ще се разработи от ОО. В стратегията за одит ще бъдат определени органите, отговорни за провеждане на одити на системата и одити върху операции, финансирани от ОП, метода за одит, както и индикативен план на одитите, с цел да се гарантира, че основните органи са обект на одити и че одитите са разпределени равномерно по време на програмния период. Стратегията за одит се представя на Комисията в рамките на девет месеца от одобрението на програмите. Тя е обект на актуализация и преглед всяка година, а при необходимост, и в рамките на съответната година.

В резултат на изпълнението на всеки одитен ангажимент се изготвя одитен доклад, който включва основните заключения на одитиращата институция, направени в резултат на одита, както и препоръки за последващи коригиращи действия, при необходимост.

В съответствие с чл. 62, пар. “г” от Регламент 1083/2006, ОО е отговорен и за издаването и представянето пред ЕК до 31 декември всяка година от 2008 до 2015 г., на следните документи:

- (1) годишен контролен доклад и
- (2) годишно становище относно ефективното функциониране на системите за управление и контрол на оперативните програми и точността и законосъобразността на декларираните разходи по програмите.

Горепосочените документи се изготвят на база на одитите на системата и одитите на операции, които се провеждат по ОП в съответствие със стратегията за одит.

В качеството си на ОО по Структурните фондове и Кохезионния фонд в България, ИА “Одит на средствата от ЕС” отговаря за представянето пред Европейската Комисия на декларация за приключване на всяка оперативна програма, включително на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, чрез която се оценява валидността на искането за плащане по краен

баланс и законосъобразността и редовността на транзакциите, включени в окончателната декларация за разходи. Декларацията се основава на всички одитни дейности, проведени от или от името на, ОО, в съответствие със стратегията за одит. Декларацията за приключване се съпровожда от окончателен контролен доклад и следва да се представи на Комисията до 31 март 2017 г.

Регламент на Съвета 1083/2006 предоставя и възможността за частично приключване на оперативните програми за операции, които са били завършени по време на съответната година от изпълнението на програмата. Представянето на декларация за частично приключване също е отговорност на ОО.

V. Публичност и информация за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

Във всяка институция (УО и бенефициентите), участваща в изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, е определен служител, който отговаря за мерките за публичност, както и за осигуряването на информация за изпълнението на оперативната програма, в рамките на компетентността на съответната институция. В материалите за информация и публичност следва да бъде включена информация относно възможността за връзка с тези служители.

Институциите, участващи в изпълнението на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, редовно докладват за предвидените, текущите и изпълнените мерки за информация и публичност.

Всички бенефициенти, които получават финансиране от КФ и/ или от ЕФРР в рамките на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, са задължени да изпълняват определени мерки за информация и публичност. Те зависят от вида на проекта, който се изпълнява. Възможните инструменти включват: дипломи, сертификати, рекламни билбордове, постоянни информационни табели, поставяне на логото на ЕС и на ОП на всички документи, отнасящи се до проекта, сътрудничество с медиите.

Изискванията за изпълнение на мерките за информация и публичност от бенефициентите се съдържат в насоки за информация и публичност. Бенефициентите докладват (в рамките на изготвяните от тях мониторингови доклади) на УО за изпълнението на мерките за информация и публичност.

УО осигурява популяризирането на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”. УО е отговорен за подготовката на Комуникационния план на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, в съответствие с изискванията на чл. 2 от Регламент на Комисията 1828/2006. Сред другите основни отговорности на УО са: публикуване и разпространение на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, програмното допълнение и процедурния наръчник; организиране и провеждане на встъпителни конференции за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, конференции, семинари и информационни срещи за обществеността и заинтересованите страни; подготовка, публикация и разпространение на брошури, информационни материали; обучения и семинари за бенефициентите; разработване и поддържане на интернет страница за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”; сътрудничество с медиите; откриване и поддържане на информационен център за ОП “Околна среда 2007-2013 г.” и публикуване на информационен бюлетин за програмата; организиране и провеждане на периодични оценки и изготвяне на съответните доклади по тях.

УО изготвя обобщена информация за изпълнението на плана, която се включва в годишния доклад на УО на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, който се изпраща до Европейската комисия.

VI. Процедура за компютъризиран обмен на данни с ЕК

Обменът на данни по електронен път с Европейската комисия ще бъде извършван чрез създаването на интерфейс между унифицираната ИСУН и информационната система на ЕК (SFC 2007, код за ОП “Околна среда 2007-2013 г.” – 2007BG161PO005).

За изпълнение на изискванията на чл. 66 и 76 от Регламент 1083/2006, следва да се създаде компютъризирана система за обмен на данни, като инструмент за обмен на цялата информация, свързана с оперативната програма.

Обменът на информация между всяка държава-членка и ЕК следва да се осъществява посредством използването на компютърната система, създадена от Комисията, и да позволява сигурност при осъществяването на обмена на данни между ЕК и всяка държава-членка.

Държавата-членка трябва да участва в по-нататъшното разработване на компютъризираната система за обмен на информация.

Съгласно чл. 40, пар. 1 от Регламент на Комисията 1828/2006 относно прилагане на Регламент 1083/2006, системата следва да обхваща информация от общ интерес за Комисията и държавата-членка и като минимум да включва следните данни, необходими за осъществяване на финансовите трансакции:

- индикативното годишно разпределение на средствата от всеки фонд за всяка оперативна програма, определено в Националната стратегическа референтна рамка, във формат зададен в Приложение XV към Регламент на Комисията 1828/2006;
- финансовите планове на оперативните програми, във формат зададен в Приложение XVI към Регламент на Комисията 1828/2006;
- декларациите за разходи и исканията за плащане, във формат зададен в Приложение X към Регламент на Комисията 1828/2006;
- годишните прогнози за очакваните плащания, във формат зададен в Приложение XVII към Регламент на Комисията 1828/2006;
- финансовата част на годишните и окончателни доклади за изпълнение, във формат зададен в Приложение XVIII, точка 2.1 към Регламент на Комисията 1828/2006.

В допълнение към горепосоченото, в съответствие с чл. 40, пар. 2 от Регламент на Комисията 1828/2006, компютъризираната система за обмен на данни следва да включва информация за следните документи от съвместен интерес и да позволява осъществяването на мониторинг:

- Националната стратегическа референтна рамка, в съответствие с чл. 27, пар. 1 от Регламент 1083/2006;
- Информация за съответствие с принципа на допълняемост, във формат зададен в Приложение XIX към Регламент на Комисията 1828/2006;
- Оперативните програми, вкл. информация за категориите на подкрепа във формат зададен в Част В от Приложение II и в съответствие с таблиците, зададени в Част А от Приложение II към Регламент на Комисията 1828/2006;
- Решенията на Комисията за финансиране от фондовете на ЕС;
- Исканията за финансиране на големи проекти, съгласно чл. 39, 40 и 41 от Регламент 1083/2006, във формат зададен в Приложение XXI и XXII към Регламент на Комисията 1828/2006, заедно с отделни данни от тези приложения, определени в Приложение XX към Регламент на Комисията 1828/2006.

- Докладите за изпълнение в съответствие с Приложение XVIII към Регламент на Комисията 1828/2006, включително данни за категориите на подкрепа, във формат зададен в Част С от Приложение II и в съответствие с таблиците от Част А, Приложение II към Регламент на Комисията 1828/2006;
- Данни за участниците в операции, финансирани от ЕСФ, във формат зададен в Приложение XXIII към Регламент на Комисията 1828/2006;
- Описанието на системите за управление и контрол, във формат зададен в Приложение XII към Регламент на Комисията 1828/2006;
- Стратегията за одит, във формат зададен в Приложение V към Регламент на Комисията 1828/2006;
- Докладите и становищата, свързани с одити, във формат зададен в Приложения VI, VII, VIII, IX и XIII към Регламент на Комисията 1828/2006, както и кореспонденция между Комисията и държавата-членка;
- Декларациите за разходи, свързани с частично приключване, във формат зададен в Приложение XIV към Регламент на Комисията 1828/2006;
- Годишните декларации за изтеглени и възстановени суми и подлежащи на възстановяване суми, във формат зададен в Приложение XI към Регламент на Комисията 1828/2006;
- Коммуникационния план, разработван в съответствие с чл. 2 от Регламент на Комисията 1828/2006.

VII. Информационна система за управление и наблюдение (ИСУН)

ИСУН е разработена и инсталирана през 2006 г. в рамките на проект по Програма ФАР за укрепване на административния капацитет на Министерство на финансите на Република България. Системата е в съответствие с изискванията на европейското и националното законодателство и по-специално с разпоредбите на Регламент на Съвета 1083/2006.

Технически ИСУН е развита и разработена като централна база данни, инсталирана в българското Министерство на финансите и може да бъде достъпна през Интернет от всеки компютър с браузър и системата MS Internet Explorer. Поради това местонахождението на потребителя е без значение – той или тя могат да бъдат навсякъде в България и дори в чужбина.

В рамките на УО и МЗ са създадени специализирани звена (звена за мониторинг) за управлението на базата данни за оперативната програма и за поддръжката на ИСУН. Достъп до ИСУН и възможност за въвеждане на данни имат всички отдели в ГД ОПОС. Всички административни процедури, приети от УО на ОП трябва да бъдат въвеждани коректно в системата, както и всички образци на документи, свързани с тяхното прилагане, контролни листове, индикатори за мониторинг и др. На по-късен етап, се предвижда да се развие и допълнителна функционалност, с цел да се даде на крайните бенефициенти възможността да проверяват статуса на техните проектни предложения, както и да изпращат техните формуляри за кандидатстване директно чрез системата.

И. Списък с големи проекти за ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

Таблица 20 – Индикативен списък на големите проекти за ОП “Околна среда 2007 - 2013 г.”

№	Име на проекта	Основни компоненти	Общи допустими разходи за проекта (индикативна стойност) (EURO) ⁶⁶	Финансиране от ЕС (индикативна стойност, EURO)		Национално финансиране (индикативна стойност) (EURO)	Други източници (собствено участие-допустими разходи) (EURO)	Времеви график		
				КФ	ЕФРР			Индикативен график за подготовка	Индикативен график за стартиране	Индикативен график за приключване
Приоритетна ос 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух										
1.	Интегриран проект за водния цикъл на гр. Враца	Разширяване на канализационната мрежа 25.50 км.; Реконструкция на канализационната мрежа 13.10 км.; Обновяване на ПСОВ; Оборудване; Реконструкция на водоснабдителната мрежа, етапи I-II - 111 км.	69 726 555,00	50 525 298,00	0,00	12 631 324,00	6 569 933,00	2008 г.	2009 г.	2015 г.
2.	Интегриран проект за водния цикъл на гр. Габрово	Разширяване на канализационната мрежа - 18.70 км; Реконструкция на канализационната мрежа – 21.80 км; Реконструкция на ПСОВ; Оборудване; Обновяване на ПСПВ; Реконструкция на помпените станции за питейни води; Реконструкция на водоснабдителната мрежа, етапи I-III - 78 км.	63 164 582,00	48 039 861,00	0,00	12 009 965,00	3 114 756,00	2007 – 2009 г.	2010 г.	2015 г.
3.	Интегриран проект за подобряване на ВиК мрежата на гр. Добрич	Реконструкция и модернизация на ПСОВ за 112 000 с.ж. Рехабилитация на канализационна мрежа - 4.6 км. Рехабилитация на главни колектори; Реконструкция и разширение на КПС и дъждопреливници.	45 333 000,00	30 572 000,00	0,00	7 644 000,00	7 117 000,00	2008 – 2011 г.	2014 г.	2015 г.

⁶⁶ Информацията за общите допустими разходи за всеки проект съответства на информацията в електронната система за обмен на данни с ЕК – SFC към месец октомври 2014 г. За проекти от № 3 до № 6 размерът на общите допустими разходи може да претърпи изменение в процеса на оценка.

№	Име на проекта	Основни компоненти	Общи допустими разходи за проекта (индикативна стойност) (EURO) ⁶⁶	Финансиране от ЕС (индикативна стойност, EURO)		Национално финансиране (индикативна стойност) (EURO)	Други източници (собствено участие-допустими разходи) (EURO)	Времеви график		
				КФ	ЕФРР			Индикативен график за подготовка	Индикативен график за стартиране	Индикативен график за приключване
		Подмяна на водопроводна мрежа - 77 км.								
4.	Интегриран проект за подобряване на ВиК мрежата на гр. Пловдив	Реконструкция и модернизация на ПСОВ за 550 000 е.ж. Изграждане на канализационна мрежа (второстепенна) - 16.1 км. Изграждане на 6.4 км главни колектори. Реконструкция на водоснабдителната мрежа - 14 км.	59 921 000,00	41 139 000,00	0,00	10 285 000,00	8 497 000,00	2008 – 2011 г.	2014 г.	2015 г.
5.	Интегриран проект за подобряване на ВиК мрежата на гр. Асеновград	Рехабилитация на водопроводна мрежа, вкл. сградни отклонения – 4.11 км. Изграждане на нов главен колектор в западната част – 1.67 км. Подмяна на главен колектор в западната част – 10.13 км. Подмяна на главен колектор в западната част – 9.76 км. Подмяна/изграждане на 11 дъждопреливници. Изграждане на нова ПСОВ за 65 500 е.ж.	46 465 000,00	31 537 000,00	0,00	7 884 000,00	7 044 000,00	2011 г.	2014 г.	2015 г.
6.	Интегриран воден цикъл Плевен - Долна Митрополия	Реконструкция и модернизация на ПСОВ за 130 670 е.ж. Рехабилитация на довеждащ колектор до ПСОВ -1.84 км. Изграждане/рехабилитация на водопроводна мрежа – 85.67 км. Изграждане на канализационна мрежа – 107.80 км.	66 350 794,00	48 037 975,00*	0,00	12 009 494,00	6 303 325,00	2010 г.	2014 г.	2015 г.

№	Име на проекта	Основни компоненти	Общи допустими разходи за проекта (индикативна стойност) (EURO) ⁶⁶	Финансиране от ЕС (индикативна стойност, EURO)		Национално финансиране (индикативна стойност) (EURO)	Други източници (собствено участие-допустими разходи) (EURO)	Времени график		
				КФ	ЕФРР			Индикативен график за подготовка	Индикативен график за стартиране	Индикативен график за приключване
* Сумата в колона „Финансиране от ЕС“ (КФ) не включва стойността за техническа помощ за втори етап на проекта, който ще се финансира през програмен период 2014-2020 г., в размер на 2 733 000 евро, за която се кандидатства по ОПОС 2007 – 2013 г.										
Приоритетна ос 2: Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци										
1	Изграждане на Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община	Депо (I-ва фаза) - клетка 1 и 2. Инсталация биологично третиране на зелени и био отпадъци и Завод за механично и биологично третиране на отпадъци (МБТ) (II - ра фаза).	176 905 645,00	0,00	126 701 592,00	22 359 105,00	27 844 948,00	2010	2011	2015
	ОБЩО		527 866 576,00	249 851 134,00	126 701 592,00	84 822 888,00	66 490 962,00			

К. Приложения

Приложение 1

Индикативно разпределение на финансовия принос на Общността по кодове на категории на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”

Кодове по приоритетни теми		Кодове по форми на финансиране		Кодове по териториален обхват	
Код*	Стойност**	Код*	Стойност**	Код*	Стойност**
44	232 958 661	01	1 395 379 677	01	1 169 064 539
45	166 433 336			00	226 315 138
46	569 269 973				
47	156 800 000				
50	2 701 932				
51	71 725 295				
54	42 400 000				
81	153 090 480				

* Кодове съгласно стандартната класификация (Регламент на Комисията 1828/2006)

** Очаквана стойност на финансовия принос от Общността за всяка категория

Приложение 2

Групи отпадъци съгласно Списъка на отпадъците

(Приложение 1, Заповед РД-323/1998 г.)⁶⁷

Код	Наименование
01	Отпадъци от разкриването, добива и преработването на подземни природни богатства (ППБ)
02	Отпадъци от селско стопанство, градинарство, ловуване, риболов и рибовъдство, производство и преработка на хранителни продукти
03	Отпадъци от преработка на дървесина и производство на целулозни материали, хартия, велпапе, плоскости и мебели
04	Отпадъци от кожарската и текстилна индустрия
05	Отпадъци от рафинация на нефта, пречистване на земен газ и пиролиза на въглища
06	Отпадъци от неорганични химически процеси
07	Отпадъци от органични химически процеси
08	Отпадъци от производството, приготвянето, доставянето и употребата на покрития (бон, лакове, емайли, уплътняващи материали и печатарски мастила)
09	Отпадъци от фотографската индустрия
10	Неорганични отпадъци от термични процеси
11	Неорганични отпадъци, съдържащи метали, от преработката на метали и от метални покрития, както и от хидрометалургията на цветни метали
12	Отпадъци от механична и повърхностна обработка на метали, керамика, стъкло и пластмаси
13	Маслени отпадъци (без растителни масла и тези от 05.00.00 и 12.00.00)
14	Отпадъци от органични вещества, използвани като разтворители (изкл. 07.00.00 и 08.00.00)
15	Опаковки, абсорбенти, кърпи за изтриване, филтърни материали и предпазни тъкани, неупоменати другаде
16	Отпадъци, които не са въведени на друго място в списъка
17	Отпадъци от строителство и събаряне на сгради (включително и от ремонт на улици)
18	Клинични отпадъци от хуманната и ветеринарната медицина (без хранителни отпадъци, несвързани с медицинските заведения)
19	Отпадъци от съоръжения за третиране на отпадъци, от пречиствателни станции за отпадъчни води и от водното стопанство
20	Битови отпадъци и подобни занаятчийски и промишлени отпадъци, както и отпадъци от съоръжения, включващи разделно събирани фракции

⁶⁷ Заповед РД-323/1998 г. е заменена от 25.05.2004 г. с Наредба № 3 за класификация на отпадъците, но посочените данни в анализа на настоящата ситуация са съгласно Заповед РД-323/1998 г.

Приложение 3

Списък на използваните съкращения

АЕЦ	Атомна електрическа централа
БВП	Брутен вътрешен продукт
БА	Басейнови дирекции
БДС	Български държавен стандарт
БС	Басейнови съвети
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водна електрическа централа
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГИИ	Големи горивни инсталации
ГДККТГ	Главна дирекция "Контрол на качеството на течните горива"
ГД ОПОС	Главна дирекция „Оперативна програма Околна среда“
ГД ПБЗН	Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“
ГЕФ	Глобален екологичен фонд
ГИС	Географска информационна система
ДАМТН	Държавна агенция по метрология и технически надзор
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗТ	Защитени територии
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИАППД	Изпълнителна агенция за проучване и поддържане на река Дунав
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КЕП	Крайно енергопотребление
КПКЗ	Комплексно предотвратяване и контрол на замърсяванията
КПОС	Кохезионна политика за околна среда
КР	Комплексни разрешителни
КТЗВДР	Конвенция за транс-гранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния
КФ	Кохезионен фонд
ЛОС	Летливи органични съединения
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗ	Междинно звено
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИ	Министерство на икономиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НПОБР	Национален план за опазване на биологичното разнообразие

НПО	Неправителствени организации
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСМВ	Национална система за мониторинг на водите
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НСОСПД	Национална стратегия по околна среда и План за действие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОО	Одитиращ орган
ОП	Оперативна програма
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."
ОРВ	Озон-разрушаващи вещества
ПАВ	Полициклически ароматни въглеводороди
ПГ	Парникови газове
ПДК	Пределно допустими концентрации
ПМ	Пунктове за мониторинг
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПУ	План за управление
ПХБ	Полихлорирани бифенили
ПХТ	Полихлорирани терфенили
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
СО	Сертифициращ орган
СПСОВ	Селищни пречиствателни станции за отпадни води
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
УО	Управляващ орган
УОЗ	Устойчиви органични замърсители
ФЕСОС	Фондове на ЕС за околна среда
ФПЧ	Фини прахови частици
ХВП	Хранително-вкусова промишленост

Приложение 4

Избор на представители на екологични НПО за участие при разработването на ОП “Околна среда 2007 - 2013 г.”

Оперативна програма “Околна среда 2007 – 2013 г.” е разработена от специално създадена за целта работна група. Принципиният състав на тази работна група е определен с решение на Координационния съвет по Националния план за развитие през август 2004 г. В нея, освен представители на заинтересованите министерства, регионалните и местни власти, социалните и икономическите партньори, научните организации и синдикатите, са включени и двама представители на екологичните неправителствени организации в страната. В съответствие с прилагането на принципа за партньорство всички членове на работната група, включително и представителите от екологичните неправителствени организации, са участвали активно в разработването на ОП, посредством сътрудничество и консултации.

Изборът на представители на екологични НПО е извършен по процедура, определена от самите НПО през 2002 г. по време на Националната конференция на НПО “Витоша -2002”, проведена в гр. София. За целта през септември 2004 г. УО на ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.” изпрати молби до екологичните неправителствени организации в страната да определят свои представители в работната група за изготвянето на програмата.

Съгласно процедурата на екологичните НПО, представител на НПО е лице, избрано в даден орган или институция да представлява НПО общността, работеща за опазване на околната среда и за устойчивото развитие. Изборите се организират от организацията на българските НПО, работещи в сферата на опазване на околната среда и устойчивото развитие. Право на участие в изборите има всяка регистрирана съгласно Закона за юридическите лица с нестопанска цел неправителствена организация, работеща по проблеми на опазването на природата, околната среда и устойчивото развитие.

Комуникационните механизми, използвани за организиране на изборите и обмен на информация между НПО са чрез електронната информационна мрежа БлуЛинк, чрез мейлинг листа ngos@bluelink.net и порталния уеб сайт www.bluelink.net, чрез ежемесечния печатен бюлетин “Екополис” и чрез обикновена поща, при писмена заявка от НПО и заплащане на ежегодна такса, определена от Управителния съвет на Организацията на българските НПО (наричана по-нататък само Организацията).

Първият представител на екологична НПО в работната група е избран чрез мейлинг листата на електронната информационна мрежа БлуЛинк, в която е използвана процедурата за избор на представители на екологични НПО.

Процедурата за избор на представители се открива на основата на писмено искане от дадена организация или институция (в конкретния случай от Министерство на околната среда и водите) за избор на представител/ представители на екологични НПО. Организацията оповестява откриването на процедурата по избора на представител на НПО чрез своите комуникационни механизми и информационната мрежа БлуЛинк. Всяка НПО с право да участва в изборите може да номинира по един представител за всяка отворена позиция, като тя е длъжна да съгласува с номинираното лице своята номинация преди нейното депозиране. Депозирането на номинациите става чрез писмо, по факс или по електронна поща, които трябва да съдържат името на номинираното лице, номиниращата го НПО, декларация на НПО за опита на кандидата, автобиография на кандидата по определен формат и в електронен вид, мотивационно писмо от номинираното лице, предоставени на Организацията. Крайният срок за номиниране на представители на екологични НПО се

определя от Организацията, като срокът не може да бъде по-кратък от 12 работни дни от датата на откриване на процедурата.

В срок от 5 работни дни след датата на приключване на процедурата по номиниране, Организацията изготвя списък с номинираните лица и комплект от техните автобиографии и мотивационни писма и го изпраща по електронна и обикновена поща до организациите, които имат право да участват в изборите. Крайният срок за гласуване се определя от Организацията, като той не може да бъде по-кратък от 10 работни дни от датата на откриване на процедурата за гласуване. Гласуването става с документ, подписан от лицето, официално представляващо организацията или друго оторизирано лице и подпечатан с официален печат на организацията и изпратен до Организацията по електронна или официална поща или факс.

Всяка НПО, имаща право да участва в изборите, може да гласува само за един кандидат за всяка свободна позиция. За избран представител на НПО се счита кандидатът, който е събрал най-много гласове. Ако за даден кандидат за представител на НПО има събрани еднакъв брой гласове се провежда балотаж. Всяко заинтересовано лице може да прегледа документацията по изборите в рамките на 3 дни след крайния срок за гласуване. Организацията на българските НПО оповестява чрез БлуЛинк и ежемесечният бюлетин "Екополис" резултатите от изборите в рамките на 7 работни дни от крайния срок за гласуване.

Съгласно тази процедура за избор на представители на екологични НПО в работната група за изготвяне на ОП "Околна среда 2007 – 2013 г." са избрани двама представители (титуляр и заместник). Те са номинирани в периода 07-23.09.2004 (12 работни дни според процедурата за НПО избори) в резултат на проведени от Фондация "БлуЛинк" избори. За титуляр е избран г-н Петко Костадинов Ковачев от Информационен и учебен център по екология, гр. София.

Двамата представители (титуляр и заместник) са избрани от общо 10 гласували екологични НПО в периода 24.09-08.10.2004 (10 работни дни според процедурата за НПО избори) а именно: Сдружение за дивата природа "Балкани", гр. София; Сдружение "Земя завинаги", гр. Свищов; Сдружение "Агролинк", гр. София; Национално движение "Екогласност", гр. Монтана; ГеоЕкоКлуб "Академика", гр. Велико Търново; Клуб за изучаване и опазване на природата и човешките достижения "Сириус", гр. Пловдив; Асоциация на парковете в България; Екологично сдружение "За Земята", гр. София; Федерация "Зелени Балкани", гр. Пловдив; Информационен и учебен център по екология, гр. София.

Вторият представител в работната група за изготвяне на ОП "Околна среда 2007 – 2013 г." е избран през август 2004 г. след проведена процедура за избор на представители на НПО, публикувана в сп. "Зелен щит" и разпространена по електронната поща и чрез координаторите на Координационния съвет на Националната конференция на НПО "Витоша -2002". За този член на работната група също е избран заместник.

След приключване на процедурата за гласуване за титуляр е избрана г-жа Галя Маринова Бърдарска – член на Управителния съвет на "Глобално партньорство по водите за централна и източна Европа" и член на Управителния съвет на ЮБИФРАНС-България – отговорник за околната среда към икономическата мисия на Френското посолство. Госпожа Бърдарска е номинирана от Координационния съвет на Националната конференция на НПО "Витоша – 2002".

Неправителствените организации, одобрили кандидатурата на Галя Бърдарска за представител на НПО в работната група за изготвяне на ОП "Околна среда 2007 – 2013 г.", са общо 15, а именно: НСО "БИОТЕРА" – гр. Плевен; Федерация "Интерекю 21в.", гр. София; НСО "Човек, Екология, Природа", гр. София; Екосдружение "Хабелера", гр. Асеновград;

Фондация “Вселената на човека”, гр. София; Фондация “Демократични Родопи”, гр. Якоруда; Екосдружение “Планинци”, гр. Троян; Глобално партньорство по водите”, гр. София; Сдружение “Екология и устойчиво развитие”, гр. Търговище; НД “Зелени патрули”, гр. София; Сдружение “Екотера”, гр. Асеновград; ЧАР “Балкан”, гр. Пирдоп; НСО “Екстрем”, гр. Плевен; Международна асоциация за опазване на водите и почвите; Граждански екологичен съвет, гр. София.

Участието на определени представители на екологични НПО при разработването на оперативната програма ще продължи и за в бъдеще при преобразуването на работната група в Комитет за наблюдение на ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.”. През 2007 г. се предвижда официалното създаване на Комитет за наблюдение на ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.”, в който също е предвидено включването на представители на екологични неправителствени организации, с цел прилагане на принципа на партньорство.

Приложение 5

Информация във връзка с оценка на капацитета на потенциалните бенефициенти по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, проведена от дирекция “Фондове на ЕС за околна среда” в Министерството на околната среда и водите

През 2006 и 2007 г. дирекция “Фондове на ЕС за околна среда” в Министерството на околната среда и водите извърши оценка на капацитета на общо 28 общини, които са бенефициенти по проекти, финансирани от програма ИСПА.

Основната цел на проведената оценка е анализ и преценка на капацитета на общините за управление на проекти, финансирани със средства от ЕС, включително проекти, финансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд в рамките на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”.

При провеждането на оценката са използвани общите критерии и изисквания на Европейската Комисия по отношение на установяването на Единната децентрализирана система за управление по програма ИСПА.

По време на оценката на капацитета е направен анализ на:

- Системите за финансово управление и контрол на съответните общини, обект на оценка (включително наличие на кодекс на поведение, вътрешни правила за работа, организационна структура, управление на човешките ресурси, разпределение на задълженията);
- Опит на съответните общини в управлението на проекти;
- Административен капацитет на общините (включително брой и квалификация на служителите);
- Наличие на необходимото техническо оборудване.

Основните заключения в резултат на оценката на капацитета могат да се обобщят в следните основни направления:

- Персонал: необходимост от провеждане на анализи на необходимостта от персонал във връзка с изпълнението на бъдещи проекти, финансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд; недостатъчна квалификация на служителите по отношение на управлението на проекти; необходимост от провеждане на анализи на нуждите от обучение; специализирани обучения, насочени към управление и изпълнение на проекти по Структурните фондове и Кохезионния фонд;
- Анализ и оценка на риска: необходимост от анализ и оценка на риска, особено по отношение на управлението на проекти;
- Финансово управление и контрол: необходимост от актуализиране на прилаганите към момента процедури, с оглед привеждането им в съответствие със законодателството в тази област; необходимост от писмени инструкции във връзка с документооборота; необходимост от ефективно разделение на функциите;
- Обществени поръчки: необходимост от установяване на вътрешни правила във връзка с възлагането на обществени поръчки.

Предвид горепосочените заключения за административния капацитет на общините, бенефициенти по проекти, финансирани от програма ИСПА и потенциални бенефициенти по ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, са направени следните основни препоръки:

- Провеждане на анализи на необходимостта от допълнителен персонал, с оглед бъдещото участие в управлението на проекти, финансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС;
- Провеждане на анализи на нуждите от обучения във връзка с управлението на проекти, финансирани от структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС;
- Провеждане на интензивни обучения, специализирани курсове, програми и семинари за служителите на общините (по-специално във връзка с процедурите за възлагане на обществени поръчки и управлението и извършването на проекти);
- Установяване на ефективни писмени процедури по отношение на финансовото управление и контрола, в съответствие с действащото законодателство в тази област;
- Разработване и ефективно прилагане на процедури за анализ на риска по отношение на управлението на проекти;
- Установяване и прилагане на вътрешни правила във връзка с възлагането на обществени поръчки.

Приложение 6

Индикативни финансови нужди за изпълнение на изискванията на директивите на ЕС в сектори “води”, “отпадъци” и “биологично разнообразие” и източници на финансиране

Целта на настоящото Приложение е да направи преглед на финансовите средства, необходими за периода 2007-2013 г., с оглед изпълнение на изискванията на директивите на ЕС в секторите “води”, “отпадъци” и “биологично разнообразие”, които попадат в обхвата на оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”.

1. Финансови средства, необходими за изпълнение на изискванията на директивите на ЕС в сектор “води”.

По време на преговорите по глава 22 са договорени два преходни периода във връзка с изпълнение на изискванията на **Директива 91/271/ЕО** относно пречистването на отпадъчните води от населени места, а именно:

- 31 декември 2010 г. – за всички агломерации с над 10 000 екв. ж;
- 31 декември 2014 г. – за всички агломерации с екв. ж. между 2 000 и 10 000.

През 2003 г. бе разработена Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕО. Съгласно Програмата за прилагане, общият размер на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на Директива 91/271/ЕО за периода 2007-2013 г. възлиза на 1 667 млн. евро.

Така идентифицираните финансови средства следва да бъдат използвани за изграждане на канализационни мрежи и/или селищни ПСОВ в общо 333 агломерации. По отношение на 246 агломерации се предвижда дейностите съгласно Директива 91/271/ЕО да приключат до 31 декември 2013 г., а за 87 агломерации – до 31 декември 2014 г., когато е крайният срок за изпълнение на ангажиментите на Република България по прилагането на директивата.

Източниците на финансиране на необходимите инвестиционни разходи за изпълнение на изискванията на Директива 91/271/ЕО съгласно Програмата за нейното прилагане са представени в следващата таблица:

Таблица 21: Общ размер на инвестиционните разходи за изпълнение на изискванията на Директива 91/271/ЕО за периода 2007-2013 г. и идентифицирани източници на финансиране (в млн. евро).

Общ размер на инвестиционните разходи за периода 2007-2013 г.	Източници на финансиране на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на Директива 91/271/ЕО за периода 2007-2013 г.			
	ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	Държавен бюджет	ПУДООС	Частни средства
1 667	1 267 ⁶⁸	18	19	11

Източник: Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕО

Таблица 22 показва, че идентифицираните източници на финансиране на необходимите инвестиционни разходи за прилагането на Директива 91/271/ЕО за периода 2007-2013 г. осигуряват приблизително 78,9% покритие на нуждите от финансиране, т.е. налице е

⁶⁸ Сумата включва средствата, осигурени от Кохезионния фонд и националното съфинансиране в рамките на приоритет 1 на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”, предвидени за изграждане на водоснабдителни и канализационни системи

недостиг от приблизително 352 млн. евро. Не е възможно да бъде представено разпределение на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на директивата по отделни компоненти (например: канализационни мрежи и СПСОВ) поради структурата на Прилагащата програма на Директива 91/271/ЕО. Програмата определя общия размер на инвестиционните разходи, необходими за прилагане на директивата и тяхното разпределение по години и източници на финансиране, но не дефинира разпределение по отделните компоненти (канализационни мрежи и СПСОВ).

Предвид факта, че дейностите по приоритет 1 на оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.”, свързани с развитие на необходимата инфраструктура за третиране на отпадъчни води в населени места с над 2 000 екв. ж. могат да бъдат допълвани, там, където съществува доказана необходимост за подобряване качеството и/ или количеството на доставяната питейна вода, със съответните компоненти, свързани с водоснабдяване, процентът на покритие на финансовите нужди в действителност е по-нисък.

Във връзка с прилагането на **Директива 2000/60/ЕО** относно установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите (Рамковата директива за водите), Република България не е договаряла преходни периоди.

Съгласно информация, предоставена от дирекция “Води” в Министерството на околната среда и водите, необходимите средства за изпълнение на изискванията на Рамковата директива за водите за периода 2008-2014 г. възлизат приблизително на 17.4 млн. евро. **Тези финансови средства ще бъдат осигурени изцяло в рамките на приоритет 1 на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”**

2. Финансови средства, необходими за изпълнение на изискванията на директивите на ЕС в сектор “отпадъци”.

Във връзка с изпълнение на изискванията на **Директива 99/31/ЕО** относно депонирането на отпадъци, Република България е договорила следните преходни периоди:

- 31 декември 2006 г. – по отношение на депата за опасни отпадъци;
- 16 юли 2009 г. – по отношение на депата за инертни и неопасни отпадъци (вкл. депата за битови, строителни и производствени отпадъци);
- 31 декември 2014 г. – по отношение на депата, съгласно Приложението към § 12, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за управление на отпадъците, във връзка със забраната за депониране на течни, корозивни и оксидиращи отпадъци.

Във връзка с намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за обезвреждане, при базова година 1995 г., намаляването на количествата биоразградими битови отпадъци следва да бъде съответно:

- До 75% - в срок до 2010 г.;
- До 50% - в срок до 2013 г.;
- До 35% - в срок до 2020 г.

Република България разработи Програма за прилагане на Директива 99/31/ЕО относно депонирането на отпадъци, която определя изискванията, целите и необходимите административни, законодателни и инвестиционни мерки, с оглед осигуряване изпълнението на изискванията на ЕС в областта на депонирането на отпадъци. Програмата дефинира и необходимите финансови средства за постигане изискванията на директивата за периода

2003-2015 г. Общият размер на необходимите финансови средства за изпълнение на изискванията на Директива 99/31/ЕО е **737,20 млн. евро**⁶⁹.

Разпределението на горепосочените средства, необходими за прилагане на Директива 99/31/ЕО е следното:

Таблица 22: Общ размер на инвестиционните разходи, необходими за изпълнението на изискванията на Директива 99/31/ЕО, определени в НПУДО за периода 2003-2007 г. (в млн. евро).

Дейности съгласно Програмата за прилагане на Директива 99/31/ЕО	Необходими финансови средства, съгласно НПУДО за периода 2003-2007 г.
Изграждане на регионални депа за битови отпадъци	300,70
Закриване на съществуващи депа за битови отпадъци	77,20
Отстраняване на стари замърсявания от депа за битови отпадъци	17,90
Изграждане на инсталации за третиране на биоразградими отпадъци	52,70
Закриване/ рекултивация на депа за опасни отпадъци, в рамките на Програмата за отстраняване на щети от стари замърсявания при приватизация на промишлени предприятия	28,60
Изграждане и привеждане в съответствие на депа за производствени и опасни отпадъци, вкл. депа съгласно Приложение към § 12, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗУО	233,60
Изграждане на регионални съоръжения за обезвреждане на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаването на сгради	26,50
Общо за Директива 99/31/ЕО	737,20

Източници: Програма за прилагане на Директива 99/31/ЕО, Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2003-2007 г.

Финансовото изпълнение на ангажиментите по Директива 99/31/ЕО към настоящия момент (2007 г.) е, както следва:

Таблица 23: Финансово изпълнение на ангажиментите по Директива 99/31/ЕО (в млн. евро).

Дейности съгласно Програмата за прилагане на Директива 99/31/ЕО	Финансово изпълнение (изразходвани средства)
Изграждане на регионални депа за битови отпадъци	155,92
Закриване на съществуващи депа за битови отпадъци	8,20
Отстраняване на стари замърсявания от депа за битови отпадъци	1,30
Изграждане на инсталации за третиране на биоразградими отпадъци	0,58
Закриване/ рекултивация на депа за опасни отпадъци, в рамките на Програмата за отстраняване на щети от стари замърсявания при приватизация на промишлени предприятия	16,20

⁶⁹ Необходимите финансови средства, идентифицирани в Програмата за прилагане на Директива 99/31/ЕО са силно занижени. Цитираният размер на финансовите средства е определен в рамките на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2003-2007 г.

Изграждане и привеждане в съответствие на депа за производствени и опасни отпадъци, вкл. депа съгласно Приложение към § 12, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗУО	7,70
Изграждане на регионални съоръжения за обезвреждане на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаването на сгради	0.00
Общо за Директива 99/31/ЕО	189.90

Източник: Дирекция “Управление на отпадъците” в МОСВ

Необходимите финансови средства за изпълнение на изискванията на Директива 99/31/ЕО за периода 2007-2015 г. възлизат на **861.56 млн. евро**.

Разпределението на необходимите средства по дейности, съгласно директивата и идентифицираните източници на финансиране за периода 2007-2015 г. са както следва:

Таблица 24: Разпределение на необходимите средства по дейности, съгласно Директива 99/31/ЕО и идентифицирани източници на финансиране за периода 2007-2015 (в млн. евро).

Дейности съгласно Програмата за прилагане на Директива 99/31/ЕО	Общ размер на инвестиционните разходи за периода 2007-2015 г.	Източници на финансиране на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на Директива 99/31/ЕО за периода 2007-2015 г.			
		ИСПА/Други донорски програми	ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	Държавен бюджет/ПУДООС	Икономически оператори/ПЧП
Изграждане на регионални депа за битови отпадъци	322.01	23.93	307.243	193.837	0.00
Закриване на съществуващи депа за битови отпадъци	203.00				
Отстраняване на стари замърсявания от депа за битови отпадъци					
Изграждане на инсталации за третиране на биоразградими отпадъци	54.85	0.00	33.00	21.85	0.00
Закриване/рекултивация на депа за опасни отпадъци, в рамките на Програмата за отстраняване на щети от стари замърсявания при приватизация на промишлени предприятия	29.20	0.00	0.00	29.20	0.00
Депа за производствени и опасни отпадъци	226.00	0.00	0.00	0.00	226.00
Изграждане на регионални съоръжения за обезвреждане на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаването на сгради	26.50	0.00	12.00	8.00	6.50
Общо за Директива 99/31/ЕО	861.56	23.93	352.243	252.887	232.50

Източник: Дирекция “Управление на отпадъците” в МОСВ

Във връзка с прилагането на **Директива 91/689/ЕИО** относно опасните отпадъци не са договорени преходни периоди. Необходимите финансови средства за изпълнение на изискванията на Директива 91/689/ЕИО са определени в рамките на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците и възлизат на **95.909 млн. евро**.

Разпределението на финансовите средства, необходими за изпълнение на изискванията на Директива 91/689/ЕИО, определени в НПУДО за периода 2003-2007 г., е следното:

Таблица 25: Общ размер на инвестиционните разходи за изпълнение на изискванията на Директива 91/689/ЕИО, определени в НПУДО за периода 2003-2007 г. (в млн. евро).

Дейности съгласно Директива 91/689/ЕИО	Необходими финансови средства съгласно НПУДО
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци	50.00
Изграждане на регионални инсталации за изгаряне на отпадъци от лечебните заведения	10.50
Инсталации за автоклавиране и стерилизиране на инфекциозни отпадъци от лечебните заведения	2.909
Изграждане на инфраструктура за разделно събиране на опасните отпадъци от лечебните заведения и управление на отпадъците от лечебните заведения	0.00
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци (140 пункта за разделно събиране на опасни отпадъци от потока битови отпадъци)	30.00
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци (50 мобилни пункта за разделно събиране на опасни отпадъци от потока битови отпадъци)	2.50
Общо за Директива 91/689/ЕИО	95.909

Източник: Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2003-2007г.

Изпълнението на ангажиментите по Директива 91/689/ЕИО към настоящия момент (2007г.) е следното:

Таблица 26: Финансово изпълнение на ангажиментите по Директива 91/689/ЕИО (в млн. евро).

Дейности съгласно Директива 91/689/ЕИО	Финансово изпълнение (изразходвани средства)
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци	0.00
Изграждане на регионални инсталации за изгаряне на отпадъци от лечебните заведения	5.232
Инсталации за автоклавиране и стерилизиране на инфекциозни отпадъци от лечебните заведения	2.178
Изграждане на инфраструктура за разделно събиране на опасните отпадъци от лечебните заведения и управление на отпадъците от лечебните заведения	0.00
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци (140 пункта за разделно събиране на опасни отпадъци от потока битови отпадъци)	0.10
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци (50 мобилни пункта за разделно събиране на опасни отпадъци от потока битови отпадъци)	0.10

Дейности съгласно Директива 91/689/ЕИО	Финансово изпълнение (изразходвани средства)
Общо за Директива 91/689/ЕИО	7.61

Източник: Дирекция “Управление на отпадъците” в МОСВ

Необходимите финансови средства за изпълнение на изискванията на Директива 91/689/ЕИО за периода 2007-2015 г. възлизат на **112.74 млн. евро**.

Разпределението на необходимите средства по дейностите съгласно директивата и идентифицираните източници на финансиране за периода 2007-2015 г. са както следва:

Таблица 27: Разпределение на необходимите средства по дейности, съгласно Директива 91/689/ЕИО и идентифицирани източници на финансиране за периода 2007-2015 г. (в млн. евро).

Дейности съгласно Директива 91/689/ЕИО	Общ размер на инвестиционните разходи за периода 2007-2015 г.	Източници на финансиране на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на Директива 91/689/ЕИО за периода 2007-2015 г.			
		ИСПА/Други донорски програми	ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	Държавен бюджет/ПУДООС	Икономически оператори/ПЧП
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци	50.00	0.00	0.00	0.00	50.00
Изграждане на регионални инсталации за изгаряне на отпадъци от лечебните заведения	10.50	2.355	0.00	8.145	0.00
Инсталации за автоклавиране и стерилизиране на инфекциозни отпадъци от лечебните заведения	8.74	0.00	0.00	1.74	7.00
Изграждане на инфраструктура за разделно събиране на опасните отпадъци от лечебните заведения и управление на отпадъците от лечебните заведения	11.00	0.00	0.00	0.00	11.00
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци (140 пункта за разделно събиране на опасни отпадъци от потока битови отпадъци)	30.00	0.00	14.50	5.00	10.50
Съоръжения за интегрирано третиране на опасни отпадъци (50 мобилни пункта за разделно събиране на опасни отпадъци от потока битови отпадъци)	2.50	0.00	0.00	0.50	2.00
Общо за Директива 91/689/ЕИО	112.74	2.355	14.50	15.385	80.50

Източник: Дирекция “Управление на отпадъците” в МОСВ

По отношение на Директива 2000/53/ЕО относно излезлите от употреба моторни превозни средства не са договорени преходни периоди. Разработена е програма за прилагане

на Директива 2000/53/ЕО, която обхваща периода 2003-2007 г. До края на 2006 г. страната има задължение да отчита единствено изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване, а не финансовите разходи за реализацията им.

След 2007 г. ще бъдат набирани данни и по отношение на финансовите показатели за изпълнение на целите.

Общият размер на необходимите финансови средства за изпълнение на изискванията на Директива 2000/53/ЕО за периода 2007-2013 г. възлиза на **141.10 млн. евро**.⁷⁰

Директива 96/59/ЕО относно обезвреждане на полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ) задължава притежателите на оборудване, съдържащо ПХБ и ПХТ да разработят планове за обезвреждане на оборудването до 2010 г. Общият размер на необходимите финансови средства за изпълнение на изискванията на Директива 96/59/ЕО за периода след 2007 г. е **185.00 млн. евро**.⁷¹

Разпределението на необходимия финансов ресурс за прилагането на директивата по източници на финансиране за периода 2007-2010 г. е както следва:

Таблица 28: Разпределение на необходимите средства за прилагане на Директива 96/59/ЕО и идентифицирани източници на финансиране за периода 2007-2010 г. (в млн. евро).

Директива 96/59/ЕО	Общ размер на инвестиционните разходи за периода 2007-2010 г.	Източници на финансиране на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на Директива 96/59/ЕО за периода 2007-2010 г.			
		ИСПА/Други донорски програми	ОП "Околна среда 2007-2013 г."	Държавен бюджет/ПУДООС	Икономически оператори/ПЧП
Общо за Директива 96/59/ЕО	185.00	0.00	0.00	0.00	185.00

Източник: Дирекция "Управление на отпадъците" в МОСВ

Директива 75/439/ЕИО относно обезвреждането на отработени масла поставя изисквания във връзка с третирането на отработените масла и организиране на системи за събирането и предаването им за оползотворяване. Във връзка с изпълнение на изискванията на директивата не са договорени преходни периоди и не е разработвана програма за прилагане.

Общият размер на необходимите финансови средства за прилагане изискванията на Директива 75/439/ЕИО за периода след 2007 г. възлиза на **23.00 млн. евро**.⁷²

По отношение на **Директива 91/157/ЕИО** относно батериите и акумулаторите, съдържащи определени опасни вещества, изменена и допълнена с **Директиви 93/86/ЕИО и 98/101/ЕО** не са договорени преходни периоди и няма разработени програми за прилагане. Необходимият финансов ресурс за изпълнение на изискванията на директивите възлиза на **21.00 млн. евро**.⁷³

Във връзка с изпълнението на изискванията на **Директива 2002/96/ЕО** относно отпадъците от електрическо и електронно оборудване, изменена с **Директива 2003/108/ЕО**, са договорени преходни периоди за постигане на количествените цели за рециклиране,

⁷⁰ Точна оценка на нуждите от финансиране ще бъде направена в рамките на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013 г., която е в процес на разработване.

⁷¹ Точна оценка на нуждите от финансиране ще бъде направена в рамките на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013 г., която е в процес на разработване.

⁷² Точна оценка на нуждите от финансиране ще бъде направена в рамките на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013 г., която е в процес на разработване.

⁷³ Точна оценка на нуждите от финансиране ще бъде направена в рамките на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013 г., която е в процес на разработване.

оползотворяване и повторно използване – 4 кг/жител/година до 31 декември 2008 г. Република България е разработила Програма за прилагане на Директива 2002/96/ЕО. Общите инвестиционни разходи по прилагане на изискванията на директивата са в размер на **150.45 млн. евро**⁷⁴.

По отношение на **Директива 94/62/ЕО** относно опаковките и отпадъците от опаковки, изменена с **Директива 2004/12/ЕО**, са разработени прилагащи програми. Общият размер на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на Директива 94/62/ЕО, изменена с Директива 2004/12/ЕО, определени в Програмите за прилагането им, възлиза на **172.24 млн. евро**⁷⁵. Средствата, които са изразходвани към настоящия момент (2007 г.) във връзка с изпълнение на директивите са в размер на 16.332 млн. евро.

Разпределението на финансовите средства, необходими за изпълнение на изискванията на горепосочените директиви за периода след 2007 г., е представено в следващата таблица.

Таблица 29: Разпределение на необходимите финансови средства за изпълнение на изискванията на Директива 94/62/ЕО, изменена с Директива 2004/12/ЕО и идентифицирани източници на финансиране за периода след 2007 г. (в млн. евро).

Директива 94/62/ЕО, изменена с Директива 2004/12/ЕО	Общ размер на инвестиционните разходи за периода след 2007 г.	Източници на финансиране на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на Директива 94/62/ЕО, изменена с Директива 2004/12/ЕО за периода след 2007 г.			
		ИСПА/ Други донорски програми	ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	Държавен бюджет/ ПУДООС	Индивидуално изпълняващи задълженията си лица/ организации по оползотворяване/ външни източници
Общо за Директива 94/62/ЕО, изменена с Директива 2004/12/ЕО	128.365	0.00	0.00	0.749	127.616

Източник: Дирекция “Управление на отпадъците” в МОСВ

Във връзка с прилагането на **Директива 2006/66/ЕО** относно батерии и акумулатори, отменяща **Директива 91/157/ЕИО** относно батериите и акумулаторите, съдържащи определени опасни вещества, не са представени данни за финансово изпълнение, тъй като транспонирането на директивата в националното законодателство следва да се извърши до септември 2008 г.

По отношение на **Директива 2002/95/ЕО** относно ограничаване на употребата на определени опасни вещества в електрическото и електронното оборудване, не са представени данни за финансово изпълнение, тъй като директивата влиза в сила от 1 януари 2007 г.

3. Финансови средства, необходими за изпълнение на изискванията на директивите на ЕС в сектор “биоразнообразие”.

⁷⁴ Точна оценка на нуждите от финансиране ще бъде направена в рамките на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013 г., която е в процес на разработване.

⁷⁵ Средствата, определени в Програмата за прилагане на Директива 94/62/ЕО и Програмата за прилагане на Директива 2004/12/ЕО, изменяща Директива 94/62/ЕО са силно занижени. Следва да се има предвид фактът, че отчетеното от ИАОС общо количество опаковки на пазара е 520 192 т, а прогнозираното количество по Програмите за прилагане е 356 676 т. Необходимите финансови средства ще бъдат осигурени главно чрез лицензионните възнаграждения на лицата, които пускат на пазара опаковани стоки и участват в организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки.

Във връзка с изпълнението на ангажиментите на Република България в областта на опазването и възстановяването на биологичното разнообразие (**Директива 92/43/ЕИО** за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна и **Директива 79/409/ЕИО** относно опазването на дивите птици) не са договорени преходни периоди.

По тази причина, няма разработени програми за прилагане на изискванията на директивите, в които да се съдържат подробни и точни разчети за необходимите инвестиционни разходи за изпълнение на поетите ангажименти. Освен това, около 50% от външните граници на защитените зони, определени по двете директиви се припокриват, поради което информацията относно размера на необходимите финансови средства за тяхното прилагане може да бъде представена единствено като обща стойност.

Индикативната прогноза за периода 2007-2013 г. показва, че необходимият финансов ресурс за изпълнение на ангажиментите на Република България в сектор “биологично разнообразие” възлиза приблизително на **203.125 млн. евро**.

Както е показано в следващата таблица, 103.308 млн.евро ще бъдат осигурени в рамките на приоритет 3 “Опазване и възстановяване на биоразнообразието” на ОП “Околна среда 2007-2013 г.”. Индикативната прогноза показва, че 20 млн. евро могат да бъдат осигурени от държавния бюджет и по програма LIFE+.

Таблица 30: Общ размер на инвестиционните разходи за изпълнение на изискванията на Директива 92/43/ЕИО и Директива 79/409/ЕИО за периода 2007-2013 г. и идентифицирани източници на финансиране (в млн. евро).

Общ размер на инвестиционните разходи за периода 2007-2013 г.	Източници на финансиране на инвестиционните разходи, необходими за изпълнение на изискванията на директиви 92/43/ЕИО и 79/409/ЕИО за периода 2007-2013 г.	
	ОП “Околна среда 2007-2013 г.”	Държавен бюджет/програма LIFE+
203.12	103.31	20.00

Източник: Дирекция “Национална служба за защита на природата” в МОСВ

Таблица 30 показва, че идентифицираните източници на финансиране на инвестиционните разходи за изпълнение на изискванията на директиви 92/43/ЕИО и 79/409/ЕИО за периода 2007-2013 г. осигуряват приблизително 60.7% покритие на нуждите от финансиране, т.е. съществува недостиг на финансов ресурс от порядъка на приблизително 79.81 млн. евро (39.3%).

Приложение 7

Списък с 33 общини, попадащи в градски агломерационни зони:

1.	Асеновград	18.	Пазарджик
2.	Благоевград	19.	Перник
3.	Бургас	20.	Плевен
4.	Варна	21.	Пловдив
5.	Велико Търново	22.	Разград
6.	Видин	23.	Русе
7.	Враца	24.	Свищов
8.	Габрово	25.	Силистра
9.	Горна Оряховица	26.	Сливен
10.	Димитровград	27.	Смолян
11.	Добрич – град	28.	Стара Загора
12.	Дупница	29.	Столична
13.	Казанлък	30.	Търговище
14.	Кърджали	31.	Хасково
15.	Кюстендил	32.	Шумен
16.	Ловеч	33.	Ямбол
17.	Монтана		